

Etableringen av Medici-dynastiet i Firenze:

En historiografisk analyse

Anders M. Haug

Masteroppgave i historie

Vår 2013

Institutt for arkeologi, konservering og historie, IAKH

UiO : Universitetet i Oslo

© Anders M. Haug

År: Vår 2013

Tittel: Etableringen av Medici-dynastiet: En historiografisk analyse

Forfatter: Anders M. Haug

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Oslo Kopisten AS, Oslo

Innholdsfortegnelse	iii
Kapittel 1: Innledning	1
Presentasjon av emnet	1
Utgangspunkt	1
To teorier	6
Burckhardt-tesen	6
Klasseteori	7
Problemstilling	8
Avgrensing	9
Kilder og metode	10
Disposisjon	10
Kapittel 2: Bakgrunnskapittel.....	13
Firenze	14
Republikkens styre	15
Firenzes økonomi	17
Floriner og soldini	19
Konsilet i Firenze	20
Medici-familien	21
Medici-familiens formue	21
Medici-banken.....	22
Posisjoner i familien.....	23
Medici-familiens tilknytning til laug.....	24
To eksempler på Medici-familiens støttespillere	25
Sforza-familien.....	25
Soderini-brødrene.....	26
Politisk uro i Firenze	27
De politiske stridighetene i 1433/4.....	27
De politiske stridighetene i 1450-årene.....	29
Kapitel 3: Synet på Medici-familiens makt i Firenze.....	31
Det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze.....	31
Det dynamiske synet på Medici-familiens makt	33
Forskjeller og likheter i de to maktsynene	34
Manipulasjonen av bystaten	35
Det spesielle med Medici-styret	36

Medici-familiens makt i Firenze 1434-1464	37
Kapittel 4: Medici-familiens støttespillere	39
Patron-klient forhold	40
Venner	42
Klasser	45
Popularitet som et resultat av familiens tilknytning til <i>catasto</i>	45
Støtte fra aristokratiet og de nyrike handlesmennene	48
Ekteskap	51
Ekteskapets direkte betydning for etableringen av Medici-dynastiet	52
Ekteskapets indirekte betydning	54
Sosiale relasjoner som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet	54
Kapittel 5: Medici-familiens økonomi som grunnlag for familiedynastiet	57
Økonomi som et middel for politiske ambisjoner	57
Økonomiske interesser som årsak til etableringen av Medici-dynastiet	59
Kapittel 6: Det nye Medici-palasset	63
Palasset som politisk og sosialt symbol	63
Politisk og sosialt utbytte av Medici-palasset	66
Medici-palassetets rolle for etableringen av Medici-dynastiet	68
Kapittel 7: Cosimo de' Medici som sponsor	71
Humanismen som aktivt eller passivt politisk redskap	73
Humanistisk filosofi som legitimitet for Medici-dynastiet	75
Medici-familiens bidrag viktigere enn humanismens idealer	79
Sponsing for å fremme familien og bystaten	81
Konsilet i Firenze	83
Konsilet i Firenze som et resultat av Cosimo de' Medicis arbeid	83
Religiøse, politiske eller økonomiske motiver for sponsingen av konsilet	86
Kildegrunnlag for Medici-familiens tilknytning til konsilet	88
Cosimo de' Medici sponsing som grunnlag for Medici-dynastiet	90
Kapittel 8: Moderne historikeres syn på etableringen av Medici-dynastiet	93
Den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet	93
Medici-familien som en del av renessansen	95
Litteraturliste:	97
Vedlegg	101

Vedlegg 1: Kart over Toscana.....	101
Vedlegg 2: Demografi i Italia i perioden 1300 til 1520	102
Vedlegg 3: <i>Palazzo della Signoria</i>	103
Vedlegg 4: Firenzes laug.....	103
De syv store laugene	103
De fjorten mindre laugene.....	104
Vedlegg 5: Palasser	105
Medici-palassene	105
Strozzi-palasset.....	107
Vedlegg 6: <i>Procession of the Magi</i>	108

Kapittel 1: Innledning

Presentasjon av emnet

Tidsmessig plasserer oppgaven seg i renessansens Italia, nærmere bestemt renessansen i Firenze. I denne perioden var Italia delt i en rekke ulike bystater, med ulike styresett. Kongedømme Napoli og hertugdømme Milano var formelt sett dominert av enkelte familier. Men enkelte familier dominerte uformelt også republikker som Firenze, Lucca og Venezia. Uten formelle titler har Medici-familien i en periode på hundre år blitt beskrevet som uformelle herskere over republikken Firenze. Hvordan Medici-familien ble sett på som herskere over en demokratisk republikk har fasinert meg og har gjort at jeg har latt meg inspirere til å skrive om emnet. Omfattende engelskspråklig litteratur, samt begrenset kjennskap i latin, har gjort at jeg har valgt å skrive en historiografisk oppgave basert på engelskspråklig litteratur.

Utgangspunkt

Renessansen som periode har historikere oppfattet svært forskjellig, oppfatninger som tidvis har motsagt hverandre. Selv om jeg i denne oppgaven skriver om et enkelt emne innenfor perioden, er disse ulike oppfatningene av perioden som helhet også sentrale i forståelsen av Firenze og Medici-familien. Forfattere som danner fagkretsen om Medici-familien har også vært en del av den generelle fagkretsen om renessansen i Italia og mer spesifikk i Firenze. Deres syn på perioden som helhet har derfor også påvirket deres forståelse av Medici-familien og Firenze. Derfor blir den generelle historikerdebatten og forståelsen av Italia og Firenzes renessanse sentral for historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Av den grunn vil jeg benytte meg av en generell forståelse av renessansen i analysen av etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Denne oppfattelsen av renessansen vil bli presentert i neste underkapittel

I henvisning til navn på forfattere har jeg valgt å forholde meg til navnet forfatterne selv har oppgitt på sine forskjellige utgivelser. Av de forfatterne som jeg baserer meg på i denne oppgaven er det to stykker med samme etternavn, ekteparet Dale¹ og Francis William Kent. Derfor vil sist nevnte alltid bli omtalt med initialer, altså F.W. Kent, for å unngå misforståelser.

¹ Dale Kent oppgir navnet sitt både som Dale Kent og D.V. Kent.

I 1966 ga Nicolai Rubinstein ut *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*² og Raymond de Roover ga ut *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*³. Begge studiene skiller seg fra tidligere studier, inkludert deres egne, ved omfattende bruk av primærkilde fra arkivene i Firenze. Rubinstein og de Roover har med disse studiene lagt grunnlaget for forståelsen innenfor sine fagfelt og preget ettertides historikerdebatt om Medici-familien. Derfor mener jeg at 1966 et naturlig utgangspunkt for den moderne historikerdebatten.

Rubinstein begynte sine studier ved Fredrich-Wilhelm universitetet i Berlin i 1930. Med jødisk bakgrunn valgte han å flykte fra Tyskland da Adolf Hitler ble valgt til rikskansler.⁴ Etter korte opphold i Paris og Firenze kom han til England hvor han hadde sin resterende profesjonelle karriere ved universitetet i Southampton og ved Høyskolen i Westfield. Selv etter sin pensjon i 1978 fortsatte han å veilede studenter, deltok i fagdiskusjoner og holdt forelesninger blant annet på Oxford, Princeton og Harvard. Hans kone Ruth Olitsky Rubinstein hadde selv en doktorgrad innenfor fagfeltet og var en viktig støttespiller for Rubinstein gjennom hele hans profesjonelle karriere.

de Roover var en av de fremste økonomiske historikerne i første halvdel av det 20-århundre. Hans fokusering på Medici-familien har i utgangspunktet vært på familiens økonomiske vekst, men han har også trukket paralleller til deres politiske fremvekst. Hans paralleller mellom Medici-familiens politiske og økonomiske fremvekst har vært en sentral del av historikerdebatten, og derfor har dette vært hans mest sentrale bidra til den moderne historikerdebatten. Hans studie av Medici-banken regnes fortsatt som det fremste som har vært gjort på området, som da har gjort hans bidrag om familiens økonomi sentralt i denne oppgaven. Raymond de Roover ble født i Belgia, men han hadde sitt virke på utdanningsinstitusjonene Harvard, Chicago og New York universitetene, og høyskolene i Brooklyn og Boston. I likhet med Rubinstein hadde også de Roover sterk faglig støtte av sin kone, Florence Elder de Roover, som hadde en doktorgrad innenfor samme fagfelt.⁵

Bøkene til både Rubinstein og de Roover strekker seg tidsmessig over lenger perioder enn tidsspennet i denne oppgaven. På tross av tidsmessige lenger fokusering er de fortsatt blant de

² Nicolai Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)* (Oxford: Oxford University Press, 1966).

³ Første gang utgivelse var i 1963. Raymond de Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494* (New York: The Norton Library, 1966).

⁴ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: V-VIII; F.W. Kent, "Nicolai Rubinstein (1911-2002); Ruth Olitsky Rubinstein (1924-2002)," *Renaissance studies* 20, no. 3 (2006).

⁵ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*: VI.

mest detaljrike innenfor deres fagfelt og de tidsmessige rammene for denne oppgaven. Derfor har de vært et viktig bidrag til analysen av den moderne historikerdebatten innenfor oppgavens rammer. Siden Dale Kents først utgivelse 1978 vært hun vært en av de ledende historikerne på Medici-familien på 1400-tallet. Hennes bidrag i historikerdebatten har fokusert på snevrere områder enn Rubinstein og de Roover. I hennes første utgivelse, *The Rise of the Medici: Faction in Florence 1426-1434*, valgte hun en sterk tidsmessig avgrensning.⁶ Mens hun i senere utgivelser har valgt å avgrense fremstillinger tematisk.⁷

Tidsmessig plasserer *Rise of the Medici* seg i forkant og begynnelsen av denne oppgavens tidsavgrensning.⁸ Denne boken er likevel sentral for forståelsen av fremveksten forut for oppgavens periode, samt at den er rik på detaljer om de politiske stridighetene i 1433/4, en stridighet som har stått sentralt i historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet. Videre har Kent skrevet en bok om Cosimo de' Medicis sponning av kultur.⁹ I denne boken har Cosimo de' Medici blitt knyttet til enormt mange kulturelle investeringer, fremstilling kan tidvis sies å ha vært mer kunsthistorie, derfor har jeg gjort et tematisk utvalg fra denne fremstilling. I sin siste utgivelse *Friendship, Love and Trust in Renaissance Florence*¹⁰ har Kent utdypet og forsvart deler av sine tidligere tolkninger om Medici-familiens grunnlag for makt i Firenze. Kent ble født i Melbourne, Australia, hvor hun startet sin utdanning, men hun fikk sin doktorgrad ved universitetet i London.

Christopher Hibbert og John Rigby Hale har produsert det som har blitt sett som de fremste oversiktsverkene om Medici-familien.¹¹ Dette er bøker som tar for seg de lange linjene i familiens historie. I tillegg til å beskrive emner knyttet til oppgaven har bøkene bidratt til å gi oversikt over familiens lange historiske linjer. Både Hale og Hibbert har hatt store fagkretser, hvor av Hibbert har også har skrevet andre relevante verk med biografier av både Firenze og Roma.¹² I livet utenom den akademiske verden tjenestegjorde Hibbert i Italia under den andre verdenskrig hvor han ble såret to ganger. Hales beskrivelse av Medici-familien har vært nært knyttet til Rubinsteins forståelse av familien. Den nært sammenfallende forståelsen henger

⁶ Dale Kent, *The Rise of the Medici: Faction in Florence 1426-1434* (Oxford: Oxford University Press, 1978).

⁷ Dale Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2009); Dale Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance: The Patron's Oeuvre* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 2000). IX-XIII, 22-38 og 216-328.

⁸ Kent, *The Rise of the Medici*.

⁹ Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*. IX-XIII, 22-38 og 216-328.

¹⁰ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*.

¹¹ Christopher Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici* (Harmondsworth: Penguin Books, 1974); J. R. Hale, *Florence and the Medici: The Pattern of Control* (London: Thames and Hudson, 1977).

¹² Christopher Hibbert, *Florence: The biography of a city* (London: Viking, 1993); Christopher Hibbert, *Rome: The biography of a city* (London: Penguin Books, 1985).

trolig sammen med deres nære samarbeid i forbindelsen med Hales utgivelse av *Florence and the Medici: The Pattern of Control*.¹³ Hale har primært basert denne fremstillingen på sekundær kilder, noe som kan ha gjort at han ble lettere påvirket av Rubinsteins oppfatninger.

Gene Brucker har til nå utgitt hva som ses som den mest omfattende litteraturen om Medici-familien på 1300-tallet, som blant annet har vært viktig for forståelsen av historikerdebatten om familiens samfunns plassering.¹⁴ Videre har også Bruckers *Renaissance Florence*¹⁵ vært sentralt for forståelsen av historikerdebatten om Medici-familiens samfunns plassering, samt for forståelsen av Firenze og bystatens posisjon i Italia. Brucker har også skrevet en rekke artikler om enkelt emner innenfor fagfeltet, som har vært sentrale bidrag i den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet. Brucker har blitt fremhevet som en av historikerne som har gjort den mest omfattende forskning på klasser i det florentinske samfunnet. Bruckers klasseforståelsen vil senere i oppgaven bli beskrevet og brukt aktivt i analysen av den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet.¹⁶

Som en av de ledende arkitekturhistorikerne innenfor perioden har Richard A. Goldthwaite skrevet om en rekke konstruksjoner av ulike bygninger i Firenze.¹⁷ Goldthwaite har også skrevet om bystatens økonomi, som økonomisk historiker har utfordret de mer tradisjonelle synene som i stor grad baserer seg på Raymond de Roover. Goldthwaite har hatt sitt virke ved det amerikanske universitetet John Hopkins.

Lauro Martines var født og oppvokst i Chicago og fikk sin doktorgrad ved Harvard universitetet, senere har han blant annet vært professor ved universitetet i California. Hans viktigste bidrag i denne oppgaven er *Power and Imagination: City States in Renaissance Italy*¹⁸ som har et generelt perspektiv, men Firenze har vært det mest brukte eksemplet. Martines har samtidig gitt ut en rekke artikler som har vært sentrale i historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.¹⁹

¹³ Hale, *Florence and the Medici*.

¹⁴ Gene A. Brucker, "The Medici in the Fourteenth Century," *Speculum* 32, no. 1 (1957); Gene Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1977). 472-507.

¹⁵ Gene A. Brucker, *Renaissance Florence* (Berkeley: University of California Press, 1969).

¹⁶ Jamfør: Kapittel 1. 7.

¹⁷ Richard A. Goldthwaite, *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence* (Aldershot: Variorum, 1995); Richard A. Goldthwaite, *The Building of Renaissance Florence: An Economic and Social History* (Baltimore: The John Hopkins University Press, 1980).

¹⁸ Lauro Martines, *Power and Imagination: City-state in Renaissance Italy* (Harmondsworth: Penguin Books, 1979).

¹⁹ Lauro Martines, "Forced Loans: Political and Social Strain in Quattrocento Florence," *Journal of early modern history* 60, no. 2 (1988); Lauro Martines, "Violence and Civil Disorder in Italian Cities, 1200-1500," *Medieval*

Paula C. Clarke har kommet med et av de senere bidragene til historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet.²⁰ Hun har arbeidet som førsteamanuensis ved McGill universitetet i Montreal, Canada, og skrev sin doktoravhandling ved universitetet i London. Clarke har skrevet om makten Medici-familien hadde i Firenze, med spesielt fokus på deres tilknytning til Soderini-familien. Relasjonen mellom Soderini- og Medici-familien er et eksempel som jeg har valgt å bruke aktivt i fremstillingen av historikerdebatten om Medici-familien. Dette ettersom det viser hvordan Medici-familien dannet sosiale relasjoner. Clarke har også bidratt med nye tolkninger om hvordan Medici-dynastiet ble etablert.

Som vi ser av presentasjonen av de mest sentrale historikerne i denne oppgaven har deres bakgrunn og utdannelse vært til utdanningsinstitusjoner fra USA eller England. Utover de mest sentrale forfatterne har det vært mange forfattere som har bidratt med artikler om enkelt emner i historikerdebatten om hvordan Medici-familien etablerte sitt familiedynasti i Firenze. I denne gruppen av forfattere har en del bakgrunn fra andre utdanningsinstitusjoner enn britiske og amerikanske, hvor av utdanningsinstitusjoner fra Italia og Tyskland har vært hyppigst representert. At disse forfatterne ikke er omtalt i denne sammenheng, skyldes kvantitet fremfor kvalitet. Forfattere som er beskrevet over har vært blant de historikerne som har blitt oppfattet som de mest aktive og sentrale i fagdebatten, samt at de har vært mest sentrale i den helhetlige fremstillingen av denne oppgaven. Det er også vært å nevne at det er mange nærliggende fagkretser som har vært en del av historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Deriblant fagfelt som kunst-, arkitektur- og idé- historie, samt statsvitenskap.

Den engelskspråklige fagdebatten rundt Medici-familiens etablering av familiedynastiet i Firenze bærer preg av et nært samarbeid mellom de ulike generasjonene av forfattere. Det har vært forskjellig oppfatninger om ulike emner, men det er etter min mening et behov for en ny tolkning av debatten fra utsiden. Derfor vil jeg med denne oppgaven kunne bidra til å se på historikerdebatten omkring etableringen av Medici-dynastiet i Firenze med ett annet utgangspunkt. Jeg kan også med mitt perspektiv, som er rettet direkte mot hvordan Medici-familien etablerte sitt dynasti, komme med et bidrag til forståelsen av Medici-familien. Dette ettersom moderne historikere kun har skrevet om etableringen av Medici-dynastiet på en indirekte måte. Derfor kan denne oppgaven bidra til forståelsen av historikerdebatten ved å

Academy of America 48, no. 1 (1973); Lauro Martines, "The Family: The Significance of a Tradition," in *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, ed. Anthony Molho (New York: Wiley, 1969).

²⁰ Paula C. Clarke, *The Soderini and the Medici: Power and Patronage in Fifteenth-Century Florence* (Oxford: Clarendon Press, 1991).

samle argumentene om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze, dette for å gjøre ulike perspektiver i debatten klarer og lettere tilgjengelig.

To teorier

Jeg har alt forklart hvordan jeg mener at historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet også har blitt påvirket av den generelle historikerdebatten om renessansen. Her ønsker jeg kort å beskrive to teorier som jeg mener har preget fagdebatten om Medici-familien. Den første teorien jeg skal presentere har preget historikerdebatten om renessansen, som jeg også mener har preget historikeres forståelse av Medici-familien. Denne allmenne teorien vil jeg trekke inn i analysen av historikerdebatten for å se på ulike historikeres forklaringer for bakgrunnen av etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Den generelle teorien eller tesen jeg skal beskrive er Burckhardt-tesen. Den andre teorien jeg skal beskrive er basert på det florentinske samfunnet i perioden for oppgavens rammer. Denne teorien bygger på Gene Bruckers fremstilling av ulike klasser i det florentinske samfunnet. Store deler av historikerdebatten om de politiske stridighetene i Firenze i 1433/4 og stridighetene på 1450-tallet har av flere historikere blitt sett på som en klassekamp. De samme politiske stridighetene har vært en sentral del av historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Derfor har forståelsen av Firenze som et klassesamfunn vært sentralt i historikerdebatten både om hvordan Medici-familien kom til makten og hvordan de sto imot politisk motstand for å stadfeste sin makt posisjon i Firenze. Oppfattelsen av de politiske stridighetene i 1433/4 og på 1450-tallet som en klassekamp har vært preget av historikernes syn på det florentinske samfunnets sosiale mobilitet som henger sammen med individets posisjon i samfunnet. For å forstå historikeres syn på disse to teoriene har det derfor vært viktig å se dem i lys av hverandre. De er derfor ment å supplementere hverandre i forståelsen av den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet.

Burckhardt-tesen

Jacob Burckhardt ga i 1860 ga ut *The Civilization of the Renaissance in Italy*, innholdet har i ettertid blitt sterkt debattert.²¹ Selv om mange har ment at hans tese har blitt motbevist, ifølge Anthony Molho, har det vært en teori renessansehistorikere har måtte forholde seg til. Burckhardt-tesen, som blant annet har basert seg på eksempler fra Medici-familien, har påvirket moderne historikeres forståelse av individets posisjon i det florentinske samfunnet.

²¹ Fremstilling basert på: Jacob Burckhardt, "The Equalization of Classes," in *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, ed. Anthony Molho (New York: Wiley, 1969 (1860)).

Jeg ønsker her kun å presentere hovedtrekkene i Burckhardt-tesen, med hovedvekt på individets rolle i samfunnet. I korte trekk går Burckhardt-tesen ut på at det i løpet 1400-tallet hadde dannet seg et samfunn hvor aristokratiet var basert på kvalifikasjoner fremfor arv. Som argument for denne samfunnsforandringen så Burckhardt på forandringene i bedriftsstrukturen som i større grad ble styrt av individer fremfor slekter. På bakgrunn av denne strukturelle forandringen mente derfor Burckhardt at menneskene på 1400-tallet så seg selv som spirituelle individer og ikke lenger bare som medlemmer av en gruppe med mennesker. På basis av menneskets posisjon som selvstendig individer mente Burckhardt at 1400-tallets Italia var opphavet til det moderne samfunnet. Nicolai Rubinstein har trukket frem et syn Burckhardt har hatt om Firenze:

”Jacob Burckhardt has said that Florence deserved perhaps ‘the name of the first modern state’(...)”.²²

Posisjonen til Cosimo de’ Medici og hans støttespillere som individer eller som medlemmer av grupper har historikerne innenfor fagfeltet tolket på ulike måter, derfor blir Burckhardt-tesen relevant for historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.

Den generelle kritikken av Burckhardt-tesen har basert seg på at Burckhardt ikke har sett at de familiære strukturene og grupperelasjonene fortsatt sto sterkt i renessansen, samt at det var tegn til individualisering i senmiddelalder samfunn.²³ Burckhardt kan videre kritiseres for at hans historiebevissthet preget hans forskning ved at han ønsket å finne opphavet til det moderne samfunn.²⁴ Burckhardts forståelse av renessansen som overgangen til det moderne samfunn kan minne den samtidige samfunnsdebattens, representert ved blant andre Emil Durkheim og Ferdinand Tönnis, tolkninger av samfunnets overgang fra et tradisjonell til et moderne samfunn.

Klasseteori

Gene Brucker har vært en av de ledene historikerne på Firenzes renessanse. Han blir av Dale Kent spesielt fremhevet for sitt arbeid med sosiale og politiske forskjeller mellom ulike

²² Nicolai Rubinstein, "Editor's Preface," in *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, ed. Nicolai Rubinstein (London: Faber and Faber, 1968).

²³ Hans Baron, "Franciscan Poverty and Civic Wealth as Factors in the Rise of Humanistic Thought," *Speculum* 13, no. 1 (1938); Forståelse av Durkheim og Tönnis basert på: Harald Grimen, *Samfunnsvitenskapelig tenkemåter*, 3 utg. (Oslo: Universitetsforlaget, 2004).

²⁴ Forståelse av historiebevissthet basert på: Halvdan Eikeland, "Historieundervisning og interkulturell læring: En analyse av norske og tyske læreplaner, norske lærebøker og av erfaringer fra norsk skole" (Høgskolen i Vestfold, 2004); Jan Bjarne Bøe, *Å lese fortiden: Historiebruk og historiedidaktikk* (Kristiansand: Høgskoleforlaget, 2006).

klasser i renessansens Firenze.²⁵ Brucker har hevdet at det vokste frem fire forskjellige klasser i det florentinske samfunnet. Bak oppbyggingen av de ulike klassene har han lagt følgende kriterier til grunn: formue, yrke, familietradisjoner, ekteskapsrelasjoner, oppførselsmønster og holdninger. På bakgrunn av disse kriteriene har Brucker delt det florentinske samfunnet inn i følgende klasser: 1) aristokrati; 2) nyrike handelsmenn, fra de sju øvre laugene;²⁶ 3) handelsmenn og byråkrater fra de fjorten mindre laugene; 4) uorganiserte og eiendomsløse arbeidere.²⁷

Brucker har hevdet at det fantes en felles forståelse om samhørighet innad i disse klassene.²⁸ I historikerdebatten har klasseplassering av Medici-familien og deres støttespillere vært et av områdene som har blitt debattert, spesielt i forbindelse med politiske stridigheter i 1433/4 og på midten av 1450-tallet. Forståelse av fortiden basert på moderne teorier er selv sagt ikke uten utfordringer. Kritikken som har blitt rettet mot Burckers klasseteorier har vært at empirien bak klasseteori har baserer seg på andre samfunn enn den beskriver. Derfor har det vært mange historikere som har ment at slike teorier ikke er overførbare til fortidige samfunn.

Problemstilling

Etableringen av Medici-dynastiet i Firenze: En historiografisk analyse.

Det har vært en konsensus blant moderne historikere om at Medici-dynastiet i Firenze startet i da familien returnerte fra eksil i begynnelsen av september i 1434. Da Medici-familien returnerte fra eksil i 1434, var det ikke gitt at det var starten på et familiedynasti. Medici-familien ble invitert tilbake til Firenze for å hindre at Albizzi-familien dannet et dynasti i bystaten, ikke for selv å etablere et familiedynasti i Firenze. Ettersom familien ble invitert tilbake, har det vært en rekke uenigheter om Medici-familiens intensjoner og handlinger i for- og etterkant av de politiske stridighetene i 1433/4. Grunntanken for problemstillingen er å vise moderne historikers ulike oppfatning av Medici-familiens intensjoner og handlinger som førte til etableringen av familiedynastiet.

²⁵ Kent, *The Rise of the Medici*: 7-8.

²⁶ Gruppen eller klassen har i original kilder og i den engelskspråklige historikerdebatten blitt referert til som *gente nuova*.

²⁷ Gene A. Brucker, "The Pattern of Social Change," in *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, ed. Anthony Molho (New York: Wiley, 1969 (1962)), 132-33.

²⁸ Ibid.

Avgrensning

Familiodynamstiet startet med Cosimo de' Medici som familiens overhode i 1434, det ble formalisert da Cosimo I ble hertug av Toscana i 1537 og familiodynamstiet var over ved Gian Gastone død 9. juli 1737. Tre hundre år med Medici-familien ved makten i Firenze har jeg ansett som for omfattende for denne oppgaven, jeg har derfor ønsket å se på hvordan dynamstiet fikk fotfeste i Firenze. Jeg har derfor valgt å begrense meg til perioden fra 1429 til 1464, som knytter seg til Cosimo de' Medici. I 1429 tok Cosimo de' Medici over posisjonen som overhode for familien, og han døde i 1464. Ved Cosimo de' Medicis død arvet hans eldste sønn Piero de' Medici hans fremskutte posisjon i bystaten, som igjen hans sønn Lorenzo de Medici arvet i 1469 og posisjonen gikk igjen videre til hans sønn Piero de Medici i 1492. I løpet av sin levetid sikret Cosimo de' Medici seg en fremskutt posisjon i Firenze som direkte sikret de tre neste generasjoner samme posisjon i bystaten. At Cosimo de' Medici etterlot seg hva som kan minne om et arvedynasti, har vært et av de mest sentrale argumentene for å begrense oppgaven til hans levetid.

Fremfor å begynne analysene av den moderne historikerdebatten fra 1434 da familiodynamstiet startet, har jeg valgt å se på den moderne historikerdebatten fra 1429 da Cosimo de' Medici arvet posisjonen som overhode på Medici-familien. Dette valget har jeg gjort siden de politiske stridighetene i 1433/4 har vært en sentral del av debatten om hvordan Medici-familien etablerte et dynasti i Firenze. I tillegg til å være en direkte del av historikerdebatten om Medici-familiens etablering av familiodynamstiet i Firenze har omstendighetene og stridighetene i 1433/4 dannet grunnlaget for mange historikers forståelse av Medici-familiens politiske handlinger videre utover århundre. Roten til denne politiske stridigheten i 1433/4 har blitt strukket et godt stykke tilbake i tid. Siden jeg har valgt å skrive om etableringen av Medici-dynastiet og ikke om de politiske stridighetene, har jeg valgt å ha en tidsmessig nedre avgrensning i 1429.

Medici-familien hadde forretninger over store deler av Europa. Oppgaven konsentrerer seg om hvordan familien etablerte et dynasti i Firenze, derfor vil den geografiske avgrensingen være knyttet til bystaten Firenze. For å analysere historikerdebatten om hvordan Medici-familien etablerte sitt dynasti har det likevel vært sentralt å forholde seg til aktører utover Firenze, ettersom samarbeid gikk på tvers av statsgrenser. Allianser og samarbeid utover Firenze ble mer sentralt mot slutten av og etter Cosimo de' Medicis levetid og derfor mer sentral i historikerdebatten mot slutten av den tidsmessige perioden i oppgaven.

Historieskriving om Medici-familien begynte alt på begynnelsen av 1500-tallet med Francesco Guicciardinis *Storie fiorentine* og Niccolò Machiavellis *Istorie fiorentine* og har vedvart frem til i dag.²⁹ Det har derfor vært et behov for å gjøre noen avgrensninger i forhold til litteratur. Som jeg var inne på under beskrivelse av litteratur har jeg begrenset meg til moderne engelskspråklige forfattere. Den moderne historikerdebatten har jeg definert til tekster utgitt etter 1966. Det har likevel vært behov for å gjøre noen unntak fra regelen, dette ettersom moderne forfattere har bygget på litteratur som har vært utgitt før 1966. Utvalg av forfattere og litteratur har jeg basert på to ytterligere punkter. Jeg har for det første valgt å ta utgangspunkt i antall henvisning som har blitt gjort til de utvalgte forfatterne og deres litteratur. Det andre kriteriet for seleksjonen av forfattere og litteratur har jeg basert på tidsmessig spredning på utgivelser og forfatters mest aktive perioder. Dette for å se historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i lengre linjer, og for å se om forståelser av Medici-familien har blitt påvirket av ulike historiske fagtradisjoner. Jeg har med dette valgt å gjøre større tidsmessige og geografiske avgrensninger enn tematiske.

Kilder og metode

Kildene i denne oppgaven er forskjellige forfatters utgivelser innenfor ulike fagområder og fagfeltet.³⁰ De sentrale kildene har jeg alt beskrevet, derfor vil jeg her legge vekt på de metodiske valgene jeg benytter meg av i oppgaven. Som nevnt i foregående kapitel har jeg ønsket en tidsmessig spredning på utgivelser av tekster. Dette fordi historiefaget har vært preget av ulike fagtradisjoner som har hatt ulike tolkninger på bruk av metode og syn på kilder. Fagtradisjoner har utover sine tidsmessige variasjoner også vært preget av geografiske variasjoner. Denne oppgavens kilder er primært fra britiske og amerikanske utdanningsinstitusjoner, samt noen tyske og italienske. Fagtradisjonene innenfor disse forskjellige landene har variert noe og er derfor relevante i forhold til analysen. Det er derfor interessant for analysen av historikerdebatten å se om ulike fagtradisjoner innenfor historiefaget har påvirket historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet.

Disposisjon

Denne oppgaven vil først ha et bakgrunnskapitel hvor jeg vil ta for meg veldig kort hovedtrekk av renessansen som periode. Dette for å plassere oppgavens rammer i sin kontekst. Deretter vil kapittelet ta for seg det florentinske samfunnet. Her har jeg fokusert på

²⁹ Trond Berg Eriksen, *Machiavelli: Reven i hønsegården* (Oslo: Universitetsforlaget, 2006). 227-39 og 27-302.

³⁰ Historiografi basert på: Georg G. Iggers, Q. Edward Wang, and Supriya Mukherjee, *A Global History of Modern Historiography* (Harlow: Pearson Longman, 2008).

sosiale, politiske og økonomiske strukturer. Valgstrukturene var relativt komplekse, derfor vil jeg vektlegge det øverste styringsorganet, kalt *Signoria*, valg av mandater og innflytelsesområdet de politiske organene hadde. Det vil ytterligere plassere oppgaven i sin kontekst, men det har også til hensikt å presentere forklaringer på formelle institusjoner og premisser som har blitt lagt til grunn for historikernes tolkninger av etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.

Bakgrunnskapittelet vil deretter gå direkte over til å fokusere på Medici-familien. Fokuseringsområdet på familien vil være på hierarkiet innad i familien, beskrivelse av Cosmo de' Medici og familiens økonomi. Denne fokuseringen danner grunnlaget for forståelse av Medici-familiens sosiale, politiske og økonomiske samfunns plassering. Samfunns plassering av deres støttespillere har vært en del av historikerdebatten, jeg har derfor trukket frem to ulike alliansepartnere av Medici-familien som jeg vil brukt aktivt i senere diskusjon om familiens støttespillere som en del av etableringen av familiedynastiet.

Store deler av historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i Firenze har konsentrert seg om to politiske stridigheter i den florentinske bystaten. Jeg vil derfor på slutten av bakgrunnskapittelet gi en redegjørelse for disse to stridighetene. Den første stridigheten hadde sitt toppunkt i 1433/4 og fikk en direkte konsekvens for Medici-familiens posisjonen i bystaten da familien i september 1434 ble invitert tilbake til byen. Den andre politiske stridigheten som har blitt vektlagt i historikerdebatten er mer udefinert, men konsentrasjonen og toppunktet var i midten av 1450-årene. I løpet av 1450-årene ble Medici-familiens posisjon mer utfordret enn den hadde vært siden 1434.

Etter bakgrunnskapittelet vil jeg se på historikernes syn på Medici-familiens makt i Firenze. Hvordan Medici-dynastiet ble etablert henger tett sammen med Medici-familiens makt. Det første analysekapittelet vil jeg derfor bruke til å drøfte ulike oppfatninger blant de moderne historikeres syn på Medici-familiens makt og hvordan de utøvet sin makt i perioden 1434 til 1464.

De fleste historikere har vært enige om at Medici-familiens etablering av familiedynastiet i Firenze baserte seg på et omfattende sosialt nettverk. En stor del av historikerdebatten har likevel vært knyttet til hvilke av familiens sosiale relasjoner som var mest sentrale for deres posisjon i Firenze. Oppgavens andre analysekapittel vil ta for seg historikerdebattens ulike syn på sosiale nettverk som grunnlag for Medici-dynastiet. De forskjellige synene kan samles i fire hovedkategorier: patron-klient forhold, venner, klasser og ekteskap. Dette er kategorier

som på ingen måte utelukker hverandre, men som vi skal se, har det blitt vektlagt på ulike måter av forskjellige historikere.

Selv om de fleste historikere har vært enige om at sosiale relasjoner var sentralt for etableringen av dynastiet, har det også vært vektlagt andre årsaker. I det tredje analysekapitlet vil jeg derfor ta betydningen av familiens økonomi som middel for etableringen av familiedynastiet. Den moderne historikerdebatten om familiens økonomi som grunnlag for etableringen av familiedynasti kan sies å ha vært en diskusjon om økonomi var intensjon og årsak eller et middel for etableringen av dynastiet.

Medici-familien begynte byggingen av et nytt palass i 1445. Hva var intensjonen bak, hva palasset symboliserte og hvilken funksjon det hadde har blitt sterkt debattert av en rekke historikere. Denne delen av historikerdebatten vil være grunnlaget for det fjerde analysekapitlet.

Det femte analysekapitlet vil ta for seg hvordan moderne historikere har argumentert for at Medici-familiens sponning av kultur økte familiens politiske og sosiale anseelse, noe som var sentralt for etableringen av familiedynastiet i Firenze. Dette kapitlet vil trekke inn to konkrete eksempler som har blitt debattert. Disse vil være humanismens betydning for maktposisjonen Medici-familien hadde i Firenze og innflytelsen konsilet i Firenze hadde for Cosimo de' Medicis posisjon i og utenfor Firenze. Tilslutt vil jeg vise hovedtrekkene av den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet.

Kapittel 2: Bakgrunnskapittel

I dette kapittelet vil jeg gi grunnleggende historisk informasjon som har vært grunnlaget for moderne historikeres forståelse av Medici-familien. Jeg har valgt å dele opp dette kapittelet i fire med fokuseringsområdene: bystaten, Medici-familien, støttespillere til familien og politiske stridigheter.

Under beskrivelse av Firenze vil jeg fokusere på det republikanske styresettet, økonomien og konsilet i Firenze. Det republikanske styresett var premissene som Medici-styret baserte seg på, ettersom familien under ledelse av Cosimo de' Medici aldri fjernet de demokratiske prinsippene i bystaten. I presentasjonen av styresettet vil jeg gi et omriss av de viktigste styringsorganene i bystaten, men min hovedfokusering er på det øverste styringsorganet kalt *signoria*. Bakgrunnen for denne hovedfokuseringen er at *signoria* var det øverste og viktigste organet i styret av Firenze. I tillegg presenteres andre styrende organer i Firenzes styre for å gi et overblikk over det samlede styret av bystaten. Jeg vil deretter presentere de mest sentrale trekkene ved Firenzes økonomi. Presentasjonen av økonomien i bystaten vil basere seg de mest sentrale næringene i bystaten, bystatens økonomisk posisjon, skatter og valuta. Bystatens økonomi var en av forutsetningene for Medici-familiens økonomisk fremvekst og derfor sentral i etableringen av Medici-dynastiet. Tilslutt vil jeg presentere muligens den største begivenheten som fant sted i Firenze i perioden, konsilet i Firenze. Medici-familiens tilknytning til konsilet vil bli drøftet senere i oppgaven, derfor har jeg valgt å presentere noen hovedtrekk som bakgrunn for den senere historikerdebatten om Medici-familiens tilknytning til konsilet som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet.³¹

Presentasjonen av Medici-familiens økonomiske og politiske posisjon har naturlig nok vært en sentral del av den moderne historikerdebatten om etableringen av deres familiedynasti. Jeg vil derfor vise noen hovedtrekk ved familiens politiske fremvekst, samtidig som jeg vil trekke frem deres politiske og økonomiske posisjon i 1434.

Etableringen av Medici-dynastiet baserte seg på en rekke støttespillere gjennom ulike sosiale relasjoner. Hvordan familien etablerte relasjonene har vært en sentral del av den moderne historikerdebatten, og er derfor sentral for etableringen av dynastiet. Det har vært ulike tolkninger og oppfatninger om hvilke relasjoner som var mest sentrale, hvilke premisser som var de mest sentrale for etableringen av relasjonene, samt hvordan relasjonene var konstruert og hvordan relasjonen burde defineres. Denne delen av historikerdebatten vil bli drøftet som

³¹ Jamfør: Kapittel 7. 83.

en sentral del av historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet i senere kapittel.³² Ettersom dette har vært en relativ kompleks debatt med mange aktører, har jeg valgt å trekke frem to av disse. Disse relasjonene vil jeg bruke aktivt i oppgaven for danne en bredere forståelse av familiens relasjoner, samtidig som jeg tror det vil gi mer substans i forståelsen av historikerdebatten. Jeg har valgt å presentere relasjonene til Soderini- og Sforza-familien. Valget har jeg basert på at det var to ulike relasjoner, en i Firenze og en utenfor. Utbyttet av relasjonene var forskjellig for alle parter, samtidig som de begge var sentrale for etableringen av Medici-dynastiet.

Det siste emnet jeg vil trekke frem i dette kapittelet er de politiske stridighetene i Firenze i 1433/4 og i 1450-årene. Historikere har brukt disse eksemplene i omtale og definering av Medici-familien. Dette har trolig vært basert på at det har vært enklere å definere Medici-familiens politiske makt og innflytelse da de møtte motstand. Ettersom disse politiske stridighetene har vært så sentrale i historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet, har jeg derfor valgt å fremstille dem her.

Firenze

Ordet renessanse kommer fra det franske ordet gjenfødelse.³³ Ordet ble tatt i bruk på 1500-tallet for å beskrive perioden hvor samfunnet ønsket å gjenskape antikkens verdier og idealer.³⁴ Gjenfødelsen av antikkens idealer har blitt knyttet til humanismen, som var en voksende filosofisk retning i perioden. Oppslutning om humanistiske tanker og ideer, i likhet med den øvrige renessansen, var tidlig ut i Italia. På 1400-tallet ble Firenze sett som det kulturelle hovedsete i Europa, hvorav Medici-familien har blitt tillagt en sentral rolle for den kulturelle fremveksten i bystaten. Periodens kjennetrekke var, som vi skal se, også en del av kjennetegnene ved det florentinske samfunnet.

Det er usikkert når Firenze ble grunnlagt, men den første registrerte dateringen av Firenze som egen kommune er fra 1183.³⁵ Firenze var en metropol med sine 40 000 innbyggere i 1427, men befolkningen var i likhet med resten av Europa sterkt redusert grunnet en rekke pestutbrudd og medfølgende sykdommer fra det foregående århundre.³⁶ Firenze hadde

³² Jamfør: Kapittel 4. 9.

³³ Kart over området se: Vedlegg 1: Kart over Toscana 101.

³⁴ Jerry Brotton, *The Renaissance: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2006). 9.

³⁵ Martines, *Power and Imagination*: 1-21.

³⁶ Demografi basert på: JR. Samuel K. Cohn, "Households and Plague in Early Modern Italy," *Journal of interdisciplinary history* 38, no. 2 (2008); John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575* (Malden: Blackwell Publishing, 2006). 225-26.

omtrent halvparten av innbyggerne til Milano og Venezia, og omtrent like mange innbyggere som både Genoa og Bologna, og var større enn byer som Siena, Pisa, Lucca, Ferrara og Modena.³⁷

Republikkens styre

Som andre republikker var Firenze var bygget opp på demokratiske prinsipper.³⁸ Ved at det var ca fem prosent av befolkningen som var stemmeberettiget var styret mer et oligarki enn et demokrati.³⁹ Utforming av styresettet stammet fra slutten av 1300-tallet og var sentrert rundt *de tre maggiori*.⁴⁰ *De tre maggiori* besto av tre separate organer: *Signoria*, *dodici buoniuomini* og *sedici gonfalonieri*. Av disse var *signoria* det viktigste, og de møttes daglig i rådhuset, *Palazzo della Signoria*.⁴¹ Det var sedvane at *dodici buoniuomini* og *sedici gonfalonieri* også var tilstedet på møtene.

Signoria besto av ni medlemmer, åtte *priori* og en *gonfalone di giustizia*, hvorav sistnevnte ble sett på som det mest prestisjefulle vervet i bystaten. *Gonfalone di giustizia* fungerte som en formann og ordstyrer, men hadde utover dette ikke noen annen myndighet enn de åtte *priori*. Valg av *signoria* ble utført annen hver måned,⁴² og Firenzes fire distrikter valgte to *priori* hver. Et av de fire distriktene fikk to representanter fra de 14 mindre laugene, samtidig som de valgte *gonfalone di giustizia*. Hvilket av distriktene som fikk representanter fra de mindre laugene, samt *gonfalone di giustizia*, gikk på rundgang.⁴³ De resterende *priori* ble valgt fra de sju store laugene i bystaten, blant de resterende tre distriktene. Representanter fra de mindre laugene ble tilsidesatt som *gonfalone di giustizia*, derfor hadde de kun to medlemmer representert i *signoria*. Mens de store laugene var representert med sju medlemmer og dominerte med dette styret av byen.

³⁷ For fullstendig folketall i byene se: Vedlegg 2: Demografi i Italia i perioden 1300 til 1520. 102.

³⁸ Hele fremstilling basert på: Melissa Merian Bullard, "Adumbrations of Power and the Politics of Appearances in Medicean Florence," *Renaissance studies* 12, no. 3 (1998); JR. Samuel K. Cohn, *Creating the Florentine stat: Peasants and Rebellion, 1348-1434* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999); Kent, *The Rise of the Medici*; Hale, *Florence and the Medici*; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 278-306.

³⁹ Geoff Mulgan, *Good and Bad Power: The Ideals and Betrayals of Government* (London: Penguin Books, 2007). 166; Martines, *Power and Imagination*.

⁴⁰ Jeg har valgt å holde ved italienske egennavn på ulike styringsorganer og ulike titler. Dette ettersom betydningen av innholdet er vanskelig å oversette, spesielt ettersom min oversettelse vil gå via et tredje språk. Samtidig har historikerne i den moderne engelskspråklige historikerdebatten forholdt seg til de italienske navnene.

⁴¹ Da værende rådhus i Firenze, for bilde se: Vedlegg 3: *Palazzo della Signoria*. 103.

⁴² Det ble innsatt 1. januar, ut i fra dagens tidregning, og byttet annenhver måned framover.

⁴³ For mer informasjon om Firenzes laug se: Vedlegg 4: Firenzes laug. 103.

Innad i de fire separate distriktene var det laugene som nominerte representanter for hvert distrikt. For å kunne representere distriktet var det en rekke formelle krav som måtte være oppfylt. Disse kravene var: ikke å ha utestående skatt, ikke være personlig konkurs, personene selv kunne ikke ha vært medlem av *signoria* de tre siste årene, og heller ingen av deres familiemedlemmer⁴⁴ det siste året. Navn på alle nominerte kandidater ble plassert i en pose, så trakk en *accoppiatori*, tittelen på vedkommende som trakk navn ut av posen, navn ut av posen ettersom posisjonene i *signoria* skulle besettes. Listen for nominerte personer ble i utgangspunktet oppdatert hvert fjerde år, derfor ble en rekke personer som ikke tilfredsstilte de formelle kravene, trukket til posisjonene. Om en person som ikke fulgte de formelle kravene ble trukket, ble det trukket på nytt til navnet på en nominert kandidat som fylte alle formelle krav kom opp av posen.

Dodici buoniuomini og *sedici gonfalonieri*⁴⁵ ble omtalt som *collegi* og hadde en rådgivende funksjon for *signoria*. *Dodici buoniuomini* besto av tolv medlemmer⁴⁶ og satt i tre måneder av gangen. Medlemmer av disse organene ble også basert på Firenzes distrikter og laug, hvor av de sju store laugene fikk ni medlemmer. De seksten medlemmene i *sedici gonfalonieri* ble også valgt gjennom en kombinasjon av distrikter og laug. Medlemmene fra de 14 mindre laugene hadde fire medlemmer og rådet ble valgt for fire måneder av gangen.

De tre maggiori kunne vedta lovforslag, men for ratifisering måtte lovene bli vedtatt med to tredjedels flertall i folke- og kommunestyret. Folkestyrets mest sentral og viktigste oppgave var å godta mennesker som skulle være *accoppiatori*, vedkommende som trakk nominerte til posisjoner i *signoria*. Folke- og kommunestyret besto av totalt fem hundre medlemmer, hvorav førstnevnte besto av tre hundre medlemmer. Det var *signoria* som valgte medlemmer til både folke- og kommunestyret. I løpet av ett år krevdes det derfor rundt 1 650 forskjellige menn for å bemanne det som utgjorde styret av Firenze. Det var rundt fem til seks tusen mennesker som til en hver tid var kvalifiserte til posisjonene, hvor av noen av disse tidvis var diskvalifiserte av nevnte årsaker. Styret av Firenze ble derfor basert på fire til fem prosent av befolkningen i bystaten.

Ut ifra selve valgsystemet var oligarkiet i Firenze dominert av de sju store laugene. Innad i laugene var det allianser for å nominere flest mulig personer som representerte deres fraksjons

⁴⁴ Det er antatt at med familien ble det ment mennesker med samme etternavn

⁴⁵ Også kalt *gonfalonieri di compagnia*

⁴⁶ Ofte kalt de tolv gode menn

interesser. Disse partiene⁴⁷ var tradisjonelt dominert av elitefamilier som skilte seg fra andre familier ved å ha lange historiske røtter med politisk representasjon i den florentinske republikken. Denne gruppen av elitefamilier har Gene Brucker klassifisert som Firenzes aristokrati.⁴⁸ Det har vært ulike tolkninger av hvilke familier som var en del av dette aristokratiet i forkant av de politiske stridighetene i 1433/4. Uzzano-, Strozzi-, Bardi- og Peruzzi-familien virker det som har blitt oppfattet som en del av dette aristokratiet. Medici- og Albizzi-familien har av forskjellige historikere blitt plassert enten som en del av aristokratiet eller som en del av de nyrike handelsmennene. Historikerdebatten om Medici-familiens plassering vil jeg komme tilbake til i kapittel fire.

Bystyret hadde også et eget krigskontor kalt *dieci di Balìa*, dettes primære ansvarsområde var som kommunikasjonskanal for militære ordre, innleiing av *condottieri* og for diplomati i krigstid, som var å regne som normaltilstand. Normalt fikk krigskontoret kunne utvidede rettigheter i krigstid, ved nedsetting av et *balìa*, som da tilsidesatte de nevnte styringsorganene. Men i perioden Cosimo de' Medici dominerte bystaten ble det nedsatt en rekk av disse også i fredstid.

Firenzes økonomi

Firenzes fremste næringsvirksomhet var ullproduksjon og bankvirksomhet.⁴⁹ Det som gjorde Firenze til et godt egnet sted for produksjon av tekstiler var naturlig forekomster av fargerstoffer. Dette var en virksomhet som påvirket de rurale områdene i bystaten, ettersom råull ble hentet der ifra. Likevel var den fremste virksomheten i Firenze banktjenester. Bankvirksomheten i Firenze hadde alt vært dominerende i Europa tidlig på 1300-tallet med sentrale aktører som Bardi-, Peruzzi- og Acciaivoli-bankene. Disse bankhusene hadde gått konkurs grunnet dårlig risikospredning i løpet av 1300-tallet. Men nye bankhus hadde vokst frem mot slutten av 1300-tallet og begynnelsen av 1400-tallet, deriblant Medici- og Albizzi-bankene.

Handel var ikke en like sentral virksomhet i Firenze som i for eksempel Venezia, som hadde kontroll over den mest innbringende Øst-Vest handelsruten i perioden. En av grunnene til

⁴⁷ Strukturen på de politiske alliansene ligner på strukturen av moderne politiske partier og har derfor ofte blitt referert til som partier.

⁴⁸ Jamfør: Kapittel 1. 7.

⁴⁹ Hibbert, *Florence*; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 30-41; Raymond de Roover, "A Florentine Firm of Cloth Manufacturers," *Speculum* 16, no. 1 (1941); George Holmes, "Anglo-Florentine Trade in 1451," *The English Historical Review* 108, no. 427 (1993); Marvin B. Becker, "The Florentine Territorial State And Civic Humanism In The Early Renaissance," in *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, ed. Nicolai Rubinstein (London: Faber and Faber, 1968).

Firenzes mangelfulle handel med Østen var byens landlåste posisjon, samtidig som elven Arno hadde sitt utspring på østsiden av Italia.⁵⁰

Firenze kjøpte havnebyen Pisa, på begynnelsen av 1400-tallet,⁵¹ og Leghorn tidlig på 1420-tallet for 100 000 floriner hver. Dette økte handelen vestover, ved blant annet import av råull fra både Spania og England. Etter konsilet i Firenze økte også handelen østover.

Humanisme og kunst kan utover 1400-tallet ses som en av Firenzes eksportartikler, selv om dette ikke var økonomisk innbringene for bystaten.⁵² Humanismen brakte med seg nye tanker og verdier som ble en del av samfunnsdebatten. Kristendommen sto likevel sterkt i det florentinske samfunnet på begynnelsen av 1400-tallet. Kirkens sterke posisjon var også utfordrende for bystatens største næring, som var banktjenester. Å gi lån var en utfordring på grunn av pavekirkens renteforbud. På begynnelsen av 1400-tallet var Firenze involvert i en rekke kriger, dette la et stort press på deres økonomi. Et av tiltakene for å bedre økonomien var å danne *catasto*, som i prinsippet var et tvangslån staten påla befolkningen. Ved slike tvangslån fikk Firenze dispensasjon fra renteforbudet av paven, noe som ikke var uvanlig ved statslån.

Disse tvangslånene baserte seg på familienes formue, ikke på deres inntekt. Formuen ble vurdert ut fra landeiendom, forretnings investeringer, statsobligasjoner, gjeld og økonomiske forpliktelser.⁵³ Familier ble pålagt å gi 0,5 prosent av sin totaleformue i lån til staten. Det var en generell kultur for å snyte på skatten, noe som gjorde at det var vanlig å overvurdere sine gjeld og undervurdere sin formue i rapporteringen til staten. Men om familier fortsatt ikke kunne betale det fastsatte beløpet, var mulig å forhandle ned lånesummen.

Disse *catasto* har vært en sentral kilde for forståelsen av renessansens Firenze og Medici-familien. Blant annet har familiers formue, vennskap og samfunnsposisjon blitt vurdert ut ifra forskjellige tvangslån på 1400-tallet. Siden det var en stor kultur for underslag i disse rapporteringen kan det også være en potensiell feilkilde. Eksisterende tvangslån kan ses som statsobligasjoner, de ga renter og de kunne samtidig selges til andre. Renten på tvangslån var

⁵⁰ For kart se: vedlegg 1. 101.

⁵¹ Oppgis til å ha vært både i 1405 og 1406 i forskjellige kilder

⁵² Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*: 194-224; Niall Ferguson, *The Ascent of Money: A Financial History of the World* (London: Penguin Books, 2009); Martines, "Forced Loans."

⁵³ Resten av avsnittet bygget på: Martines, *Power and Imagination*: 17-23; Martines, "Forced Loans."; Brucker, *Renaissance Florence*: 58-59 og 169; Kent, *The Rise of the Medici*: 240-52; Christine Meek, "'What's Best Administered is Best': Paolo Guinigi Signore og Lucca, 1400-1430," in *Communes and Despots in Medieval and Renaissance Italy*, ed. John E. Law and Bernadette Paton (Farnham: Ashgate, 2010).

fastsatt på forhånd og var på ca fem prosent. Utbetaling skjedde to ganger i året. Om tvangslånene ga fortjeneste, har det vært uenigheter om blant historikere.

Tvangslån var ikke en økonomisk innovasjon på 1400-tallet, det ble brukt en rekke ganger på 1300-tallet. De mest relevante *catasto* for denne oppgaven var de som ble utgitt i 1427⁵⁴, 1430, 1463 og 1466. Behovet for de første tvangslånene var grunnet store utgifter ved ulike kriger, hvorav de mest sentrale var krigene med Milano (store deler av det tidlige 1400-tallet og Lucca (1429-1433). Dette bidro til at Firenzes statsgjeld var på 5 000 000 floriner i 1427, hvor av statens årlige inntekter var på ca 630 000 floriner.

Floriner og soldini

Firenzes valuta var basert på to mynter: floriner og soldini. Soldini var en sølvmynt, mens florinen var av gull (24karat) med en vekt på 3.54 gram.⁵⁵ Verdien av myntene var basert på metallverdiene, verdien av sølv falt mye i perioden som gjorde at verdiforholdet mellom de to myntene ble større utover 1400-tallet.⁵⁶ Det ble gjort flere forskjell forsøk på å korrigere verdien mellom dem, men uten hell. Det er uenighet hvorvidt florinen var en stormannsvaluta eller om valutaen ble brukt i alle samfunnslag, men det ingen tvil om at det har vært florinen historikerne har forholdt seg til i fastsetting av verdier fra perioden og da den valutaen som jeg forholder meg til i oppgaven.

Overgangen til gullmynter var en generell trend i Europa i perioden. Florinen beholdt en stabil vekt og renhet, dette ga den likviditet over hele Europa. Florinen var sammen med den venetianske dukaten den ledende valutaen på 1400-tallet. Florinen hadde så god likviditet at Lübeck og Gent leide inn florentinske mynte mestere for selv å kunne slå floriner

Som anerkjent betalingsmiddel over hele Europa hadde florinen derfor stor betydning for den økonomiske utviklingen i Firenze. Et behov for gull til mynting førte til handel med nye områder. Et eksempel på dette er at det har vært funnet ungarsk gull i florinen. Florinens anerkjennelse som betalingsmiddel gjorde også handelstransaksjoner enklere, ved at alle kunne forholde seg til samme valuta. Verdien av florinen styrket seg kontinuerlig frem imot

⁵⁴ Har vært mye brukt som kilde for perioden etter 1429.

⁵⁵ Første gang florinene ble myntet var i 1252 og den veide da 3.54 gram. I 1402 ble den satt ned til 3.33 gram, for raskt å bli satt opp til den originale vekten på 3.54 gram. I 1422 ble det lagt til ett gram på florinen for å nærme seg den veneriske ducaten, på 3.56 gram, som hadde økt i omløp i Firenze. I 1433 ble florinen satt tilbake til 3.54 gram og forble på denne vekten frem til 1533 da den ble tatt vekk som valuta.

⁵⁶ Underkapittel basert på: Peter Spufford, *Money and Use in Medieval Europe* (Cambridge: Cambridge University Press, 1988). 267-393; Luca Fantacci, "The Dual Currency System of Renaissance Europe," *Financial history review* 15, no. 1 (2008); Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*; Carlo M. Cipolla, *Money, Prices, and Civilization in the Mediterranean World: Fifth to Seventeenth Century* (New York: Gordian Press INC., 1967).

1500-tallet. Basert på *catasto* fra 1427 kostet leien av Tommaso og Niccolò Soderini hus 24 floriner årlig, et mindre hus på bakkeplan kostet tolv floriner å leie, to butikker med gårdsplass og kjeller ble leid for 20 floriner årlig. En slave kostet 50 floriner og en hushjelp ble betalt ti floriner i året.⁵⁷ Dette kan være noen indikasjoner på florinens verdi i 1400-tallets Firenze.

Konsilet i Firenze

Konsilet var en av de mest sentrale, og kostbare, begivenhetene i Firenze på 1400-tallet. Opprinnelsen til konsilet var fra pave Martin V forsøk på å gjenforene den romersk katolske og den greskortodokse kirken ved å samle partene i forhandlinger. Forhandlinger som opprinnelig startet i Basel.⁵⁸ Dette viste seg å bli det siste forsøk på en slik gjenforening, ettersom blant annet Konstantinopel falt til tyrkerne og den romerskkatolske kirken ble splittet på 1500-tallet. Martin Vs arvtaker, Eugenius IV, fikk en mer sentral rolle i konsilet. Etter at han tok over som pave, ønsket han å flytte konsilet til sin hjemby Venezia, men grunnet pest i byen ble det vurdert som for risikabelt. Cosimo de' Medici skal da ha arbeidet for å få flyttet konsilet til Firenze. Men pavens valg falt på den nærliggende byen Ferrara. Ved nok et utbrudd av pest, denne gangen i Ferrara, ble konsilet flyttet til Firenze. Medlemmene av konsilet ankom Firenze i begynnelsen av 1439.

Helt siden samlingen i Basel hadde patriarken, paven, keiseren av Bysants og den tyskromerske keiseren vært en del av konsilet. Det var forskjellige motiver for samarbeidet mellom det verdslige og geistlige herskapet. Pavens ønske var å bli øverste leder av en samlet kirke, mens særlig den bysantinske keiseren ønsket militær bistand for å stå imot de stadig avanserende tyrkerne. Det kom til en enighet mellom partene i begynnelsen av juni 1439,⁵⁹ hvor blant annet det var gitt lovnader om militærstøtte til den bysantinske keiseren og paven ble overhodet for en samlet kirke.

Da det greskortodokse følge var sikre på å komme tilbake til Konstantinopel, var det mange som trakk seg fra avtalen. Da de ankom Konstantinopel, møtte de motstand både fra befolkningen og religiøse leder. Dette ledet til en lengre debatt om ratifiseringen av avtalen. Ratifiseringen av avtalen ble først gjort i 1452.

⁵⁷ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 33; Gene Brucker, ed. *The Society of Renaissance Florence: A Documentary Study* (New York: Harper Torchbooks, 1971), 6-13.

⁵⁸ Fremstilling av underkapitel basert på: Henry Chadwick, "The Concils of Basel and Ferrara/Florence: Pope Eugenius IV," in *East and West: The making of a rift in the church*, ed. Henry Chadwick and Owen Chadwick (Oxford: Oxford University Press, 2003); Joseph Gill, *The Council of Florence* (London: Cambridge University Press, 1961).

⁵⁹ Dato oppgis litt forskjellig i ulike kilder henholdsvis 5. eller 6. juni.

Medici-familien

Medici-familien hadde sin opprinnelse i Mugello, en liten fjellandsby nord for byen Firenze. Opphavet til Medici-familien har blitt knyttet til en ridder ved navn Averardo. Averardo skulle ha kjempet for Karl den Store i erobringen av Lombardie på slutten av 700-tallet. Den franske kongen ga Averardo et skjold som takk for hans innsatts i erobringen. Våpenskjoldet til Medici-familien som bar røde baller på en eng av gull skal ha nedstammet fra dette skjoldet. På vei sørover etter slaget skal Averardo ha drept en kjempe på vegne av bønder fra Mugello. Denne forklaring på Medici-familiens opphav har blitt avvist som en myte av moderne historikere. En forklaring har vært at deres våpenskjold og opphav stammet fra deres navn, Medici, som tyder på en fortid som apotekere eller leger, hvorav deres *palle* (baller) i våpenskjoldet stammer fra piller.⁶⁰ Andre igjen har ment at disse *palle* har stammet fra de tre kulene i symbolet til pantlånere. Andre forslag har vært at *palle* i våpenskjoldet stammer fra penger. Raymond de Roover avviser alle disse forklaringene og har ment at det stammer fra familiens sterke tilknytning til banklauget, *Arte del Cambio*.⁶¹ Selv om det har vært uenigheten blant historikerne om opphavet til familien og deres våpenskjold, har det vært enighet om familiens opphav fra Mugello.

Medici-familiens formue

Formuen til familien ved Giovanni di Biccis død i 1429 har blitt anslått til å ha vært rundt 180 000 floriner. Familieformuen skal ha økt til det dobbelt under Cosimo de' Medici. Formuen kom hovedsakelig fra familiebanken og det var gjennom banken familien bygget opp sin formue.⁶² Basert på overskuddet gjennom banken investerte Medici-familien i produksjon av tekstiler i både ull og silke. Samt at familien involverte seg i noe internasjonal handel. Denne handel baserte seg primært på deres bankfilialer som operert som mellommenn for hverandre.

Medici-bedriften har blitt brukt som et samlebegrep for alle Medici-familiens forretninger. Felles for hele Medici-bedriften var strukturen. Det var to til tre mennesker som sto for den daglige driften, filialledere ble gjort til partnere, mens de med lavere posisjoner ofte ble gjort til juniorpartnere. Som partnere eller juniorpartner fikk de ingen eller lave lønninger, men en større del av overskuddet.

⁶⁰ Hibbert, *Florence*: 67.

⁶¹ Raymond de Roover, "The Tree Golden Balls of the Pawnbrokers," *Bulletine of the Business Historical Society* 20, no. 4 (1946).

⁶² Underkapitel basert på: Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*: 35-224; Lauro Martines, *April Blood: Florence and the Plot Against the Medici* (London: Pimlico, 2003); Kent, *The Rise of the Medici*: 35-224.

Hensikten bak strukturen var å sikre seg lojalitet, samtidig som det sikret at de som drev filialene hadde en egeninteresse av å sikre et overskudd. At Medici-familien kunne stole på de som drev den daglige driften, var sentralt siden det var store avstander mellom deres filialer, noe som gjorde det vanskelig med direkte kontroll.⁶³ Utover medlemmer av Medici-familien var Bardi-familien representert ved flere medlemmer frem til de politiske stridighetene i 1433/4. Portinari-familien var sentrale i bedriftsstrukturen frem til Pazzi-konspirasjonen i 1478. Under Cosimo de' Medici var også Torrigiani-familien sentrale i bankstrukturen.

Medici-banken

Familiens tilknytning til banklauget, *Arte del Cambio*, var sterk og sentral på 1400-tallet, uavhengig om deres våpenskjold hadde tilknytning til lauget. Årsaken til den sterke tilknytningen var deres familiebank. Cosimo de' Medicis far, Giovanni di Bicci, etablerte hva som ble en av de mest vellykkede handelsbankene på 1400-tallet.⁶⁴ Oppstarten av familiebanken dateres til 1397 da Giovanni di Bicci åpnet en bankfilial i Firenze. Giovanni di Bicci utvidet banken med filialer i Roma og Venezia før sin død i 1429. Ved hans død tok Cosimo de' Medici over ansvaret for familiebanken. Under hans ledelse utvidet Medici-banken til filialer i Avignon, Pisa, Milano, Brussel, London og Lyon. Banken forble blant de ledende i Europa under hele Cosimo de' Medicis levetid, mens den ble svekket etter hans død i 1464. Ved Cosimo de' Medicis barnebarns, Lorenzo de' Medicis, død i 1492 hadde banken kun igjen filialer i Firenze, Roma og Lyon. Under Cosimo de' Medici var bankfilialen i Roma den mest lønnsomme. Ironisk nok, på grunn av kirkens renteforbud, var paven bankens største klient. Romafilialen var ikke stasjonær, den flyttet til en hver tid med Paven.

Det teologiske grunnlaget for kirkens renteforbud var fra andre mosebok 22:25 hvor det står:

”Låner du penger til en landsmann, til en fattig nabo, da skal du ikke være som en pengeutlåner mot ham. Du skal ikke kreve rente mot ham.”⁶⁵

På grunn av renteforbudet kunne ikke Medici-familien ta renter på sine lån. Derfor ble det utviklet systemer for å omgå renteforbudet. Det mest brukte systemet for å omgå forbudet var ved å gi ut lån i en valuta, og få lånet tilbake betalt i en annen valuta. For eksempel kunne et lån tas opp i floriner, mens det ble tilbakebetalt i dukater. På denne måten kunne bankene

⁶³ De to bankfilialene som var lengst unna hverandre var London og Napoli med en avstand på ca 1 619 kilometer i luftlinje.

⁶⁴ Beskrivelse av Medici-banken bygger på: Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*; Goldthwaite, *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence*: 5-55; John F. Padgett and Paul D. McLean, "Economic Credit in Renaissance Florence," *Journal of modern history* 83, no. 1 (2011).

⁶⁵ Andre mosebok 22:25

tjene penger på vekslingsgebyr og valutakonjunkturer. Denne valutahandelen baserte seg på et komplekst system av vurdering av valutakurser. Tendensen i valutatransaksjonene var at det favoriserte den lokale valutaen. Det finnes eksempler på at lånetakere tok ut og betalte til samme bankfilial, som kan ses som et vanlig lån. Samtidig finnes det eksempler på at innskudd og uttak var fra to forskjellige byer, et lån som var vanlig blant handelsmenn. Slike kontoer ble ofte opprettet i forbindelse med reiser, som gjør at det også kan ses som en reisesjekk. Medici-banken hadde også noe som kan ses på som en innskuddskonto. Ved alle disse formene for transaksjoner var det valutavekslingssystemet som ga Medici-banken størst fortjeneste.

En annen form inntekt Medici-banken hadde var som mellommenn i handelstransaksjoner. Bankens posisjon som mellommenn fungerte på følgende måte: Handelsmann A kjøpte varer i by 1, dro så til by 2 for å selge sine varer til handelsmann B. Handelsmann B hadde bare 100 floriner, mens varene til handelsmann A kostet 200 floriner. Handelsmann B kjøper likevel varene til handelsmann A, 100 floriner i kontanter og 100 floriner på kreditt. På vei tilbake til by 1 ønsket handelsmann A å ta med seg varer for 200 floriner fra by 2, men han hadde bare 100 floriner som handelsmann B ga han. Handelsmann A selger derfor de 100 florinene handelsmann B skylte han for 80 floriner til Medici-banken. Medici-banken krevet inn 100 floriner av handelsmann B da han hadde solgt sine varer. Banken satt da igjen med en fortjeneste på 20 floriner.⁶⁶

Posisjoner i familien

I september 1433 ble det valgt et *signoria* som var dominert av Albizzi-partiet.⁶⁷ Albizzi-familien valgte å bruke denne anledningen til å sende Medici-familien og deres mest sentrale støttespillere i eksil.⁶⁸ Cosimo de' Medici var ikke det eneste medlemmet av familien som ble dømt til eksil, som indikerer at det var flere sentrale politiske aktører i familien. Under sitt fengselsopphold skal Cosimo de' Medici ha ment at det var heldig at det ikke hadde lyktes deres motstandere å fengsle Averardo og Lorenzo de' Medici. Dette kan tyde på at Cosimo de' Medici anså seg selv, sammen med Averardo og Lorenzo de' Medici til å ha et felles ansvar for familien. Averardo de' Medici var Cosimo de' Medicis fetter. Averardo de' Medici

⁶⁶ Summer i eksemplet er vilkårlige.

⁶⁷ Den politiske stridigheten i 1433/4 vil i sin helhet bli presentert senere i kapittelet. 27.

⁶⁸ Underkapitel basert på: Kent, *The Rise of the Medici*: 16, 42-43 og 59; Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*: Spesielt mye omtalt 35-76; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 31-135, spesielt mye omtalt på side 47 og 80-82; Alison Brown, "Pierfrancesco de' Medici, 1430-1476: A Radical Alternative to Elder Medicean Supremacy?," *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 42(1979); Hale, *Florence and the Medici*: 6 og 24-35; Curt S. Gutkind, *Cosimo de' Medici* (Oxford: Clarendon Press, 1938).

hadde et eget sosialt og økonomisk nettverk, blant annet gjennom en egen bank. Dette gjorde at mange så på han som en leder av Medici-familien på lik linje med eller til og med over Cosimo de' Medici.

Som et sentralt medlem av Medici-familien ble Averardo de' Medicis dømt til eksil av det Albizzi dominerte styret i 1433. Averardo de' Medici var en gammel mann da han ble sendt til Napoli i eksil, derfor var dommen om eksil i praksis en dødsdom. Eksilet i Napoli krevde også livet til Averardo de' Medicis sønn. Dette gjorde at hans del av familien ikke lenger var politiske utfordrer til Cosimo de' Medici ved familiens retur til Firenze i 1434. Det må her nevnes at de fleste forfattere har indikert at Cosimo og Averardo de' Medici var ledere av to fraksjoner innad i samme parti som ikke alltid arbeidet mot et felles mål. Men ellers har forholdet og posisjonene mellom de to vært et lite utforsket fagfelt.

Cosimo de' Medicis bror, Lorenzo de' Medici, utfordret aldri sin eldre brors posisjon i familien. Dette gjorde at Cosimo de' Medici i praksis var det ubestridte overhode til Medici-familien da de returnerte fra eksil i september 1434. Alison Brown har presentert Pierfrancesco de' Medici⁶⁹ til å ha vært en potensiell utfordrer til Cosimo de' Medicis del av familien etter hans død, men hun har understreket at han aldri utfordret sin onkels posisjon.

Det er lite som er kjent om Cosimo de' Medicis liv før han tok over som familieoverhode i 1429. Det har vært kjent at han giftet seg med Contessina de' Bardi i 1413, som blant annet var med på å knytte Bardi-familien til Medici-banken. Det har også vært skrevet om hans vennskap med Filippo Brunellesch, motpave John XXII og humanistene Niccolò Niccoli og Marsilio Ficino. Trolig hadde Cosimo de' Medici også en humanistisk utdannelse. Samtidig som han har blitt knyttet til en rekke kulturelle investeringer også forut for 1429.

Medici-familiens tilknytning til laug⁷⁰

Bystaten ga gode forutsetninger for handelsbanker i Firenze, blant annet gjennom å gi bankene større spillerom enn for eksempel hva det ble tillatt i Venezia.⁷¹ Den store friheten bankene hadde i Firenze var grunnet laugenes sterke posisjon i bystaten. Ved valg av *signoria* var det laug, primært de sju store, som nominerte kandidater for å besette posisjonene.⁷² Dette ga laugene en sentral rolle i Firenzes politikk, hvor de sju store laugene hadde den mest

⁶⁹ Lorenzo de' Medicis sønn og Cosimo de' Medicis nevø

⁷⁰ For liste over alle Firenzes laug se: Vedlegg 4: Firenzes laug. 103.

⁷¹ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*: Spesielt 20; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*.

⁷² Jamfør: Kapittel 2. 15.

sentrale posisjonen. Derfor var det viktig for politisk innflytelse i bystaten å ha en fremskutt posisjon i de sju store laugene, og gjerne flere av dem samtidig. Cosimo de' Medici var medlem av banklauget, *Arte del cambio*, fra 1420, et laug han også meldte inn sine to sønner Piero og Giovanni de' Medici i 1425 og 1426, ni og fem år gamle. Dette bekrefter Medici-familiens sterke tilknytningen til *Arte del cambio*, et laug som besto av pengeutlånere og bankmenn. Cosimo de' Medici var også medlem av *Arte della seta*, laug for silkehandlere og silkeprodusenter, fra 1433. Han meldte inn begge sine sønner *Arte della lana*, laug for ullhandlere og ullprodusenter, og Piero de' Medici inn i *Arte della calimala*, laug for handelsmenn og tøyfargere. Dette gjorde at familien til sammen var representert i fire laug, hvorav alle var blant de sju store laugene. Vi ser også at disse laugene representerte familiens økonomiske interesser basert på deres foretningsvirksomhet.

To eksempler på Medici-familiens støttespillere

Medici-familien hadde mange samarbeidspartnere innenfor de tidsmessige rammene for denne oppgaven. I denne oppgaven vil jeg trekke inn en del av disse alliansene/samarbeidspartnerne, men jeg vil støtte meg til to klare eksempler.

Samarbeidspartnerne jeg vil trekke frem er de to brødrene Tommaso og Niccolò Soderini, og Sforza-familien. Disse var blant de viktige samarbeidende for etableringen av Medici-dynastiet. Derfor vil jeg her gi en redegjørelse for premissene og en beskrivelse av disse to samarbeidende her.

Sforza-familien

Francesco Sforza var *condottieri* som hadde vært knyttet til hertugen av Milano, Filippo Maria Visconti.⁷³ Sforza hadde på veiene av Filippo Maria Visconti blant annet hatt ansvaret for forsvaret av Lucca i krigen med Firenze i 1429-1433. Forholdet mellom Medici- og Sforza-familien skal ha utviklet seg alt fra 1434. Den direkte tilknytningen er vanskelig å datere, men samarbeidet startet trolig mot slutten av 1440-tallet. Hertugen av Milano, Filippo Maria Visconti døde i 1447 uten arving. Francesco Sforza var gift med Viscontis datter og krevde derfor arverett over hertugdømmet. Francesco Sforzas krav på hertugtittelen førte til at

⁷³ Hele eksempel basert på: Clarke, *The Soderini and the Medici*; Kent, *The Rise of the Medici*: 253-88; Brucker, *Renaissance Florence*: 79-88 og 151-71; Martines, *Power and Imagination*: 22-38; Martines, *April Blood*; Peter Partner, "Florence and the Papacy in Florence in the Earlier Fifteenth Century," in *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, ed. Nicolai Rubinstein (London: Faber and Faber, 1968); Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 286-91.

kongedømme Napoli og republikken Venezia erklærte han krig. Sforza kom seirende ut av striden sju år etter.⁷⁴

Firenze var ikke direkte involvert i stridigheten, men de sto på Sforzas side, noe som ble sett som et svik mot den naturlige alliansen Firenze hadde med Venezia. Sforza krevde senere at Firenze formelt brøt sin allianse med Venezia, noe de da gjorde. Skifte i Firenzes allianse fra Venezia til Milano skyldtes Medici-familiens tilknytning til Sforza-familien. Cosimo de' Medici finansierte store deler av Francesco Sforza felttog i krigen om hertugtittelen. Sforza-familien ble mer og mer avhengig av den økonomiske støtten fra Medici-familien utover århundre, mens Medici-familien på samme måte ble mer og mer avhengig av militærstøtten fra Sforza-familien.

Soderini-brødrene

Samarbeidet med Tommaso og Niccolò Soderini startet i 1420-årene. Soderini-familien var en familie som definitivt kan plasseres i den øverste klassen i det florentinske samfunnet.⁷⁵

Tommaso og Niccolò Soderinis far var illegitim. Unger født utenfor ekteskap var ikke uvanlig i det florentinske samfunnet, blant annet hadde Cosimo de' Medici en illegitim sønn ved navn Carlo de' Medici.⁷⁶ Det vanlig at illegitime barn bodde sammen med resten av familien, noe blant annet, Carlo de' Medici, men illegitime barn hadde ikke arverett med mindre det ikke fantes legitime arvinger. Tommaso og Niccolò Soderinis far hadde forsøkt å forfalske sin legitimitet, et forsøk han ble dømt til døden for. Dette gjorde at Tommaso og Niccolò Soderini også var utstøtt av den legitime delen av Soderini-familien. Begge brødrene var knyttet til Medici-familien, men forholdet mellom familien og Niccolò Soderini ble mindre nært frem imot Cosimo de' Medicis død. Men Tommaso Soderini forble lojal mot Cosimo de' Medici. Dette var ikke det eneste skillet mellom de to brødrene. I 1430 skilte de hushold og de delte opp økonomien sin i 1432, dette har blitt sett som det første tegnet på at de to brødrene valgt forskjellige politiske karriere.

Selv om Soderini-brødrene tok forskjellig karrierevalg, ble de begge sentrale politikere i bystaten. De var begge medlem av *balìa* av 1438, Tommaso var også medlem av *balìa* som varte fra 1444-1449, mens Niccolò var medlem av *balìa* 1452. Tommaso Soderini var *gonfalone di giustizia* fra mars til april i 1449, et embete som hans bror hadde i 1447, etter

⁷⁴ Var ikke konstant kriger, det var i stor grad en av og på krig.

⁷⁵ Baserer hele eksempelet på: Clarke, *The Soderini and the Medici*; Martines, *April Blood*.

⁷⁶ Carlo de' Medici hadde ingen sentral rolle for etableringen av Medici-dynastiet. Han knyttet til kirken hvor han arbeidet som prest i en tilbaketrukket posisjon.

press fra Francesco Sforza. Tommaso Soderini forble en del av Medici-partiet under Cosimo de' Medicis levetid og var en av familiens viktigste støttespillere. Mens Niccolò Soderini fra midten av 1450-tallet arbeidet mer og mer imot partiet. Som en følge, ble han i praksis skviset ut av politikken etter 1458. En forskjell mellom brødrene kan også ses gjennom deres to ulike ekteskap. Niccolò Soderini giftet seg med Ginevra Macinghi som var tilknyttet Strozzi-familien som ble sendt i eksil i 1434. Mens Tommaso Soderini giftet seg inn i Torrigiani-familien som var kjent som Medici-familiens støttespillere.

Soderini-brødrene valgte, til forskjell fra den legitime delen av familien, å støtte Medici-familien mot Albizzi-familien i 1433/4. Noe som resulterte i at den legitime delen av Soderini-familien mistet sine politiske rettigheter eller ble sendt i eksil, mens Tommaso og Niccolò Soderini ente opp som den ledende delen av Soderini-familien. Som det mest synlige beviset på at Tommaso og Niccolò Soderini ble den dominerende delen av familien var deres overtakelse av Soderini-palasset.

Politisk uro i Firenze

Innenfor de tidsmessige rammene for denne oppgaven er de politiske stridighetene som var rundt 1430 og i midten av 1450-årene de mest sentrale. Begge de politiske urolighetene var nært knyttet til hver sin krig, henholdsvis krigen mellom Firenze og Lucca i 1429 til 1433 og krigen som primært var mellom Milano og Venezia i 1447 til 1454.

De politiske stridighetene i 1433/4

Det var politisk uro i Firenze store deler av 1420-tallet og de første årene av 1430-tallet med et toppunkt i 1433/4.⁷⁷ Frem til 1433 hadde Firenze bare med korte avbrudd ikke vært innblandet i kriger siden starten av århundre. Krigene ført med seg pest⁷⁸ og sult som reduserte befolkningstallet, som igjen førte til et enda større skattepress på den reduserte befolkningen, blant annet gjennom tvangslån.⁷⁹ Den økonomiske smertegrensen til skattebetalingene var alt nådd i desember 1429 da Firenze nok en gang ble involvert i en krig, denne gangen på eget initiativ i et forsøk på å erobre Lucca. Milano støttet Lucca som førte Firenze og Milano i nok en krig. Krigen mot Lucca forverret den økonomiske situasjonen

⁷⁷ Fremstilling baserer seg på: Kent, *The Rise of the Medici*: 253-88; Gene Brucker, "The Regime's Climacteric, 1426-1430," in *The Civic World of Early Renaissance Florence* (New Jersey: Princeton University Press, 1977); Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-77.

⁷⁸ Det var utbrudd av omfattende pest i Firenze i 1400 og 1417

⁷⁹ Samuel K. Cohn, "Households and Plague in Early Modern Italy."; Thomas Kuehn, *Heirs, Kin, and Creditors in Renaissance Florence* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008). 115-19.

ytterligere, samt at det mislykkede felttoget krenket florentinernes æresfølelse. Freden med Lucca ble signert i april 1433.

Rinaldo degli Albizzi var blitt leder av opposisjonspartiet til Medici-familien etter blant annet den sentrale statsmannen Niccoló da Uzzano død tidlig i 1432. Rinaldo degli Albizzi var sterkt identifisert med krigen mot Lucca, ettersom han blant annet var pådriver for krigen og den florentinske hærføreren. Etter signeringen av freden innså Albizzi-partiet at deres popularitet sank, mye som følge av deres tilknytning til den upopulære krigen. Noe som gjorde at Medici-partiets popularitet økte, om ikke annet som et alternativ til den dominerende Albizzi fraksjonen. Da Albizzi-partiet fikk flertall i *signoria* som ble valgt i september 1433, valgte de å arrestere Cosimo de' Medici og sende mange av hans sentrale støttespillere i eksil.

September-oktober *signoria* i 1433 var ledet av *gonfalone di giustizia* Bernardo Guadagni. Cosimo de' Medici hadde oppholdt seg i Mugello i forkant av valget, men returnerte til byen ett par dager etter innsettelsen. *Signoria* valgte å kalle Cosimo de' Medici inn til rådføring, som ikke var uvanlig at de gjorde med byens fremste borgere. Istedenfor å bli spurt til råds ble han ført rett til cellen kjent som det lille vertshus, *alberghett ino*,⁸⁰ øverst i *Palazzo della Signoria*. Cosimo de' Medici ble senere dømt til eksil som flere av hans familiemedlemmer og støttespillere. Medici-familien og deres støttespillere ble dømt for konspirasjoner mot republikken etter mistanker om planer om å overta kontrollen over bystaten med mål om å danne et fyrstedømme. Ironisk nok bidro eksileringen av Medici-familien til et diktatur under Rinaldo degli Albizzi.⁸¹

Ett år etter valget av det Albizzi dominerte *signoria* ble det valgt et nytt, dette dominert av Medici-familiens støttespillere. Rinaldo degli Albizzi befant seg ikke i Firenze på dette tidspunktet, men kom raskt tilbake da han fikk beskjed om at Medici-familien var invitert tilbake til Firenze. I et forsøk for å sikre sin posisjon i bystaten samlet han tropper for å ta kontrollen over *Palazzo della Signoria*. Da det ikke lyktes han å ta kontrollen av rådhuset, ble han rådet av sine venner til å forlate byen, grunnet i hans manglende støtte i befolkningen. Han valgte motvillig å følge rådet. Med støtte av Filippo Maria Visconti, fyrsten av Milano, gjorde Rinaldo degli Albizzi flere forsøk på å ta tilbake kontrollen over Firenze med hjelp av militærmidler.⁸²

⁸⁰ Den samme cellen som Girolamo Savonarola tilbrakte sine siste dager i 1498

⁸¹ Kent, *The Rise of the Medici*: 289-351.

⁸² Forsøk i 1437, 1438 og 1440

Medici-familien ble invitert tilbake til Firenze for å være en opposisjon til Albizzi-partiet, som blant annet var begrunnet med deres sterke partistruktur som kunne utfordre Albizzi-partiet. Medici-familien ble altså ikke invitert tilbake som herskere av bystaten. Cosimo de' Medici fikk raskt overtalt *signoria* til å nedsette et *balia*, som med sine utvide fullmakter fikk dømt alle sentrale medlemmer av Albizzi-partiet, alle medlemmer av *signoria* av september 1433 til eksil eller tap av politiske rettigheter i ti år. Et vedtak som ble fornyet så lenge Cosimo de' Medici levde. Grunnlaget for dommen var som den hadde vært mot Medici-familien ett år tidligere, for konspirasjon mot republikken. Igjen er det en ironi bak det hele, Medici-familien invitert tilbake til Firenze for å hindre diktaturet til Rinaldo degli Albizzi, mens det i ettertiden har blitt sett som starten på Medici-dynastiet i Firenze.

De politiske stridighetene i 1450-årene

Som nevnt forsøkte Rinaldo degli Albizzi, med støtte av fyrsten av Milano og sine politiske alliert, som i likhet med han selv var sent i eksil av Medici-familien, å ta tilbake i bystaten med militærmakt.⁸³ Selv om det var ytre press for å få Medici-familien vekk fra makten i Firenze, ble ikke deres posisjon i bystaten direkte utfordret innad frem til slutten av 1440-årene. Frem mot 1444 mistet Medici-familien en del støtte i bystaten, men ved å få dannet et *balia* opprettholdt familien kontrollen over bystaten. Noe som den samtidige florentineren Cavalcanti mente var skille hvor Medici-styret gikk over til å være tyrannisk. Da mandatet til *balia* gikk ut i 1449 kom problemene til overflaten og Medici-familiens posisjon ble sterkt utfordret. Et av de viktigste argumentene som ga familien nok oppslutning til å holde dem ved makten, var viktigheten av å ha et stabilt styre i krigstid. *Balia* av 1452 hadde som spesiell oppgave å se på krigen mellom Milan og Venezia, da fredsavtalen mellom de to partene ble signert i Lodi i 1454 ble *balia* opphevet. Det viktigste argumentet Medici-familien hadde for å sitte med makten var da ikke lenger gjeldende og familien klarte da ikke lenger å manipulere valgene og mistet med dette den reelle kontrollen over bystaten i 1455.

Opposisjonen i Firenze fikk ikke stor nok oppslutning til å ekskludere Medici-familien fra politikken eller sende dem i eksil. Dette gjorde dem fortsatt til en politisk aktør, som bidro til at familien igjen tok kontrollen over bystaten i 1458. Da Medici-familien fikk tilbake kontrollen over Firenze fikk de, i likhet med 1434, valgt et nytt *balia*. Med kontroll over *balia* og med dettes utvidede fullmakter ble mange av Medici-familiens opposisjon sendt i eksil,

⁸³ Hele fremstilling basert på: Arthur Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence* (New Jersey: Princeton University Press, 1988). 10-51; Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: 1-29; Clarke, *The Soderini and the Medici*; Roger J. Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel," *Zeitschrift für Kunstgeschichte* 59, no. 3 (1996).

deriblant mange av Niccolò Soderinis støttespillere. Fra 1558 og frem til 1494 hadde Medici-familien kontroll over Firenze, og frem til Cosimo de' Medicis død i 1464 ble deres posisjon i Firenze ikke utfordret flere ganger.

Kapitel 3: Synet på Medici-familiens makt i Firenze

For å kunne vise hvordan Medici-familien etablerte sitt familiedynasti i Firenze er makt i seg selv et viktig spørsmål, der av også moderne historikerne syn på Medici-familiens makt. I dette kapitlet vil jeg derfor legge frem hvordan moderne historikere har oppfattet Medici-familiens makt i Firenze.

Synet på Medici-familiens makt i Firenze mellom 1434 og 1464 har variert noe, men har også klare likhetstrekk. Jeg har valgt og først vise noen av forskjellene på de moderne historikernes syn på Medici-familiens makt i Firenze, ved å dele det opp i to ulike syn: Det tradisjonelle og det dynamiske synet. Jeg vil deretter vise noen av fellestrekene ved blant annet å vise hvordan de moderne historikerne har vært enige om Medici-familiens kontrollering bystaten. Her vil jeg også se på hvordan de moderne historikerne har beskrevet Medici-familien som noe annet enn andre samtidige styrever.

Det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze

Utgangspunktet for den moderne historikerdebatten og utgangspunktet for det tradisjonelle synet på Medici-makten i Firenze har vært arbeid av Nicolai Rubinstein.⁸⁴ Rubinstein ønsket med sin fremstilling å utfordre sine forgjengeres syn på Medici-familien som herskere i form av et diktatur. Han mente at hans forgjengere hadde vært alt for preget av etterkrigstiden, som hadde resultert i deres sterke grad av fokusering på tyranner og diktatur.⁸⁵ En slik uttalelse fra Rubinstein er interessant i seg selv, ettersom han hadde flyktet fra både Hitler og Mussolinis diktatoriske styre.⁸⁶ At den historiske konteksten etter andre verdenskrig dannet en kulturell bias som videre preget historieskriving om Medici-familien, har også vært oppfatning John E. Law og Bernadette Paton har ønsket å vise med sin artikkelsamling.⁸⁷

Et ønske om å utfordre etterkrigstidens historikeres fokusering på diktatur kan sies å ha vært en generell tendens på 1960-tallet.⁸⁸ At de fleste historikerne på 60-tallet ønsket å utfordre det generelle synet som deres forgjengere hadde på familiens makt kan på samme måte

⁸⁴ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*.

⁸⁵ Ikke alle historikere forutfor Rubinstein hadde sluttet opp om dette synet, Schevill hadde utfordret dette synet alt i 1946: Ferdinand Schevill, "The Controversial Medici," *The Journal of Modern History* 20, no. 1 (1948).

⁸⁶ Kent, "Nicolai Rubinstein (1911-2002); Ruth Olitsky Rubinstein (1924-2002)."

⁸⁷ John E. Law and Bernadette Paton, *Communes and Despotes in Medieval and Renaissance Italy* (Farnham: Ashgate, 2010). XVI.

⁸⁸ Samme syn hos blant andre: P.J. Jones, "Communes and despotes: The city State in Late-Medieval Italy," *Transactions of the Royal Historical Society* 15(1965); Benjamin G. Kohl, "The Myth of the Renaissance Despot," in *Communes and Despotes in Medieval and Renaissance Italy*, ed. E. Law and Bernadette Paton (Farnham: Ashgate, 2010).

presenteres som et bias. Resultat av oppgjøret til 60-talls historikere dannet en ny forståelse av Medici-familiens makt i Firenze. Et syn som til en viss grad har blitt utfordret av senere historikere.

Premissene for det nye synet til 60-talls historikere var at Medici-familien bevarte de formelle demokratiske institusjonene i bystaten, og at ikke hevet seg over loven ved formelle posisjoner slik en diktator gjorde.⁸⁹ For å utøve sin makt har Rubinstein beskrevet at Medici-familien arbeidet bak kulissene for å manipulere systemet til deres fordel.⁹⁰

”Except for some changes in electoral procedure to guarantee Medici control of office, the constitutional system of the old regime was preserved intact.”⁹¹

Gene Brucker har her støttet seg på Rubinsteins fremstilling og har på en god måte beskrevet det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze. Hele premisset Rubinstein la for sin forskning var at Medici-styret bevarte og manipulerte det demokratiske systemet i Firenze.⁹² Med dette har han ment å ha vist at Medici-styret var noe annet enn et diktatur. Cosimo de’ Medici som leder av Medici-familien hadde heller ingen formell posisjon i bystaten. Likevel har ikke 60-talls historikere tillagt familien mindre kontroll over Firenze enn deres forgjengere. Cosimo de’ Medici hadde ut ifra 60-talls historikernes syn også tidvis total kontroll over styringen av byen. Det som skilte han fra en diktator var premissene for makten.

”(...) Cosimo de’ Medici, (...), had become ’master of the country’. ’Political questions are settled at his house (...). ’The man he chooses holds office ... He it is who decides peace and war, and controls the law ... His mind is keen and alert [though] he often passes whole nights without sleep. Nothing goes on in Italy that he does not know about ... He is king in everything but name.”⁹³

Christopher Hibbert har her gjengitt pave Pius II’s uttalelse om Cosimo de’ Medici makt i Firenze. Denne uttalelsen har på mange måter vært dekkende for det tradisjonelle synet Medici-familiens makt i Firenze, ettersom dette synet har fokusert på den uformelle makt posisjonen familien hadde i Firenze. Det ironiske ved denne uttalelsen er den var fra 1455, da Medici-familien mistet kontrollen over valgsystemet i bystaten. Derfor var det muligens mer en uttalelse Pius II ga for å vise sin støtte til familien på bakgrunn av deres sosiale og

⁸⁹ Jamfør: Kapittel 2. 15.

⁹⁰ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*.

⁹¹ Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence*: 507.

⁹² Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: VI.

⁹³ Hibbert, *Florence*: 97; Tilnærmet likt i: Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 63.

økonomiske relasjon, enn en beskrivelse av Medici-familiens makt på det da værende tidspunktet.

Det dynamiske synet på Medici-familiens makt

I likhet med det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt har også dette synet basert seg på manipulasjon av systemet som grunnlag for makten. Til forskjell fra det tradisjonelle synet har det dynamiske synet sett familiens makt til å ha utviklet seg i perioden. De har sett på Medici-familien som indirekte maktutøvere, basert på de politiske stridighetene i 1433/4, mens de har ment at tendensen var at familien frem mot 1464 ble mer diktatoriske og deres styre av byen mer direkte. Dette har de knyttet sterkt opp imot de politiske stridighetene på 1450-tallet, og spesielt opp til hvordan familien tok tilbake kontrollen over byen i 1458.⁹⁴

Ifølge John M. Najemy var det planer om å innføre et nytt *catasto* i 1458, i likhet med tidligere tvangslån la det større skattepress på de rike, men til forskjell fra tidligere var ikke Medici-familien involvert i utformingen.⁹⁵ Cosimo de' Medici truet da, ifølge Najemy, med å ta kontroll over bystaten ved bruk av egne og sin støttespiller Francesco Sforzas soldater om han ikke fikk tilbake sin privilegerte posisjon i bystaten. Bystaten ga etter for truslene, som førte til hva Najemy har beskrevet som et "permanent *balia*".⁹⁶ Innføringen av et "permanente *balia*" gjorde det lettere for Medici-familien å manipulere valgsystemet og da ha kontroll over byen.

Derfor skiller det dynamiske synet på Medici-makten seg mer fra det tradisjonelle synet basert på virkemidlene for at de skaffet seg en politisk posisjon til å utøve makt, enn hvordan de faktisk utøvet sin makt. Det dynamiske synet på familiens makt i bystaten har sett på familiens styre av byen som skiftende. De to synene sammenfaller rundt de politiske stridighetene i 1433/4, mens det dynamiske synet mente at Medici-styret ble mer diktatorisk mot av Cosimo de' Medicis levetid. For selv om det dynamiske synet har ment at Medici-regimet utviklet seg til å bli mer diktatorisk, ble de demokratiske rammene i bystaten fortsatt bevart. At de har sett familien som mer diktatoriske frem mot 1464, har derfor basert seg på hvordan familien sikret et styre som de med enkelhet kunne kontrollere med direkte trusler om bruk av vold.

⁹⁴ Jamfør: Kapittel 2. 29.

⁹⁵ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

⁹⁶ Jamfør: Kapittel 2. 15.

Forskjeller og likheter i de to maktsynene

Som en hovedtendens kan det sies at de to synene på familiens makt sammenfaller frem til i hvert fall midten av 1440-tallet.⁹⁷ Da familien fikk kontroll over bystatens styre i 1434 og tok tilbake den direkte kontrollen i 1458 foretok de likevel mange like politiske grep. De dannet et *balìa*, som de hadde kontroll over, og de sendte sine politiske motstandere i eksil. Medici-familien ble invitert tilbake i 1434, mens de i 1458 brukte trusler om bruk av militærmakt for å få en fremhevet politisk posisjon i bystaten. I etterkant av både 1434 og 1458 ble Firenze i prinsippet styrt av demokratiske institusjoner. Men etter både 1434 og 1458 var Medici-familien i praksis uten politiske motstandere. Uten politiske motstand var det i realiteten Medici-familien som styrte bystaten. Derfor virker det som det dynamiske synet på Medici-makten muligens har lagt mer vekt på virkemidlene for at familien oppnådde kontrollen over Firenze, fremfor hvordan de faktisk styrte.

En annen forklaring på det dynamiske synet har vært at utenlandske herskere så på Cosimo de' Medici som hersker over Firenze. Rubinstein har forklart dette ved at Medici-familien hadde mer og mer kontroll over utenrikspolitikken.⁹⁸ Men han har ment at dette ikke viste annet enn oppfatning til sendebud, det viste ikke hvordan de faktisk styrte. Her ser vi skillet mellom det tradisjonelle synet, som Rubinstein har representert, og det dynamiske synet. Det tradisjonelle synet har sett på hvordan Medici-familien brukte institusjonene for å styre. Mens det dynamiske synet har vektlagt hvordan familien kom i posisjon til å styre.

60-talls generasjonens historikers oppgjør med etterkrigstidens diktator syn, kan ha være en av forklaringene på hvorfor de kan ha oversett diktatoriske tendenser i 1458. For det dynamiske synet på Medici-makten har først fått større oppslutning i den senere tiden. Muligens har dette også vært et oppgjør med deres fortidige historikere, altså 60-tallets historikere. Som i så fall vil danne et bias bak begge synene på Medici-makten i Firenze. En annen måte alle de moderne historikerne kan ha blitt påvirket på er gjennom synet på Burckhardt-tesen. Marvin B. Becker har hevdet at økt grad av individualisme førte til økning i antall tyranner.⁹⁹ Ettersom de alle fleste moderne historikere har motsatt seg Burckhardt-tesen, kan deres syn ha blitt preget ved at de har ment at det i omfattende grad ikke var et samfunn som bar preg av individualisering. Derfor ikke et samfunn som var preget av tyranner.

⁹⁷ *Balìa* nedsatt i 1444 har blitt tolket som et av de første tegnene på et mer direkte styre av Medici-familien.

⁹⁸ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: V-VIII.

⁹⁹ Marvin B. Becker, "Individualism in the Early Italian Renaissance: Burden and Blessing," *Studies in the renaissance* 19(1972).

Både det tradisjonelle og det dynamiske synet på Medici-familiens makt i Firenze har likevel sluttet opp om at Medici-familien styrte ved manipulasjon av det demokratiske systemet, som har vært en oppslutning rundt et indirekte styre. Manipulasjon og valgkontroll er derfor et fellestrekk for begge synene på familiens makt og derfor et utgangspunkt for maktsynet jeg baserer denne oppgaven på. Et indirekte styre danner et helt annet utgangspunkt for et politisk styre enn hva et direkte ville har gjort. At Medici-familien manipulerte det eksisterende systemet for å kontrollere bystaten, har bidratt til at den moderne historikerdebatten har hatt mange og ulike perspektiver på hvordan Medici-dynastiet ble etablert. Selv om det har vært konsensus om hvordan familien forandret, utnyttet og manipulerte det demokratiske systemet i Firenze, har det vært stor uenighet om hvor de fikk støtten og ønsket til å dominere bystaten. Uenigheten skyldes i stor grad at et indirekte styre åpner opp for flere ulike tolkninger av deres maktgrunnlag.

Manipulasjonen av bystaten

Bak Medici-familiens vellykkede manipulasjon av systemet var det tre ledd som var sentrale: *Signoria, balia og accoppiatori*.¹⁰⁰ Den største svakheten i Medici-familiens manipulasjon av valgsystemet i Firenze var, ifølge Najemy, valg av *accoppiatori*.¹⁰¹ Disse måtte godkjennes av folkestyret. Folkestyret med sine 300 representanter var vanskelig for Medici-familien å kontrollere, både med tanke på dets antall, den sosiale bredden og den hyppige utskiftingen av medlemmer. Ved kontroll over *signoria* kunne Medici-familien nedsette *balia*, noe som familien gjorde ved en rekke anledninger. *Balia* med sine utvidede rettigheter tilsidesatt makten til folke- og kommunestyret. Den viktigste funksjonen som ble tatt vekk fra folkestyret, var godkjennelse av *accoppiatori*. Ved *balia* forandret også selve trekningen av medlemmer til *signoria* seg, til Medici-familiens fordel, ved å gi *accoppiatori* en mer sentral betydning. Forskjellen var at ikke *accoppiatori* behøvde å trekke medlemmer til *signoria* blant alle de nominerte. De ble presentert med en liste over alle nominerte, så kunne de velge ut hvilke nominerte som skulle plasseres i posen for besetting av embeter i *signoria*.¹⁰² Det var vanligvis ti navn i posen ved valg av *priori*, mens det var tre til fire navn i posen for valg av *gonfalone di giustizia*. Ved at Medici-familien sikret seg kontrollen over *accoppiatori*, sikret de samtidig kontrollen over *signoria*, som igjen sikret kontrollen over *balia*, som sikret

¹⁰⁰ Jamfør: Kapittel 2. 15.

¹⁰¹ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*; Rubinstein, "Florentine Constitutionalism and Medici Ascendancy in the Fifteenth Century."; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

¹⁰² Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*; Rubinstein, "Florentine Constitutionalism and Medici Ascendancy in the Fifteenth Century."; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

kontrollen over *accoppiatori*. Med denne formen for sirkulær kontroll, var det vanskelig å utfordre maktposisjonen til Medici-familien, de hadde i prinsippet full kontroll over bystatens styre. Svakheten, som Najemy har påpekt, var da folkestyret måtte godkjenne valget av *accoppiatori*.

Da hele den sirkulære kontrollen Medici-familien hadde over Firenzes styre ble brutt, raknet også deres kontroll over bystaten.¹⁰³ Den sirkulære kontrollen raknet da *balìa* som ble innsatt i 1452 ble opphevet i 1454, Medici-familien mistet da kontrollen over bystaten. Ifølge Rubinstein begynte denne formen for valgkontroll alt fra 1434, og var etablert i 1439, da Cosimo de' Medici selv valgte å bli *gonfalone di giustizia* i forbindelse med konsilet i Firenze.¹⁰⁴ Ut ifra Najemys syn kan det virke som han mente at det først var etter 1458 med innføringen av et "permanent *balìa*" at Medici-familien klarte å etablere en slags endelig kontroll over valgsystemet i Firenze. Dannelsen av dette "permanent *balìa*" var ved bruk av trusler om vold, som da var basert på det dynamiske synet på Medici-familiens makt. Denne formen for valg av *accoppiatori* undergravet hele representasjonssystemet, og ifølge Becker klarte Medici-familien å bryte all form for laugrepresentasjon i Firenze i løpet av 1500-tallet.¹⁰⁵ En laugrepresentasjon som bystaten hadde hatt siden innføringen i 1280.¹⁰⁶

Det spesielle med Medici-styret

Rubinstein har sett Medici-familiens retur fra eksil i 1434 som en skillelinje i Firenzes politikk.¹⁰⁷ Det mest åpenbare ved dette er at det var i denne perioden Medici-familien la grunnlaget for dens familiedynasti. Det Rubinstein også har ønsket å fremheve har vært det spesielle med Medici-styret. Et styre som har skilt seg fra tidligere og samtidige styresett. Brucker som i likhet med Rubinstein har sluttet opp om det tradisjonelle synet på Medici-makten, men har derimot ment at Medici-styret ikke skilte seg markant fra tidligere styre.¹⁰⁸ Hans syn var at Medici-styret var et oligarki, som tidligere styre i Firenze, forskjellen mellom styrene var bare at Medici-oligarkiet var basert på en mindre sirkel av mennesker. Et syn som Peter Partner har delt med Brucker.¹⁰⁹

¹⁰³ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*; Rubinstein, "Florentine Constitutionalism and Medici Ascendancy in the Fifteenth Century."; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

¹⁰⁴ Jamfør: Kapittel 7. 83.

¹⁰⁵ Becker, "The Florentine Territorial State And Civic Humanism In The Early Renaissance."

¹⁰⁶ Brucker, "The Regime's Climacteric, 1426-1430," 490.

¹⁰⁷ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*.

¹⁰⁸ Brucker, *Renaissance Florence*: 128-71; Brucker, "The Medici in the Fourteenth Century."

¹⁰⁹ Partner, "Florence and the Papacy in Florence in the Earlier Fifteenth Century," 383.

Dale Kent har gjort en interessant sammenligning av Medici-styret og mafiaen i USA på begynnelsen av det tjuende århundre.¹¹⁰ Det kan sies å være visse likhetstrekk. Manipulasjon, trusler om vold og bestikkelser har vært blant begges politiske redskaper.¹¹¹ I tillegg hadde mafiaen utstrakt bruk av likvidering som et politisk redskap. Det har ikke vært kjent at Medici-familien benyttet seg av omfattende likvidering som et politisk redskap. Men Medici-familien har blitt assosiert med i hvert fall et attentat tidlig på 1400-tallet, drapsforsøket på Niccolò da Uzzano i 1429.

Paula Clarke og Kent har hevdet at det var Niccolò Soderini som sto bak attentatforsøket på Niccolò da Uzzano.¹¹² Brucker har derimot ment at det var Tommaso Soderini som sto bak attentatforsøket.¹¹³ Begge brødrene var støttespillere av Medici-familien, men i 1429 var Tommaso Soderinis lojalitet til Cosimo de' Medici, mens hans brors lojalitet var til Averardo de' Medici.¹¹⁴ Hvem av de to brødrene som sto bak attentatforsøket, blir da sentralt for om Cosimo de' Medici hadde kjennskap til drapsforsøket. Om han hadde kjennskap til drapsforsøket eller ikke, har Brucker og Clarke ikke gitt noe entydig svar på. Kent har derimot gitt noen klare indisier på at han trolig hadde en anelse om planene, men at han ikke bestilte drapet, som da gjør at ikke likvidering kan kalles et politisk redskap.¹¹⁵ Men det er interessant at Medici-familien brukte sin politiske innflytelse for å hindre at Soderini, uavhengig av hvem av brødrene som sto bak, ble straffeforfulgt for drapsforsøket.

Medici-familiens makt i Firenze 1434-1464

Den moderne historikerdebatten startet med et nytt syn på Medici-familiens makt i Firenze. Rammene for dette synet har til en viss grad ikke forandret seg mye i perioden, bortsett fra at det i den senere tiden har blitt sett som mer diktatorisk mot slutten av Cosimo de' Medicis levetid. Selv om det har vært konsensus om hvordan familien utnyttet, manipulerte og forandret institusjonene i det demokratiske systemet i Firenze, har det vært stor uenighet om hvor de fikk støtten, posisjonen og ønsket til å dominere bystaten. Dette har åpnet opp for at moderne historikere har gjort svært ulike tolkning om hvordan familien samlet støtte for å manipulere systemet på denne måten. Utgangspunktet for den videre presentasjonen av den

¹¹⁰ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 2; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

¹¹¹ Bruk av bestikkelser var Medici-familien beskyldt for alt i 1427: Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 271.

¹¹² Jamfør: Kapittel 2. 26.

¹¹³ Clarke, *The Soderini and the Medici*; Brucker, "The Regime's Climacteric, 1426-1430."; Kent, *The Rise of the Medici*: 236-39.

¹¹⁴ Jamfør: Kapittel 2. 26.

¹¹⁵ Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104 og 236-39; Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 2.

moderne historikerdebatten er derfor konsentrert om hva som gjorde at Medici-familien klarte å manipulere det demokratiske systemet. For å manipulere systemet trengte familien en rekke støttespillere. Hvordan familien skaffet seg deres lojalitet, hvordan familien skaffet aksept for å dominere styret og hvilke politiske midler som var mest sentrale for etablering av Medici-dynastiet har vært hva moderne historikere har hatt ulike oppfatninger om. Derfor har dette også vært en sentral del av den moderne historikerdebatten.

Kapittel 4: Medici-familiens støttespillere

For å kunne manipulere det demokratiske systemet var Medici-familien avhengig av støttespillere. Lojalitet og samarbeid fra dens støttespillere var sentralt blant annet for å ha kontrollen over *signoria* og *balìa*. Da det i 1450-årene var uenigheter innad i Medici-partiet mistet familien kontrollen over bystaten, noe som understreker viktigheten av partenes nære og lojale samarbeid.¹¹⁶ Også hvordan Medici-familien tok tilbake kontrollen i 1458 viser at deres støttespillere var sentrale, dette ved at Francesco Sforza støttet Cosimo de' Medicis trusler om bruk av makt. Cosimo de' Medici utviklet et bredt nettverk av støttespillere og samarbeidspartnere, både i og utenfor Firenze. Sforza var et eksempel på en støttespiller han hadde utenfor Firenze, pave Nicholas V var et annet eksempel.¹¹⁷ De fleste historikere har ment at familiens støttespillere og alliansepartnere utenfor Firenzes grenser hadde større betydning for Cosimo de' Medicis etterkommer enn han selv. Derfor har jeg valgt å vektlegge samarbeidet og allianser Cosimo de' Medici dannet i Firenze. Cosimo de' Medicis støttespillere var sentrale for at han ble ønsket tilbake fra eksil, men også for måten Medici-familien etablerte en politisk kontroll over bystaten.

For å vise hvordan den moderne historikerdebatten har omtalt Cosimo de' Medicis støttespillere, har jeg valgt å dele opp dette kapittelet i fire. I den første delen vil jeg ta for meg relasjoner som av noen historikere har blitt omtalt som patron-klient forhold. Den andre delen vil ta utgangspunkt i hva Dale Kent har beskrevet som relasjoner basert på vennskap, en relasjon hun har ment var sentral for etableringen av Medici-dynastiet. Her vil jeg ta for meg hvordan Kent har beskrevet vennskapets betydning for etableringen av Medici-dynastiet, og hvordan andre moderne historikere har forholdt seg denne definisjon av Medici-familiens relasjoner. Jeg har i den tredje delen valgt å ta for meg historikerdebatten om i hvilke samfunnslag Medici-familien hadde sin støtte. Utgangspunktet for denne debatten vil være Gene Bruckers klasseteori.¹¹⁸ Synet på Medici-familien og deres støttespilleres samfunnsplassering kan i et større perspektiv ses som en debatt som også tar for seg ulike oppfatninger om det florentinske samfunnet. Både om det florentinske samfunnet hadde stor eller liten sosial mobilitet, og om mennesker og familiers posisjon var preget av deres arv eller egenskaper. En debatt som blant annet kan knyttes til Burckhardt-tesen.¹¹⁹ I den siste

¹¹⁶ Jamfør: Kapittel 2. 29.

¹¹⁷ Jamfør: Kapittel 2. 25.

¹¹⁸ Jamfør: Kapittel 1. 7.

¹¹⁹ Jamfør: Kapittel 1. 6.

delen av kapittelet vil jeg se på hvordan ekteskap ble brukt for å danne politisk støtte for å etablere Medici-dynastiet.

Patron-klient forhold

Patron-klient forhold blir ofte oppfattet som et asymmetrisk maktforhold basert på gjensidig avhengighet. På mange måter virker det som de moderne historikerne har ment at alle Medici-familiens relasjoner var basert på en forventning om gjensidig utbytte. Men ikke alle disse relasjonene var asymmetriske. Min oppfattelse av moderne historikers syn på patron-klient forhold er derfor at de ses som asymmetriske og mer profesjonelle enn øvrige relasjoner.

Relasjonen Medici-familien hadde til Soderini-brødrene var et asymmetrisk maktforhold.¹²⁰ Cosimo de' Medici var patronen, mens Soderini-brødrene var hans klienter.¹²¹ Medici-familien ga brødrene økonomisk støtte, noe som bidro til å øke deres sosiale anseelse, tilbake ga brødrene Medici-familien politisk støtte. Selv da det var innsatt et *balìa*, var det begrensninger på hvem som kunne bli valgt inn i *signoria*.¹²² Derfor var det viktig for Medici-familien å ha bred støtte også utover egen familie. Begge Soderini-brødrene satt flere ganger i *signoria* og *balìa*, hvor de representerte Medici-familiens interesser. Relasjonen mellom Soderini-brødrene og Cosimo de' Medici har Paula Clarke beskrevet som en profesjonell relasjon. Clark mente videre at disse profesjonelle relasjonene hele tiden ble vurdert ut i fra relasjonens utbytte. Dette kan tolkes til at hun så på forholdet mellom Soderini-brødrene og Cosimo de' Medici som et patron-klient forhold. Soderini-brødrene var, ifølge Clarke, sentrale for etableringen av Medici-dynastiet, noe som gjør at et patron-klient forhold var sentralt for etableringen av Medici-dynastiet.

Samtidig har Clarke fremhevet at profesjonelle relasjoner var svake.¹²³ Dette siden relasjoner som hele tiden ble vurdert opp mot utbytte var lett å bryte, dermed også ustabile. Niccolò Soderini brudd med Medici-familien i løpet av 1450-tallet er et eksempel på ustabiliteten i disse relasjonene. Som forklaring på hvorfor disse profesjonelle relasjonene likevel var betydningsfulle for den maktposisjon Medici-familien fikk i Firenze, har Clarke argumentert for at Medici-familien bygget flere slike relasjoner, noe som gjorde familien mindre avhengig av enkeltrelasjoner.

¹²⁰ Clarke, *The Soderini and the Medici*.

¹²¹ Jamfør: Kapittel 2. 26.

¹²² Jamfør: Kapittel 2. 15.

¹²³ Clarke, *The Soderini and the Medici*: 263-64.

En annen av Medici-familiens andre støttespiller som har blitt trukket frem har vært Francesco Sforza.¹²⁴ I likhet med familiens tilknytninger til pave John XXIII, Martin V, Eugenius IV, Nicholas V og Pius II var det vanskelig å definere hvem som var patron og hvem som var klient.¹²⁵ Medici-familiens forhold til pavekirken ga forskjellig utbytte.¹²⁶ En relasjon til paven var en forutsetning for å være pavens personlige bank. Relasjonen til paven hadde også mer politiske formålsnyttige sider. Paven var overhodet i en annen politisk stat, og han hadde en religiøs posisjon som brakte stor ære over hans venner. I kapittel sju vil jeg vise hvordan Cosimo de' Medicis relasjon til Eugenius IV muligens bidro til å bringe stor ære over familien.¹²⁷ Likheten i relasjonene mellom pavene og Medici-familien var at familien bidro med økonomiske midler til kirken. Et økonomisk bidrag Medici-familien også ga til Sforza-familien.

Medici-familien finansierte Francesco Sforza i krigen om hertugdømmet i Milano. Under krigen om hertugdømmet var Francesco Sforza mer avhengig av Cosimo de' Medici finansielle støtte, enn Cosimo de' Medici var avhengig av Francesco Sforzas militære støtte.¹²⁸ Men alt fra 1458 var Cosimo de' Medici avhengig av Francesco Sforzas støtte for å ta tilbake kontrollen i Firenze. Utover århundret ble Medici-familien mer og mer avhengig av Sforza-familiens militærstøtte, mens Sforza-familien ble mer og mer avhengig av Medici-familiens økonomiske støtte. Relasjonene mellom de to familiene var derfor basert på gjensidig avhengighet, men uten at det nødvendigvis var et asymmetrisk forhold. Brucker har vært en av historikerne som har forklart Medici-familiens relasjoner basert på et patron-klient forhold.¹²⁹ Fellestrekkene i synet på Medici-familiens sosiale relasjoner som patron-klient forhold virker å være familiens sterke økonomiske posisjon. Altså hvordan familien brukte sin økonomi for å sikre lojalitet. Dette tillegger familiens økonomiske posisjon en svært sentral rolle for etableringen av Medici-dynastiet. Selv om relasjoner både har båret preg av et asymmetrisk maktforhold og en forventning om gjensidig utbytte, har ikke alle av familiens relasjoner blitt definert som et patron-klient forhold av alle moderne historikere. Kent har vært en av de som har ment at å definere relasjoner som patron-klient forhold har vært en alt for kynisk tilnærming til familiens relasjoner.

¹²⁴ Jamfør: Kapittel. 25.

¹²⁵ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 267.

¹²⁶ Ibid., 286-91; Partner, "Florence and the Papacy in Florence in the Earlier Fifteenth Century."

¹²⁷ Jamfør: Kapittel 7. 74.

¹²⁸ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 79-127; Hale, *Florence and the Medici*: 9-60.

¹²⁹ Brucker, *Renaissance Florence*.

Venner

”Modern scholars are particularly cynical about the compatibility of friendship with patronage, even between social equals, when the obligation to mutual support overrode considerations of morality and justice, especially in the exercise of office. But in fact, such injustices may sometimes have been due as much to personal affection between friends as to the obligations of patronage.”¹³⁰

Kent har vært den fremste historikeren som har fokusert på vennskap som en av relasjonene Medici-familien baserte seg på i etableringen av Medici-dynastiet.¹³¹ Hun utelukker på ingen måte andre forklaringer, men har skilt seg ut i historikerdebatten ved sin sterke fokusering på vennskap. Som sitatet over viser har hun ment at moderne historikere i for stor grad har vært for kyniske i sitt syn på Medici-familiens relasjoner ved å beskrive dem som patron-klient forhold. Dette kan virke som en direkte kritikk av beskrivelsen av familiens relasjoner som patron-klient forhold.

Ut ifra dagens oppfatninger av vennskap og patron-klient forhold kan det sies at relasjonene skilles fra hverandre ut ifra en oppfatning om et utbytte. Kents definisjon av vennskap i renessansen skiller seg fra en moderne oppfattelse og kommer nær en definisjon av patron-klient forhold.¹³² Hun har ment at vennskap i renessansen hadde en forventning om utbytte fra begge parter.¹³³ Relasjonen Medici-familien hadde til en rekke humanister var relasjoner Kent har ment var basert på vennskap.¹³⁴ Hun har derfor blant annet hentet inspirasjon til sin definering av vennskap fra Cicero og Dante, som blant annet var inspirasjon for Firenzes humanister.

”(…) Cicero argued that while the term ”friendship” commonly referred to relations involving three main elements or motives – profit, pleasure and virtue – only the love of virtuous men indifferent to gain could be considered true or ideal friendship, and this relation was rare.”¹³⁵

Vi ser at Ciceros syn på vennskap bekrefter Kents syn på en felles forventning om utbytte, samtidig trekker det frem Kents videre argument.¹³⁶ Vennskap kunne være basert på

¹³⁰ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 62.

¹³¹ Ibid.; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

¹³² Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

¹³³ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 27.

¹³⁴ Jamfør: Kapittel 7. 73.

¹³⁵ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 18.

¹³⁶ Ibid.; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

hengivenhet, selv om det var sjelden. Dette har vært Kents åpning for at vennskap hadde muligheten til å utvikle seg til en relasjon som også var basert på emosjoner. Dette har skilt hennes syn på vennskap fra et patron-klient forhold. Det hun selv har trukket frem som et skille mellom vennskap og patron-klient forhold, var hvordan vennskap kunne dannes mellom mennesker av samme klasse, altså ikke et asymmetrisk maktforhold.

For å vise hvordan vennskap ble dannet har Kent basert seg på brev og dagbøker.¹³⁷ Hun har ment at brev som avslutter med ”din venn” eller lignende ikke bare var en etikette. Argumentet for dette synet har hun basert på at det var en lidenskaplig beskrivelse av vennskapet i brevet, hvor det også ble gitt anbefalinger av andre venner utelukkende på bakgrunn av deres vennskap.¹³⁸ Som jeg har alt har vist, har ikke Kent ment at alle av Medici-familiens relasjoner hadde elementer av emosjoner. Utgangspunktet for dannelsen av vennskap var, ifølge Kent, blant annet gjennom handelsforbindelser.

”(...) ”The treasure of merchant is trust (*fede*), and the greater the trust of the merchant, the richer he is” (...).¹³⁹

Kent har ment at tillit var nødvendig for at det skulle utvikle seg følelser mellom to mennesker i renessansen.¹⁴⁰ Relasjoner hun blant annet har ment at Cosimo de’ Medici hadde til Donatello, Brunelleschi, Braccioloni og Niccoli. Sitatet over har Kent hentet fra en uttalelse av Cosimo de’ Medici som hun har ment har vist hvor mye han verdsatte tillit.¹⁴¹ Som vi ser av sitatet, har Cosimo de Medici snakket om tillit mellom handelsmenn og ikke mellom to venner. Men det har vært gjennom forretninger Kent har argumentert for at vennskap kunne utvikle seg til relasjoner med et emosjonelt aspekt. Dette ettersom både vennskap og forretninger baserte seg på tillit til hverandre. Et sentralt aspekt hun har trukket inn var hvordan hun har ment at lån ble gitt mellom venner. Oversikt over lån har hun basert på ulike *catasto*,¹⁴² hvor det var oppført hvem som hadde lån til hvem.¹⁴³

Gene Brucker har rettet kritikk mot det han har ment å ha vært en overdreven bruk av *catasto* som kilde.¹⁴⁴ Ifølge Brucker har den blitt brukt til å forklare begivenheter den ikke har

¹³⁷ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: XIV.

¹³⁸ Ibid., 57-59.

¹³⁹ Ibid., 10.

¹⁴⁰ Ibid.; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

¹⁴¹ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 15-83.

¹⁴² Jamfør: Kapittel 2. 17.

¹⁴³ Kent, *The Rise of the Medici*: Spesielt: 80.

¹⁴⁴ Gene Brucker, "Florentine Voices from the "Catasto", 1427-1480," *I Tatti Studies: Essay in the Renaissance* 5(1993).

beskrevet. I denne artikkelen har han ikke rettet direkte kritikk mot Kents bruk av *catasto* som kilde for å identifisere venner, men han har ment at Kent har overstrukket bruken av *catasto* som kilde på andre områder. Dette kan gjøre at Kents bruk av *catasto* for å identifisere Medici-venner mer problematisk.

Det som gjorde vennsapsrelasjonene spesielle var, ifølge Kent, at den kunne dannes på tvers av klasser innad i Via Lagra.¹⁴⁵ Forretninger ble gjort i lokaldistriktet, noe som gir støtte til Kents syn på dannelsen av vennskap i nabolaget gjennom forretninger. Det var de lokale nabolagene som nominerte kandidater som kunne velges til *signoria*,¹⁴⁶ derfor hadde støtte i nabolaget direkte politisk betydning. Ved at Kent hevder at det var gjennom deres venner at Medici-familien kunne øke sin politiske oppslutning i lokaldistriktet har hun derfor gitt Medici-familiens venner en sentral rolle for etableringen av Medici-dynastiet.¹⁴⁷

Kent har vist at det var kun én venn¹⁴⁸ av Medici-familien som protesterte offentlig ved fengslingen av Cosimo de' Medici i september 1433.¹⁴⁹ Om vennskap var så sterkt, nært og preget av emosjoner, som Kent har hevdet, kan det virke rart at det ikke var flere som protesterte på at deres venner ble sendt i eksil. Her kan forholdet til Soderini-brødrene trekkes inn som eksempel.¹⁵⁰ Kent har identifisert Niccolò Soderini som en venn av Medici-familien,¹⁵¹ ved at han støttet Cosimo de' Medicis etter hans hjemkomst fra eksil i 1434. Men om vennskapet ble vurdert ut ifra utbytte, kan relasjonen ses som brutt da Medici-familien ble sendt i eksil. Dette ettersom Niccolò Soderini ikke lenger hadde et utbytte av vennskapet. En annen forklaring kan baseres på Clarke. Clarke har konkludert med at det ikke var vennskap som bandt Niccolò Soderini til Medici-familien.¹⁵² Hun har ment at forholdet dem i mellom var av profesjonell karakter, hvor muligheter for en politisk karriere var hovedmotivasjonen bak Niccolò Soderinis støtte til familien. Om Niccolò Soderini støttet Medici-familien av forventning om utbytte, utelukker ikke dette vennskap slik Kent har definert det. Men slik Clarke har beskrevet forholdet mellom de to, bar relasjonen ikke preg av emosjoner: Fra Clarke sitt utgangspunkt blir relasjonen et patron-klient forhold. Den mer kjølige relasjonen, slik Clarke har beskrevet, kan være årsaken til at Medici-familiens støttespillere ikke protesterte da familien ble sendt i eksil. Fra Kents ståsted kan det tenkes at Medici-familiens

¹⁴⁵ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

¹⁴⁶ Jamfør: Kapittel 2. 15.

¹⁴⁷ Kent, *The Rise of the Medici*: 61-70.

¹⁴⁸ Piero Ginori

¹⁴⁹ Kent, *The Rise of the Medici*: 122.

¹⁵⁰ Jamfør: Kapittel 2. 26.

¹⁵¹ Kent, *The Rise of the Medici*: 354.

¹⁵² Clarke, *The Soderini and the Medici*.

venner vurderte det dit hen at de kunne hjelpe mer ved å arbeide bak kulissene for å sikre at Medici-familien skulle returnere til Firenze. Noe faktisk Kent har ment de gjorde. For meg virker relasjonene da mer kalkulerende og kynisk, noe som Kent har kritisert historikeres forståelse for å være.

Kents perspektiv på vennskap har fått kritikk blant andre Padgett og Ansell for å være et moderne fenomen som ikke lar seg overføre til fortiden.¹⁵³ Deres kritikk har rettet seg mot Kents *The Rise of the Medici*, mens det først har vært i Kents siste utgivelse *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence* at hun har gitt en klar definisjon av vennskap.¹⁵⁴ Selv om Kent har omdefinert vennskap til en annen forståelse enn den moderne, kan likevel vennskap som fenomen karakteriseres som moderne. Moderne fenomener, selv om innholdet har blitt omdefinert, kan være problematiske å anvende på fortiden. Dette ettersom begreper, som vennskap, har blitt dannet med utgangspunkt i helt andre samfunn enn det som Kent har beskrevet. Likevel ser vi at hennes definisjon av vennskap har mange fellestrekk med definisjonen av patron-klient forhold, Kent har kanskje derfor fått mer kritikk for bruken av ord, enn innholdet i ordet.

Klasser

Brucker har delt det florentinske samfunnet inn i fire klasser.¹⁵⁵ Ulike oppfatninger om hvilke klasser Medici-familien hadde sin støtte i har dannet ulike syn på etableringen av Medici-familiens dynasti. Hvilke klasser som har vært mest sentrale for etableringen av dynastiet har de moderne historikere vært uenige om. Samtidig har det vært uenigheter om de forskjellige klassenes betydning for Medici-familiens styre i ulike perioder under Cosimo de' Medici.

Popularitet som et resultat av familiens tilknytning til *catasto*

Medici-familien var sterkt assosiert både med *catasto* i 1427 og 1430. Tvangslånenes struktur gjorde at de rikeste, de to øverste klassene i det florentinske samfunnet, betalte størst andel av lånene.¹⁵⁶ Grunnet sin tilknytning til utformingen av disse tvangslånene ble Medici-familien, ifølge John M. Najemy, svært populære blant de lavere klassene.¹⁵⁷ I forhold til Bruckers inndeling av klasser siktet Najemy til de to laveste klassene, handelsmenn og byråkrater fra de fjorten mindre laugene, samt de uorganiserte og eiendomsløse arbeiderne. Popularitet i den

¹⁵³ John F. Padgett and Christopher K. Ansell, "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434," *The American Journal of Sociology* 98, no. 6 (1993).

¹⁵⁴ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*; Kent, *The Rise of the Medici*.

¹⁵⁵ Jamfør: Kapittel 1. 7.

¹⁵⁶ Jamfør: Kapittel 2. 17.

¹⁵⁷ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

tredje klassen var sentralt for støtte i folke- og kommunestyret, samt for de to posisjonene som *priori* som var nominert fra de 14 mindre laugene.¹⁵⁸ Medici-familiens manipulasjon av bystatens styre baserte seg på bruk av *balìa* som tilsidesatte kommune og folkestyret. Ved å tilsidesette disse to styringsorganene gjorde de behovet av støtten fra de lavere klassene av mindre betydning. Najemy har ment at støtte hos den tredje klassen ga Medici-familien mer utbredt støtte i Lion d'oro distriktet. Det var distriktene som nominerte kandidater til *signoria*, derfor var bred oppslutning i flere distrikter sentralt for etableringen av Medici-dynastiet. Støtte fra den tredje klassen var derfor sentral for å sikre at lojale støttespillere av familien ble nominert som kandidater til *signoria*.

Den fjerde klassen kunne ikke gi Medici-familien direkte politisk støtte gjennom byens demokratiske institusjoner. Deres støtte kan heller ses som mangel på motstand, i hvert fall frem til 1455. Nicolai Rubinstein, med støtte fra blant andre Thomas Kuehn, har ment at det fantes en iboende frykt for opprør fra den fjerde klassen, en iboende frykt som også var hos Medici-regimet.¹⁵⁹ Frykten for opprør blant de lavere klassene har Brucker knyttet direkte til Ciompi-revolusjonen i 1378.¹⁶⁰ Ciompi-revolusjonen har blitt sett som et opprør hvor det lykkes den laveste klassen å fjerne det sittende elitestyret.¹⁶¹ At Medici-familien mistet kontrollen over valgsystemet og dermed makten over Firenze i 1455, har blant annet blitt sett på som en følge av misnøye hos den fjerde klassen, noe som også viser at frykten for opprør var berettiget. Derfor har hvordan Medici-familien mistet makten i 1455 blitt beskrevet som en revolusjon nedenfra, mens hvordan familien tok tilbake makten i 1458 har blitt sett som en revolusjon ovenfra.¹⁶²

Ved at Medici-familien ble populære blant de lavere klassene for sin involvering i *catasto*, kan Medici-regimet ha forebygget opprør fra den fjerde klassen.¹⁶³ Samtidig som familien fikk støtte blant de lavere klassene for sin rolle i *catasto*, mistet de støtte blant de øvre klassene, ettersom de måtte betale mer skatt. Familier fra den øverste klassen ble spesielt presset, ettersom mange av dem hadde store verdier, men få inntekter. Tvangslånene som ble innført i 1427, rammet de fleste andre bankhus enn Medici-banken hardt. Najemy har ment at dette var fordi Medici-familien var flinkere til å gjemme sin rikdom i dens bankfilialer i

¹⁵⁸ Jamfør: Kapittel 2. 15.

¹⁵⁹ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: 88-135; Kuehn, *Heirs, Kin, and Creditors in Renaissance Florence*.

¹⁶⁰ Brucker, *Renaissance Florence*: 136.

¹⁶¹ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 161-66.

¹⁶² Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence*: 165-66; Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: 21.

¹⁶³ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

Europa. En grunn til dette kan ha vært deres innsikt i utformingen av tvangslånene, og på denne måten kunne familien overføre kapital i forkant av verdivurderingene.

Verdivurderinger som ble lagt til grunn for lånene. Hvordan tvangslånene var en økonomisk belastning for andre familier, var Strozzi-familien et eksempel på. I 1427 hadde Palla Strozzi, overhodet for Strozzi-familien, en skattbar inntekt på 101 422 floriner, mens den var redusert til 39 192 floriner i 1430.¹⁶⁴ Dette kan tyde på at Medici-familien hadde personlige økonomiske intensjoner bak utformingen av *catasto* i 1427. Med økonomisk egeninteresse som motiv kan skifte i støtte fra de ulike klassene ha vært en uintentert effekt.

Som alt nevnt var Medici-familien også involvert i utformingen av *catasto* i 1430. Ifølge Kent kan det ha vært politiske motiver bak familiens utforming av dette tvangslånet.¹⁶⁵ Selv om tidligere tvangslån gikk hardt utover mange av Firenzes rike familier var

Antall floriner gitt i lån i 1430		
Långiver	Sum	Allianse
Cosimo de' Medici	155 887	Medici-partiet
Andrea Pazzi	58 524	Medici-partiet
Bernardo Lamberteschi	34 825	Albizzi-partiet
Palla Strozzi	33 951	-
Pierozzo della Luna	27 156	Albizzi-partiet
Antonio di Salvestro	26 527	Medici-partiet
Iacopo Baroncelli	18 362	Medici-partiet

Tabell 1. Kilde: Kent. *The Rise of the Medici*. 284-287

Medici-familien på ingen måte igjen den eneste økonomiske velstående familien i byen i 1430.¹⁶⁶ Ettersom Medici-familien sto for totalt 27 prosent av det samlede lånet i 1430, og at kjente Medici venner var blant de som betalte mesteparten av det resterende lånet, har Kent ment at det var en politisk motivasjon bak utformingen av statslånene. Hadde det vært økonomisk intensjon bak utformingen av lånene, ville deres motstanderes formuer blitt fremhevet, mens familiens egen og deres venners formuer ville blitt redusert. Men Medici-familien arrangerte vurderingen motsatt, som vist i tabell 1. Derfor kan det tolkes, slik Kent har gjort, at Medici-familien ønsket å sikre seg politisk støtte fra den tredje klassen og hindre at den fjerde klassen gjorde opprør, ved gi det største bidraget til statslånet. Så selv om Medici-familien økte sin popularitet blant de lavere klassene som en uintentert følge av deres involvering i *catasto* i 1427, kan det virke som familien så det uintenderte resultatet av handlingene, for så å bruke det som en intendert politisk handling i 1430.

¹⁶⁴ Kent, *The Rise of the Medici*: 143 og 285.

¹⁶⁵ Ibid., 136-208.

¹⁶⁶ Hibbert, *Florence*: 74-91.

Brucker har kalt Medici-partiet for et populærparti, men ikke på bakgrunnen av familiens økte popularitet i den fjerde klassen.¹⁶⁷ I likhet med andre moderne historikere har Brucker ment at den fjerde klassen var viktig å holde i sjakk, men at den ikke var sentral for etableringen av familiedynastiet. Den økte populariteten rundt Medici-partiet hadde, ifølge Brucker, oppslutning i de tre resterende klassene i samfunnet. Najemy har delt synet til Brucker om at Medici-familien hadde jevn oppslutning i de tre øverste klassene som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet.¹⁶⁸ Najemy har likevel ment at det ikke har vært riktig å kalle Medici-partiet for et populærparti. Han har ment at familien var populær, men det var innenfor deres eget sosiale nettverk. Det kan derfor virke som det Najemy har ønsket å vise, var at Medici-familien konstruerte sin egen popularitet. Det var ikke en misnøye eller en form for tilfeldig popularitet, som Brucker kan gi inntrykk av, som førte til familiens politiske fremvekst.

Brucker har trukket frem flere grunner til etableringen av Medici-dynastiet.¹⁶⁹ Men det han har trukket frem som en av de sentrale grunnene for at Medici-familien ble invitert tilbake fra eksil i 1434, var den svekkede posisjonen til Albizzi-familien. Altså en oppfatning av Medici-familiens popularitet på bakgrunn av motstanderes svekkede popularitet. En forklaring om at starten på Medici-dynastiet var basert på motstanderes svekkede popularitet, handling og intensjoner som lå utenfor Medici-familiens kontroll, skiller seg derfor fra Najemys syn om at familien skapte sin egen popularitet. Bruckers kilde, for å ha ment at Medici-partiet var et populærparti, har han hentet fra familiens personlige arkiv.¹⁷⁰ Det kan tenkes at Medici-familien som hadde kontroll over arkivet i over 300 år har selektert informasjonen som ble bevart, for å fremstille deres dynasti som et resultat av et ønske fra folket, fremfor et ønske av familien. Om det stemmer, vil i så fall Bruckers kildegrunnlag være svekket og derav hans argument.

Støtte fra aristokratiet og de nyrike handlesmennene

Catasto beskattet borgere med størst verdier mest. På grunn av Medici-familien tilknytning til tvangslånene ble de mer upopulære blant de to øvre klassene. Byen var i stor økonomisk

¹⁶⁷ Brucker, *Renaissance Florence*: 151-60; Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence*: 487; Brucker, "The Medici in the Fourteenth Century."

¹⁶⁸ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

¹⁶⁹ Brucker, *Renaissance Florence*: 160-71.

¹⁷⁰ Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence*: 487.

gjeld, noe som bidro til at ikke alle blant disse to klassene så tvangslåne som et onde. Spesielt blant familiens støttespillere ble tvangslåne sett som et nødvendig onde.¹⁷¹

”However, the chief and most obviously measurable difference between exiles and Mediceans lies in their social origins”.¹⁷²

Kent har ment at de politiske stridighetene i 1433/4 var en klassekamp, noe som kommer frem av sitatet over.¹⁷³ De som ble sendt i eksil, var støttespillere av Albizzi-partiet og ut ifra Kents syn en del av aristokratiet, mens hun har ment at Medici-partiet primært var konstruert fra den andre samfunnsklassen. Kent har ment at det var mange personer fra den andre klassen som ble valgt inn i bystatens styre da Medici-familien kom tilbake fra eksil i 1434, noe hun har tolket til å bety at det var denne klassen familiens hadde sine støttespillere. Hennes argument for å ha plassert Medici-familien i den andre klassen har hun basert på familiens økonomiske fremvekst, samt hvordan hun har ment at familien ikke tradisjonelt hadde tilknytning til styret i Firenze. Raymond de Roover har vært enig i dette synet, han har ment at Medici-familiens deltakelse og politiske verv var alt for tilfeldig og spredt til å ha vært en del av eliten før 1434.¹⁷⁴ At Medici-familien ikke var en del av oligarkiet som styrte Firenze på 1300-tallet har vært et syn Brucker har vært imot. Han har ment at familien alt fra begynnelsen av 1200-tallet og gjennom hele 1300-tallet var en del av eliten.¹⁷⁵ Et syn blant annet Christopher Hibbert har delt med Brucker. Hibbert har trukket frem at Medici-familien sto bak flere statskupp på slutten av 1300- og begynnelsen av 1400-tallet.¹⁷⁶ Det Hibbert har ment viste at Medici-familien var en del av eliten, var hvordan dommer for forsøk på statskupp ikke var det samme som å ha planer om statskupp. Dommen, ifølge Hibbert, viste tydeligere at familien ble sett som en politisk trussel. Noe som, ifølge Hibbert, viser at Medici-familien var en del av eliten på 1300-tallet.

Ut ifra Kents syn på stridigheten i 1433/4 som en klassekamp har hun også sett Medici-familiens støttespillere som en del av den andre klassen.¹⁷⁷ At Medici-familien fikk sin største støtte fra den andre klassen har flere andre moderne historikere sluttet opp om, derav også Brucker og Hibbert.¹⁷⁸ Kent har basert dette på hvor mange fra klassen med nyrike

¹⁷¹ Jamfør: Kapittel 2. 17.

¹⁷² Kent, *The Rise of the Medici*: 144.

¹⁷³ Ibid., 83-104.

¹⁷⁴ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*.

¹⁷⁵ Brucker, "The Medici in the Fourteenth Century."; Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence*.

¹⁷⁶ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 30-31.

¹⁷⁷ Kent, *The Rise of the Medici*: 136-51.

¹⁷⁸ Brucker, *The Civic World of Early Renaissance Florence*; Brucker, *Renaissance Florence*.

handelsmenn som ble en del av statsstyret etter Medici-familien kom tilbake fra eksil i 1434. Najemy har ment at det var en tendens at Medici-familien brukte familier som var en del av den andre klasse også senere i deres styre av bystaten.¹⁷⁹ Han har ment at familien brukte i gjennomsnitt 2,88 nyrike handelsmenn i *signoria* i perioden fra 1440 til 1464. Najemy har likevel ikke ment at Medici-familien primært fikk sin støtte fra den andre klassen, slik Kent har ment. Han mente at det var en jevn fordeling av støttespillere mellom den første og andre klassen. Dette kan være et resultat av Najemys fokusering på en senere periode enn Kent.

Kent har basert seg på at Medici-familiens støtte kom fra den andre klassen, dette ettersom det var mange fra den andre klassen som var representert i det Medici-dominerte statsstyre fra 1434. For meg kan det også virke som om dette var en naturlig konsekvens av at så mange av den øvre klasse var sendt i eksil. Deres politiske motstandere som sluttet opp om det Albizzi dominerte partiet, har Kent ment var en del av aristokratiet. Da så mange av eliten ble sendt i eksil var det behov for å fylle dette tomrommet, noe som da gjorde at Medici-familiens styre hadde behov for å bruke familier fra den andre klassen. Dette viser ikke nødvendigvis at de var deres støttespillere, men de var trolig heller ikke deres motstandere. At Kent har ment at så mange av Medici-familiens støttespillere kom fra den andre klassen, viser også at hun har ment at det florentinske samfunnet var preget av stor sosial mobilitet.

Et samfunn som hadde stor grad av sosial mobilitet kan ses som et samfunn som bærer preg av posisjoner basert på kvalifikasjoner frem for arv. Dette minner om Burckhardt-tesen. Hvordan Medici-familien sikret kontrollen over Firenze har vært et eksempel Jacob Burckhardt har trukket frem for å vise hvordan samfunnet beveget seg over til å bli et samfunn hvor posisjoner var basert på kvalifikasjoner.¹⁸⁰ Kent har ikke direkte støttet eller avvist Burckhardt-tesen, men hun har en del synspunkter som sammenfaller med tesen. Brucker har derimot tatt et aktivt standpunkt mot Burckhardt-tesen.¹⁸¹ Dette kan bidra til å forklare deres to ulike syn på Medici-familiens klasseplassering. Ulike oppfatninger av Burckhardt-tesen kan derfor ha vært grunnlaget for forskjellige oppfatninger om fremveksten av Medici-dynastiet. Oppfatninger om klasseplasseringer av Medici-familien og deres støttespillere danner forskjellige oppfatninger av fremveksten til Medici-dynastiet. Ved å se på Medici-familien og deres støttespillere som en del av den andre klassen blir Medici-dynastiet en forandring, et annet styre enn det som var tidligere og andre samtidige styre. Denne

¹⁷⁹ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

¹⁸⁰ Burckhardt, "The Equalization of Classes."

¹⁸¹ Brucker, *Renaissance Florence*: 100-51.

annerledesheten kan også ses i en større sammenheng. Fremveksten av Medici-dynastiet kan i den større sammenheng ses som en bekreftelse av renessansen som starten på det moderne samfunn, hvor både individet og personlige egenskaper blir mer sentralt.

Om Medici-familien var en del av det eksisterende aristokratiet skiller dette dem ikke fra samtidige og fortidige dynastier. Historikerdebatten om Medici-familiens klasseplassering blir derfor et spørsmål om Medici-dynastiets særegenhet. Det har også vært uenighet om hvorvidt Medici-partiet var et populærparti. Fremvekst av familien, som et ønske fra folket, kan også ses som en særegenhet som ville ha skilt dem fra andre etableringer av dynastier i perioden. Men med konsolideringen av makten med utgangspunkt i stridigheten i 1455-1458 kan virke som om familiedynastiet var avhengig av mer tradisjonelle metoder for etableringen av dynastiet, gjennom trusler om bruk av makt. Opprøret mot Medici-dynastiet skyldtes blant annet opprør fra den fjerde klassen, noe som viser at også den laveste klassen i det florentinske samfunnet hadde politisk makt. Makt som Medici-familien måtte kontrollere for å etablere sitt dynasti. At både Cosimo de' Medicis sønn, Piero de' Medici og hans barnebarn, Lorenzo de' Medici, arvet hans posisjon kan sies å vise at Cosimo de' Medici la grunnlaget for etableringen av familiedynastiet.¹⁸² Men det må samtidig ses som starten på et arvedynasti, som kan sies å ha vært normen i perioden. Det som skiller familien fra etableringen av andre dynastier i perioden, var hvordan de bevarte de demokratiske institusjonene. De demokratiske institusjonene i Firenze baserte seg på representasjon fra alle de tre øverste klassene. Manipulasjon av det demokratiske systemet krevde bred oppslutning og støtte fra andre familier av ulike klasser. Støtte og posisjon i ulike klasser dannet ulike muligheter og begrensinger for etableringen av familiedynastiet. Derfor har også moderne historikeres syn på klasseplassering av familien og deres støttespillere vært en sentral del av debatten om fremveksten av Medici-dynastiet i Firenze. Dette siden det demokratiske systemet ga lavere klasser posisjoner i bystatens styre, noe som ga dem en direkte politisk posisjon, og som gjorde at de kunne gi Medici-familien politisk støtte.

Ekteskap

Premissene for et ekteskap var basert på klassetilhørighet, ettersom florentinske familier sjelden giftet seg utenfor sin egen klasse.¹⁸³ Denne forståelsen har basert seg på at eliten var lukket, de giftet seg med hverandre for å opprettholde sin posisjon og stabilitet i sitt styre.

¹⁸² Hale, *Florence and the Medici*: 43-75; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 101-74.

¹⁸³ Anthony Molho, "Ception and Marriage Strategy in Renaissance Florence: The case of Women's Ages," *Renaissance quarterly* 41, no. 2 (1988).

Ved at eliten var lukket, danner det premisser som gjør det mer utfordrende å se blant annet stridigheten i 1433/4 som en klassekamp. Siden Kent så denne stridigheten som en klassekamp har det trolig vært medvirkende til at hun har mente at det var sosial mobilitet i det florentinske samfunnet.¹⁸⁴

Ekteskapets direkte betydning for etableringen av Medici-dynastiet

Medici- og Bardi-familien var bundet sammen ved ekteskapet til Cosimo de' Medici og Contessina de' Bardi.¹⁸⁵ Bardi-familien var en elitefamilie basert på sine tradisjoner i Firenzes styre, men hadde mistet mye av sin økonomiske posisjon. Om Medici-familien var en del av den andre eller øverste klassen har vi sett at det har vært ulike oppfatning om. Det kan dermed argumenteres for at begge disse familiene tilhørte en av de to øverste klassene.¹⁸⁶ Derfor kan dette ekteskapet ut ifra ulike tolkninger både vise at Medici-familien giftet seg utover sin egen klasse, eller at de ikke gjorde det. Hvordan moderne historikere har argumentert for klasseplassering og betydningen av klassers påvirkning på samfunnet har jeg alt vist; Her ønsker jeg derfor å se på tolkningen av ekteskapets funksjon for etableringen av Medici-dynastiet.

Ekteskap, som øvrige relasjoner i samfunnet, ble vurdert etter utbytte. Ekteskapet til Cosimo de' Medici kan i hvert fall vurderes ut ifra to ønskede utbytter for Medici-familien. Den første intensjonen kan ha vært økonomisk. Bardi-familien ble hyppig brukt i driften av Medici-banken, en kompetanse Medici-familien anskaffet gjennom ekteskap. En slik intensjon er av underordnet betydning for fremveksten av Medici-dynastiet. Den andre intensjonen, som blant andre Kent har vektlagt, kan ha vært for å knytte sin familie til den tradisjonsrike Bardi-familien, en familie som var en del av aristokratiet.¹⁸⁷ Dette kunne i så fall være med på å øke Medici-familiens sosiale anseelse, som igjen kunne gi dem flere politiske muligheter. Bak den andre mulige intensjonen ligger det et helt klart politisk motiv, samtidig som det viser den politiske betydning av et ekteskap. Ifølge Najemy gjorde ekteskapet til Bardi-familien at Medici-familien fikk økt innflytelse i Oltrarno-distriktet, noe som ga ekteskapet en politisk betydning ved støtte i et ytterligere distrikt.¹⁸⁸ Ekteskapsinngåelse dannet en felles økonomisk og politisk forpliktelse ovenfor hverandre. I de politiske stridighetene i 1433/4 valgte, på tross av ekteskapet mellom familiene, flere i Bardi-familien å støtte Albizzi-partiet. Dette

¹⁸⁴ Kent, *The Rise of the Medici*.

¹⁸⁵ Jamfør: Kapittel 2. 21.

¹⁸⁶ Jamfør: Kapittel 1. 7.

¹⁸⁷ Kent, *The Rise of the Medici*.

¹⁸⁸ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 268.

underbygger at relasjoner ble vurdert ut ifra utbytte, samtidig som det viser at også ekteskapsrelasjoner kunne brytes.

John F. Padgett og Christopher K. Ansell har i den moderne historikerdebatten vært blant de som har tillagt ekteskap den mest sentrale betydningen for etableringen av Medici-dynastiet.¹⁸⁹ Ekteskap var et politisk redskap som ble brukt av hele den politiske eliten i Firenze. Det Padgett og Ansell har ment skilte Medici-familien fra den øvrige eliten var selve strukturen på hvilke familier de giftet seg med.¹⁹⁰ Ifølge Padgett og Ansell inngikk Medici-familien ekteskap til familier som ikke hadde ekteskap med hverandre eller andre deler av eliten. Strukturen familien bygget opp sine ekteskapsrelasjoner rundt gjorde at de selv var eneste bindeledd mellom inngifte familier og den resterende eliten. Dette var, ifølge Padgett og Ansell, for å sikre seg deres lojalitet. Det var primært familier fra den andre klassen hvor denne strukturen var anvendt.¹⁹¹ Padgett og Ansell anså ekteskapet med Bardi-familien for ikke å ha fulgt denne strukturen, siden Bardi-familien også var gift med andre elitefamilier. De har derfor ment at bruddet mellom Bardi- og Medici-familien har vist svakheten med elitefamiliers kryss ekteskap, og styrken med Medici-familiens måte å inngå ekteskap. Derfor har Padgett og Ansell ment at Medici-familiens ekteskap med familier fra den andre klassen var de mest sentrale ekteskapsrelasjonene for etableringen av Medici-dynastiet. Med dette knytter Padgett og Ansell familiens støttespillere direkte opp til den andre klasse i forbindelse med maktovertakelsen i 1434. Dette har trolig også vært grunnet deres syn på det florentinske samfunnet med stor grad av sosial mobilitet.¹⁹²

Padgett og Ansells forståelse har noen flere begrensninger.¹⁹³ Deres utgangspunkt var hvordan Medici-familiens ekteskapsstruktur var frem til 1434. Et eksempel på forandringen i denne ekteskapsstrukturen var hvordan Cosimo de' Medici selv arrangerte Tommaso Soderini og sin sønn Piero de' Medicis ekteskap med Torrigiani-familien.¹⁹⁴ Derfor kan ikke Padgett og Ansells forskning brukes som en allmenn forståelse av hele perioden jeg med denne oppgaven ønsker å utforske, men den viser en av tendensen frem til 1434. Den andre begrensningen jeg ser ved Padgett og Ansell studium er hvordan de i stor grad støtter seg til kvantitative kilder. Empirien kan ha mangler som da gjør deres funn mindre korrekte, en

¹⁸⁹ Padgett and Ansell, "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434."

¹⁹⁰ Padgett og Ansell oppfattelse av elite sammenfatter Bruckers to øverste klasser.

¹⁹¹ Jamfør: Kapittel 1. 7.

¹⁹² John F. Padgett, "Open elite? Social mobility, marriage, and family in Florence, 1282-1494," *Renaissance quarterly* 63, no. 2 (2010).

¹⁹³ Padgett and Ansell, "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434."

¹⁹⁴ Jamfør: Kapittel 2. 26.

innrømmelse for så vidt Ansell har gjort senere.¹⁹⁵ Det er ikke for å hevde at bruk av kvalitative kilder ikke har svakheter. Ettersom kvalitativ kilder har vært mest utbredt blant moderne historikere kan Padgett og Ansells studium ses som et supplement til øvrig forskning, men deres funn må tolkes ut ifra deres kildegrunnlag.

Ekteskapets indirekte betydning

Etter Medici-familien hadde etablert kontrollen i Firenze, kunne de knytte til seg støttespillere ved å være en tredje part ved ekteskapsinngåelser. Som vist over var det Cosimo de' Medici som forhandlet frem Tommaso Soderinis ekteskap med datteren til hans venn Giuliano Torrigiani. Dette viser et brudd med den ekteskapsstrategien familien hadde hatt forut for 1434.¹⁹⁶

Blant andre Clarke og Brucker har beskrevet hvordan Medici-familien kunne gi lån eller betale familiers utestående skatt, som var sentralt for ikke å bli diskvalifisert til politiske posisjoner i republikken, med en forventning om politisk støtte tilbake.¹⁹⁷

Gjennomsnittlig medgift for eliten i Firenze	
1300-tallet	400-1000 floriner
1400-1425	1000 floriner
1425-1450	1200 floriner
1450-1475	1400 floriner
1475-1500	1850 floriner

Tabell 2. Kilde: Najemy. *A History of Florence 1200-1575*. 279

Dette kan sies å ha vært en beskrivelse av et patron-klient forhold. En annen økonomisk bistand Medici-familien kunne gi var ved å betale medgift for sine klienter, med en forventning om politisk støtte tilbake. Som vi ser av tabell 2 var den gjennomsnittlige medgiften økende i perioden, dette må også ses i lys av at florinen samtidig ble styrket i samme periode.¹⁹⁸ Mange av Firenzes elitefamilier hadde svekkede økonomiske midler, noe som gjorde at Medici-familien kunne yte økonomisk bistand til flere familier fra den øverste klassen, for å sikre politisk støtte tilbake.¹⁹⁹ Derfor kan også Medici-familiens rolle som tredjepart i ekteskapsinngåelser ha vært med på sikre politisk innflytelse, noe som igjen bidro til å etablere Medici-dynastiet.

Sosiale relasjoner som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet

Ulike historikere har vektlagt ulike relasjoner som mest sentrale for etableringen av Medici-dynastiet. Som vi har sett, har Medici-familiens relasjoner blitt vurdert ut ifra utbytte, noe som

¹⁹⁵ Padgett, "Open elite?."

¹⁹⁶ Padgett and Ansell, "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434."

¹⁹⁷ Brucker, *Renaissance Florence*; Clarke, *The Soderini and the Medici*.

¹⁹⁸ Jamfør: Kapittel 2. 19.

¹⁹⁹ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*.

blant annet Clarke har ment var ustabile relasjoner ettersom de lett kunne brytes.²⁰⁰ Som vi har sett har relasjoner som vennskap, ekteskap og patron-klient forhold hatt helt klare likheter, men også noen forskjeller. Relasjoner uavhengig av hvordan de har vært definert har blant de aller fleste moderne historikere blitt vektlagt som sentrale for etableringen av Medici-dynastiet. Den moderne historikerdebatten om klasseplassering av Medici-familien og deres støttespillere har skilt seg noe ut. Dette ettersom debatten i sterkere grad har vært preget av ulike oppfatninger av det florentinske samfunnet. Ved å plassere Medici-familien og deres støttespillere i den andre klassen skiller synet på Medici-styret seg fra fortidige og samtidige styrer. Et dynasti basert på personlige egenskaper, fremfor et dynasti basert på arvede posisjoner. Ironisk nok førte etableringen av Medici-dynastiet til et arvedynasti. Hvordan moderne historikere har plassert Medici-familien og deres støttespillere viser også historikernes ulike oppfatninger av det florentinske samfunnet. Dette viser at deres ulike oppfatninger av det florentinske samfunnet også har preget deres oppfattelse av fremveksten og etableringen av Medici-dynastiet.

Jeg har også vist hvordan historikerdebatten har vært knyttet til en oppfattelse av Medici-partiet som populærparti. Synet på fremveksten av Medici-familien, som et resultat av et ønske fra folket, skiller etableringen av Medici-dynastiet fra etableringen av andre dynastier i perioden. På bakgrunn av denne forklaringen virker etableringen av Medici-dynastiet som mer tilfeldig.

²⁰⁰ Clarke, *The Soderini and the Medici*.

Kapittel 5: Medici-familiens økonomi som grunnlag for familiedynastiet

Medici-familien var blant de rikeste i Firenze da den kom til makten i 1434, mens den ved Cosimo de' Medicis død i 1464 var blant de rikeste i Europa.²⁰¹ Familiens rikdom var sentral for hvordan den manipulerte det demokratiske systemet ved å bestikke, og hvordan den brukte sin formue til å danne sosiale relasjoner for å sikre politisk støtte. Dette har gjort at moderne historikere har ment at den politiske fremveksten til Medici-familien, som førte til etableringen familiedynastiet i Firenze, var sterkt knyttet til dens økonomiske ressurser. Selv om det i utstrakt grad har vært konsensus om at Medici-familiens økonomi var sentral for etableringen av Medici-dynastiet, har det vært uenigheter om det har vært økonomiske eller politiske motiver og intensjoner bak familiens handlinger. I dette kapittelet skal jeg derfor vise hvordan moderne historikere har tolket Medici-familiens formue som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet.

Økonomi som et middel for politiske ambisjoner

“(…) Cosimo even by his admirers of the conviction that if money can conquer, then by heaven, we shall, is far from being entirely fortuitous”.²⁰²

Som vi har sett har moderne historikere ment at sosiale relasjoner var basert på en forventning om felles utbytte.²⁰³ Medici-familien ga ofte sine venner, klienter og ekteskapsrelasjoner økonomisk støtte. Familien ga blant annet økonomisk støtte til Soderini-brødrene og Sforza-familien.²⁰⁴ Også hvordan Medici-familien brukte sponsing som et aktivt middel i etableringen av familiedynastiet, baserte seg på deres økonomiske formue.²⁰⁵

Ved å gi økonomisk bidrag sikret familien seg politisk støtte.²⁰⁶ Men Medici-familien brukte også sine økonomiske ressurser for å bestikke tjenestemenn, blant annet var bestikkelser av *accoppiatori* sentralt for å ha kontrollen over valgene under *balìa*.²⁰⁷ Politisk erobring gjennom bruk av økonomiske midler, spesielt gjennom bestikkelser, har vært en av grunnene for Dale Kents sammenligning mellom Medici-familien og mafiaen i USA på begynnelsen av

²⁰¹ Jamfør: Kapittel 2. 22.

²⁰² Kent, *The Rise of the Medici*: 350-51.

²⁰³ Jamfør: Kapittel 4. 39.

²⁰⁴ Jamfør: Kapittel 2. 25 og 26.

²⁰⁵ Jamfør: Kapittel 7. 71.

²⁰⁶ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 2; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104.

²⁰⁷ Jamfør: Kapittel 3. 34. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 271.

det tjuende århundre.²⁰⁸ Derfor berører familiens økonomi de fleste forklaringer moderne historikere har gjort på fremveksten av Medici-dynastiet. Likevel har ikke familiens økonomiske ressurser, blant de fleste historikerne, blitt sett som den viktigste forutsetningen for etableringen av Medici-dynastiet. De fleste moderne historikere har ment at det var resultatet av familiens bruk av økonomiske ressurser som var det meste sentrale for etableringen av dynastiet. Ut ifra dette synet blir familiens formue et middel Medici-familien brukte for å etablere dynastiet i Firenze, men ikke hele årsaken til den politiske fremveksten.

Kent har vært en av de moderne historikerne som har ment at familiens formue var et middel, og ikke årsaken for den politiske fremveksten til Medici-familien.²⁰⁹ Et middel hun mente familien brukte aktivt på mange forskjellige områder. Kent har trukket frem at Cosimo de' Medici selv mente at Albizzi-familiens hovedintensjonen for å sende han i eksil var for å sikre seg Medici-banken og dens formue. Likevel har hun selv ment at Albizzi-familien hadde politiske motiver for å sende Cosimo de' Medici i eksil. Årsaken til at familien ble kalt tilbake fra eksil har hun ment var basert på økonomiske motiver blant Firenzes borgere.

Medici-familien utformet *catasto* i 1430 hvor familien og deres støttespillere, ifølge Kent, valgte å betale mer av tvangslånet enn sine politiske motstandere, noe som gjorde dem populære blant de lavere klassene.²¹⁰ Men Kent har også argumentert for at det var en avgjørelse som fikk eliten i Firenze til å tro at bystaten ikke klarte seg uten Medici-familiens økonomiske bidrag.²¹¹ Selv om Kent har ment det var økonomiske motiver for at Medici-familien var ønsket tilbake fra eksil, har hun ment at det var et resultat av en politisk handling fra familien. Dette ettersom hun mente at Cosimo de' Medicis utforming av tvangslånene i 1430 var basert på politiske motiver. Dette blir da et eksempel på hvordan Kent har ment at Medici-familien kunne anvende sine økonomiske ressurser som et middel.

Giovanni Rucellai har ment at det var minst like mye økonomiske ressurser som forsvant ut av Firenze da motstanderne av Medici-familien ble sendt i eksil 1434, som da Medici-familien ble sendt i eksil i 1433.²¹² Han har tolket dette til å bety at det ikke kunne ha vært Medici-familiens økonomiske ressurser som gjorde at bystatens borgere ønsket familien

²⁰⁸ Jamfør: Kapittel 3. 36.

²⁰⁹ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 2; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104, 25, 288-96 og 322.

²¹⁰ Jamfør: Kapittel 4. 45.

²¹¹ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 2; Kent, *The Rise of the Medici*: 83-104, 25, 288-96 og 322.

²¹² Giovanni Rucellai, "A Quattrocento Father Advises his Sons," in *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, ed. Anthony Molho (New York: Wiley, 1969).

tilbake fra eksil. Utfordringen med dette argumentet er at Rucellai har sett på resultatet etter Medici-familien kom tilbake fra eksil. Trolig kunne ikke alle som ønsket familien tilbake som kunne forutse at så mange av opposisjonen ble sendt i eksil. Hvordan medlemmer av Strozzi-familien ble sendt i eksil etter Medici-familien, returnerte til Firenze kan være et eksempel på dette. Palla Strozzi, overhodet for Strozzi-familien, var imot å sende Medici-familien i eksil i 1433. John M. Najemy har ment at Palla Strozzi trolig forventet en belønning for denne handlingen, derfor ble mange, inkludert han selv, overrasket da han ble sendt i eksil i 1434.²¹³ Dette viser at det trolig var vanskelig for Firenzes borgere å forutse resultatet av Medici-familiens retur til Firenze. Strozzi-familien var en av de rikeste familiene i Firenze, noe som gjorde at bystaten tapte penger på at de ble sendt i eksil. Trolig var det økonomiske tapet mindre for Firenze da Medici-familien, og deres støttespillere, ble sendt i eksil, enn da deres politiske motstandere ble sendt i eksil, slik som Rucellai har ment. Men selv om resultatet av Medici-familiens retur trolig førte til et økonomisk tap for Firenze, viser det ikke nødvendigvis at det ikke var økonomiske motiver for å kalle dem tilbake fra eksil. Dette ettersom Firenzes borgere ikke hadde muligheten til å forutse alle konsekvensene av Medici-familiens retur til Firenze. Rucellais argument motbeviser derfor ikke at det var økonomiske motiver for at Medici-familien var ønsket tilbake til Firenze.

Til forskjell fra Rucellai, har ikke Najemy og Kent forsøkt å bestride at det fantes økonomiske grunner til at Medici-familien ble ønsket tilbake fra eksil, noe som bidro til etableringen av Medici-dynastiet.²¹⁴ Likevel har Najemy og Kent, som de fleste andre moderne historikere, ment at det var politiske motiver som var mest sentrale for dannelsen av dynastiet. Familiens økonomiske midler var etter deres syn bare en av flere forutsetninger for etableringen av Medici-dynastiet. Raymond de Roover skiller seg fra dette synet ettersom han har ment at det var Medici-familiens økonomiske ressurser som var selve årsaken til etableringen av familiedynastiet.²¹⁵

Økonomiske interesser som årsak til etableringen av Medici-dynastiet

de Roover har i likhet med Najemy og Kent ment at Medici-familien brukte sine økonomiske ressurser for å skaffe seg politisk makt.²¹⁶ Til forskjell fra Najemy og Kent har de Roover ment at det var økonomiske interesser som førte til dannelsen av Medici-dynastiet. Han mente

²¹³ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

²¹⁴ Ibid.; Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*; Kent, *The Rise of the Medici*; Rucellai, "A Quattrocento Father Advises his Sons."

²¹⁵ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*.

²¹⁶ Ibid.; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306; Kent, *The Rise of the Medici*.

at familien egentlig ikke hadde politiske ambisjoner, men involverte seg i politikken for å sikre sin økonomiske posisjon. Dette synet har de Roover primært basert på to argumenter.

Det første av de Roovers argumenter har vært at Medici-partiet vokste frem som et resultat av misnøye med det dominerende Uzzano-partiet.²¹⁷ Oppslutningen rundt partiet var, ifølge de Roover, et resultat av familiens økonomiske posisjon og gode partistruktur.²¹⁸ de Roover har likevel understreket at Medici-partiet vokste frem mot deres vilje. Han har videre argumentert for at det var et ønske blant Firenzes borgere som førte til at Medici-familien ble invitert tilbake til byen i 1434. Et ønske de Roover mente baserte seg på at byen ikke klarte seg uten deres finansielle støtte. Dette minner om Kents syn, men årsakene til at borgerne i Firenze ønsket Medici-familien og dens finansielle støtte tilbake til Firenze har de Roover og Kent forklart forskjellig. Som vi husker har Kent ment at dette var et resultat av et politisk valg, dette siden familien valgt å betale den største delen av *catasto* i 1430.²¹⁹ Mens de Roover har ment at det skyldtes familiens faktiske finansielle styrke. Med dette har derfor de Roover ment at verken fremveksten av Medici-partiet, eller at familien ble ønsket tilbake fra eksil, var et resultat av familiens politiske intensjoner.

Ifølge de Roover baserte Medici-familien seg ikke på det samme nettverket for forretninger og politikk.²²⁰ Han beskriver familiens relasjoner som profesjonelle, og derfor blandet familien ikke politikk og forretninger. Dette synet strider direkte imot Kents oppfatning om at vennskap ble dannet gjennom forretninger.²²¹ Det kan derfor virke som de Roover har ment at Medici-familiens økonomiske ressurser var den mest sentrale årsaken for dannelsen av Medici-dynastiet.

Politiske og økonomiske intensjoner er vanskelig å skille fra hverandre, siden de ofte sammenfaller. De fleste moderne historikere har ment at Medici-familiens økonomiske ressurser var et middel for at familien skaffet seg politisk makt, ved at de kunne holde kontroll over valgene, og på denne måten etablerte Medici-dynastiet. De fleste historikerne har med dette ment at det var hvordan familien brukte sine økonomiske ressurser som var sentralt for dannelsen av Medici-dynastiet. Derfor har de fleste moderne historikere ment at familiens økonomiske ressurser var en forutsetning for etableringen av dynastiet, ikke den mest sentrale

²¹⁷ Partiet som ble dominert av Albizzi-familien etter 1431.

²¹⁸ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*.

²¹⁹ Jamfør: Kapittel 4. 45.

²²⁰ Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*.

²²¹ Jamfør: Kapittel 4. 42. Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*; Kent, *The Rise of the Medici*.

årsaken eller selve årsaken til at dynastiet ble etablert. Men som jeg her har vist, har de Roover ment at det var økonomiske motiver bak fremveksten av Medici-dynastiet.²²²

Ettersom de Roover har ment at Medici-familiens fremvekst var basert på økonomiske motiver kan dens politiske fremvekst og etablering av et familiedynasti ses som en betingelse for å videreutvikle familiens finansimperium.

²²² Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*.

Kapittel 6: Det nye Medici-palasset

”The Florentines lived in palaces, not houses (...).”²²³

I dette kapitlet vil jeg vise hvordan moderne historikere har hatt forskjellige oppfatninger om Medici-palassets rolle for etableringen av Medici-dynastiet. Jeg har delt kapitlet i to, dette for å vise hvordan Medici-palassets rolle har preget den moderne historikerdebatten. I den første delen vil jeg vise hvordan ulike historikere har tillagt palasset ulike politiske verdier. Disse ulike verdiene har dannet grunnlaget for historikernes oppfattelser av familiens intensjoner ved å bygge et nytt familiepalass. I den andre delen vil jeg ta for meg hvordan moderne historikere har argumentert for den politiske betydningen av det nye Medici-palasset.

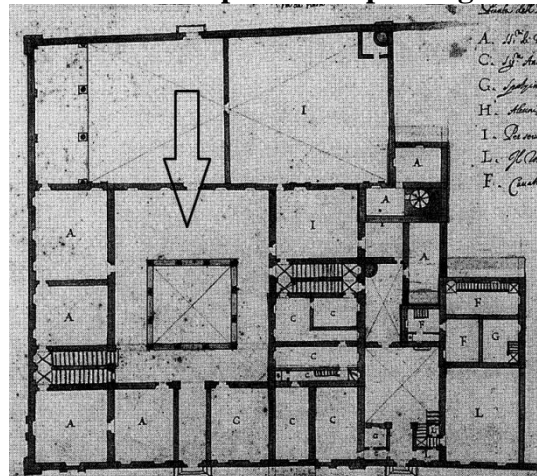
Palasset som politisk og sosialt symbol

Howard Saalman og Philip Mattox baserte seg på inventarlistene fra 1418, og restene av grunnmuren, fra det eldre Medici-palasset for å rekonstruere familiens hjem frem til deres nye palass ble påbegynt i 1445.²²⁴ Ut ifra deres rekonstruksjon var det eldre Medici-palasset bygget på en tradisjonell måte hvor slekten bodde sammen, det var ikke storslått og var rettet utover mot gatene.²²⁵ En slik konstruksjon av private palasser forandret seg, som vi skal se, i løpet av 1400-tallet. At Medici-familien valgte å bygge et nytt palass kan ses som en generell trend i Firenze i perioden, blant annet basert på et ønske om å forbedre eller bekrefte sin sosiale status. Moderne historikeres fokuseringsområde har vært betydningen av de nye palassene som ble bygget i løpet av 1400-tallet.

Planløsningen i det nye Medici-palasset fulgte den tidsmessige trenden, ved å være rett innover, frem for utover slik de eldre palassene var.

Utsiden besto av bare vegger hvor vinduene var plassert høyt opp eller med metallbeslag, mens det i midten av palasset var en åpen hage, vist på

Bilde 1: Medici-palassets åpne hage

Kilde: Kent. *Rise of The Medici*. 243.

²²³ F. W. Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence," *I Tatti Studies: Essay in the Renaissance* 2(1987): 51.

²²⁴ For mer informasjon se: Vedlegg 5: Palasser. 105.

²²⁵ Howard Saalman and Philip Mattox, "The First Medici Palace," *Journal of the society of architectural historians* 44, no. 4 (1985).

bilde 1. Et annet generelt trekk ved de nye palassene var at det var færre som bodde i dem.²²⁶ Disse to trekkene mente Richard A. Goldthwaite dannet en sfære for kjernefamilier fremfor store slekter, ved at palassene var mer lukket familiene fra samfunnet. Derfor har Goldthwaite ment at selve utformingen av palassene viste at det florentinske samfunnet beveget seg fra mer en gruppeorientering til å orientere seg mot individet.

”(...) the palace is the expression of Renaissance individualism both as a monument to its proud builder and as his castle where he could escape into the luxurious privacy of domestic life.”²²⁷

Dette sitatet tydeliggjør Goldthwaites syn på palassets rolle i renessansen. Et av eksemplene Goldthwaite har brukt for å demonstrere dette er det nye Medici-palasset.²²⁸ Saalman og Mattox har bekreftet Goldthwaites utgangspunkt om den innover-rette konstruksjonen av palasset. Dette har de blant annet gjort ved å vise til at Cosimo de' Medici og hans brors, Lorenzo de' Medicis, familie ikke lenger bodde under samme tak i det nye Medici-palasset.²²⁹

Alison Brown har likevel beskrevet familien som samlet bak Cosimo de' Medici. Ifølge Brown var det først var etter hans død at det oppsto spenninger mellom de to ulike delene av familien.²³⁰ En tolkning som har skilt seg fra Goldthwaites, ved å hevde at Medici-familien forble en slekt og ikke gikk over til å bli en kjernefamilie under Cosimo de' Medicis levetid. Dette må videre ses som et syn som ikke har støttet oppunder palasset som et symbol for økt individualisme i det florentinske samfunnet. F.W. Kents generelle forståelse av palassenes betydning støtter oppunder Browns beskrivelse av Medici-familien. F.W. Kent har skrevet:

”Only at the start of a family's existence, one might suggest, had all or most of its members literally lived together, and Renaissance patrons were hardly turning their back on their numerous kindsmen by building palaces for their own domestic units. Nor were their households normally nuclear in structure.”²³¹

²²⁶ Ibid.; Richard A. Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," in *Bank, Palaces and Entrepreneurs in Renaissance Florence* (Aldershot: Variorum, 1992), 989-1012.

²²⁷ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," 1011.

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Saalman and Mattox, "The First Medici Palace."

²³⁰ Brown, "Pierfrancesco de' Medici, 1430-1476."

²³¹ Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence," 46.

F.W. Kent har med dette ment at palasset ikke representerte en individualisering av samfunnet slik Goldthwaite har hevdet.²³² En grunn til deres forskjellige forklaringer kan være deres ulike forståelse av Burckhardt-tesen.²³³ Goldthwaite har vært en av få moderne historikere som har sluttet opp om Burckhardt-tesen, en tese som F.W. Kent ikke har støttet.²³⁴ Deres forståelse av Burckhardt-tesen sammenfaller med den symbolske verdien de har ment palasset representerte. Likevel har F.W. Kent og Goldthwaites syn på palassets funksjon, og hva palasset representerte, skilt seg på flere områder som ikke kan forklares ut ifra deres syn på Burckhardt-tesen.

F.W. Kent og Goldthwaite har hatt forskjellige syn på palassets bruksområde, deriblant den politiske funksjonen av palasset. Goldthwaite så palasset som et hjem, men har ikke tillagt det ytterligere funksjoner.²³⁵ F.W. Kent på sin side har knyttet palasset direkte opp mot å ha politisk makt i Firenze. F.W. Kent har påpekt at flertallet av palassene som ble påbegynt i perioden aldri ble fullført, noe han har ment viste at familier var villig til å ta stor økonomisk risiko for å bygge nye familiepalass.²³⁶ At familier var villige til å ta denne store økonomiske risikoen, har F.W. Kent tolket til å ha betydd at det var store politiske og sosiale gevinster for den enkelte familien ved et storslått palass. På sin side tolket Goldthwaite dette til å ha representert en egoisme hos individene som var villig til å ta så stor økonomisk risiko.²³⁷ At det var en slik egoisme hos individene, mente han viste menneskets individualisering og behovet for å distansere seg fra samfunnet. Som vi ser har både F.W. Kent og Goldthwaite ment at denne store økonomiske risikoen, som konstruksjon av et nytt palass innbar, støttet deres egne tolkninger. Dette selv om deres tolkninger har skilt seg fra hverandres. Samtidig ser vi at F.W. Kent og Goldthwaite har brukt risikoen ved konstruksjon av palassene som et motargument for hverandres syn om bruksområde til palasset. For Medici-familien var konstruksjonen av deres nye palass en mindre økonomisk risiko, på tross av en kostnad på 100 000 floriner.²³⁸ Forståelsen til moderne historikere om hva Medici-palasset symboliserte, har vært sentralt for historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet. Dette ettersom det med utgangspunkt i F.W. Kent og Goldthwaites forskjellige syn tillegger Medici-palasset to klare forskjellige roller for etableringen av familiedynastiet.

²³² Ibid.; D. V. Kent and F. W. Kent, "Two Comments of March 1445 on the Medici Palace," *The Burlington Magazine* 121, no. 921 (1979).

²³³ Jamfør: Kapittel 1. 6.

²³⁴ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture."

²³⁵ Goldthwaite, "The economic value of a renaissance palace," 4.

²³⁶ Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."

²³⁷ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," 993.

²³⁸ Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*: 239.

Politisk og sosialt utbytte av Medici-palasset

”In short, the Florentine palace, in contrast to the palaces of other cities, was not an investment apart from its value as a home for its builder and his descendants. As a home, however, it was a very good investment indeed, for it was built in such a way as to assure his family considerable social status for a long time to come and at little to maintain.”²³⁹

Goldthwaite har her hevdet at utbyttet av investeringer i et familiepalass var som et hjem og betydelig økt sosial status.²⁴⁰ Han har vektlagt at det var et ønske om økt sosial status som var den sentrale motivasjonen for investeringen i nye palasser. Men han har ment at palasset ikke ga noen form for økonomisk og politisk utbytte. F.W. Kent har ment at den politiske betydningen av Medici-palasset ikke bare var en funksjon, det var palassets hovedfunksjon.²⁴¹ Med dette har F.W. Kent samtidig tillagt palasset en sentral rolle for etableringen av Medici-dynastiet.²⁴² Goldthwaite har tolket at palassets indre hage var et tegn på individets fremvekst i samfunnet, mens F.W. Kent ment at den indre hagen var selve møteplassen for politiske diskusjoner og politiske avgjørelser, (se bilde 1).

Brenda Preyers syn på Medici-palassets rolle har lignet F.W. Kents syn, ved at de begge har sluttet opp om palassets sentrale rolle for etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.²⁴³ Men hun går lenger i sin tolkning av den politiske funksjonen av Medici-palasset enn hva F.W. Kent har gjort. Som vi husker, mente Goldthwaite at en av hovedintensjonene bak konstruksjonen av det nye palasset var at familien skulle få et nytt hjem.²⁴⁴ Preyer har vektlagt hvordan Medici-palasset var konstruert for å danne en politisk møteplass, og har ment at palassets funksjon som et hjem i beste fall var en sekundær funksjon. Her ser vi at Preyers syn på intensjonen bak konstruksjonen av Medici-palasset skiller seg kraftig fra Goldthwaites syn. Preyer har argumentert for dette synet ved å hevde at de nye palassene ikke alltid ble brukt som hjem, og hun mente derfor at det ikke kunne være intensjonen bak konstruksjonen. Under Cosimo de' Medici konstruerte Medici-familien flere palasser, men ikke alle disse ble brukt som hjem. Det nye Medici-palasset i Firenze ble brukt som et hjem av familien, så lenge de

²³⁹ Goldthwaite, "The economic value of a renaissance palace," 4.

²⁴⁰ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," 989-1005 og 11-12 alt. 989-12.

²⁴¹ Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."; Kent and Kent, "Two Comments of March 1445 on the Medici Palace."

²⁴² Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."; Goldthwaite, *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence*; Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture."

²⁴³ Brenda Preyer, "Planning for Visitors at Florentine Palaces," *Renaissance studies* 12, no. 3 (1998).

²⁴⁴ Goldthwaite, "The economic value of a renaissance palace," 4.

oppholdt seg i Firenze. Tiden Cosimo de' Medici oppholdt seg i byen varierte stort i forhold til årstidene, på sommeren tilbrakte han mye tid i Mugello.

Preyers syn på Medici-palasset som en sentral politisk arena har utfordret det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze, ettersom familiepalasset da ble en stadfesting av deres politiske posisjon i bystaten.²⁴⁵ Det var i Medici-palasset prominente mennesker møttes for å diskutere politikk, noe som har vært Preyers grunnlag for å kalle palasset en ny politisk arena.²⁴⁶ En annen måte palasset ble brukt som en politisk arena var, ifølge Dale Kent, for å underholde gjester, deriblant Francesco Sforzas sønn, Galeazzo Maria Sforza.²⁴⁷ Preyer har understreket at det ikke bare var Medici-familiens politiske støttespillere kom for å diskutere politikk med Medici-familien. Hun har også ment at deres politiske støttespillere og motstandere kom til Medici-palasset for å diskutere politikk med hverandre, uavhengig av Medici-familien. At politikk ble diskutert uavhengig av Medici-familien, har Preyer trukket frem var en fordel for Cosimo de' Medici, ettersom han foretrakk å ha sine fiender nært. Dette har Preyer ment at medførte at de viktigste politiske avgjørelsene ble tatt i Medici-palasset, fremfor i *Palazzo della Signoria*.²⁴⁸ At Medici-palasset var den mest sentrale politiske institusjonen i Firenze etter det ble ferdigstilt, kan knyttes til det dynamiske synet på Medici-familiens makt i Firenze. Dette ettersom dette synet mente at familien hadde mer direkte kontroll over Firenze mot slutten av Cosimo de' Medicis levetid.²⁴⁹

Goldthwaite har trukket frem at det har blitt spekulert i at Cosimo de' Medici skal ha avslått Filippo Brunelleschis tegninger til nytt Medici-palass, dette fordi de skulle ha vært for prangende.²⁵⁰ Avslaget på Brunelleschis tegninger kan forstås som Cosimo de' Medici ikke hadde politiske intensjoner bak konstruksjonen av det ny Medici-palasset. Noe som kan virke mer forenlig med det tradisjonelle syn på Medici-familiens makt. Det har blitt spekulert i at Brunelleschis design til Medici-palasset senere skal ha blitt brukt til konstruksjonen av Strozzi-palasset.²⁵¹ Om dette stemmer, kan jeg ikke helt forstå at Cosimo de' Medicis motiver

²⁴⁵ Jamfør: Kapittel 3. 31.

²⁴⁶ Preyer, "Planning for Visitors at Florentine Palaces."; Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."

²⁴⁷ Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*: 216-38.

²⁴⁸ Se: Vedlegg 3: *Palazzo della Signoria*. 103.

²⁴⁹ Jamfør: Kapittel 3. 33.

²⁵⁰ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 75-76.

²⁵¹ Richard A. Goldthwaite, "The Building of the Strozzi Palace: The Construction Industry in Renaissance Florence," in *Bank, palaces and entrepreneurs in renaissance Florence* (Aldershot: Variorum, 1992).

for å avslå Brunelleschis tegninger kan ha vært basert på å bygge et mindre prangende palass, ettersom jeg oppfatter palassene som relativt like.²⁵²

Videre har Preyer, i likhet med F.W. Kent, ment at det var gjennom sitt palass at Medici-familien dannet sitt sosiale nettverk og allianser.²⁵³ Preyer har utdypet dette mest direkte. Hun har ment at palasset ble brukt til banketter og bryllup som var yppelige anledninger til å danne og pleie sosiale relasjoner. Dette minner om hvordan Saalman og Mattox har beskrevet denne indre hagen som en slags ”spisestue gårds plass”,²⁵⁴ basert på dens sosiale funksjon.²⁵⁵ Deres artikkel har vært en av Preyers sentrale kilder i fremstilling av bruksfunksjon til Medici-palasset. Som trolig er grunnen til at Preyer gjenspeiler mange av Saalman og Mattoxs oppfatninger. ”Spisestue gårds plassen” var formet som en firkant og den hadde trolig benker rundt hele, se bilde 1. På disse benkene har Saalman og Mattox ment at Medici-familiens klienter kunne vente på audiens hos Cosimo de’ Medici, og de ment at det var der politikk ble diskutert. Beskrivelsen til Saalman og Mattox har ikke skilt seg fra Preyer og F.W. Kent, annet enn at deres syn kan virke mer organisert, gjennom posisjoner på benker, fremfor et inntrykk av mer tilfeldig posisjoner i en åpen hage da politikk ble diskutert.

Medici-palassets rolle for etableringen av Medici-dynastiet

Ut ifra sammenligningen Saalman og Mattox har gjort av de to Medici-palassene var ikke det nye Medici-palasset mindre enn det første, det hadde heller ikke færre rom, men det hadde færre beboere.²⁵⁶ Det har heller ikke vært noen andre historikere som har vært uenig at antall beboere var færre i det nye Medici-palasset.²⁵⁷ Uenigheten har vært om betydningen og funksjonen av færre rom i palasset. Med et nytt palass og flere rom til overs hadde Medici-familien mulighet til å ha flere gjester huset under eget tak.²⁵⁸ Ifølge Saalman og Mattox, Preyer og F.W. Kent benyttet Medici-familien disse ekstra rommene til å losjere sine støttespillere og alliansepartnere, samt sendebud fra andre stater. At utsendinger fra andre stater ble innlosjert i Medici-palasset kan være en av forklaringene på at fremmede stater så

²⁵² For sammenligning se: Vedlegg 5: Palasser. Bilde 5 og 8 på side 105 og 107.

²⁵³ Preyer, "Planning for Visitors at Florentine Palaces."; Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."

²⁵⁴ Oversatt fra det de engelske ordene: "courtyard dining hall": Saalman and Mattox, "The First Medici Palace," 329; Også sitert av Preyer: Preyer, "Planning for Visitors at Florentine Palaces," 360.

²⁵⁵ Saalman and Mattox, "The First Medici Palace."

²⁵⁶ Ibid.

²⁵⁷ Goldthwaite, *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence*; Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture."

²⁵⁸ Preyer, "Planning for Visitors at Florentine Palaces."; Kent, "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence."

på Medici-familien som herskere over Firenze, som blant annet har blitt hevdet av Nicolai Rubinstein.²⁵⁹

Gjennom F.W. Kent, Preyer, Saalman og Mattox syn kan det tolkes som Medici-familiens investering i nytt palass var grunnet et ønske om å øke både sin politiske og sosiale status. Noe de også har ment var resultatet av det nye palasset. Goldtwaite har ment at palasset kun bidro til å gi familien et sosialt utbytte, som han samtidig har ment var intensjonen bak konstruksjonen. Ut ifra disse to ulike forståelsene har Medici-palasset blitt tillagt to ulike roller for etableringen av deres familiedynasti. Ut ifra Goldthwaites syn kan palasset i beste fall tolkes til å ha hatt en indirekte roll i etableringen av deres familiedynasti, ettersom økt sosial anseelse også kunne bidra til å fremme familiens politiske anseelse. F.W. Kent, Preyer, Saalman og Mattox har gitt Medici-palasset en sentral betydning for hvordan Medici-familien fremmet sin politiske posisjon i Firenze, samtidig som de har beskrevet hvordan palasset ble brukt som et direkte styringsorgan. Med dette har de tillagt det nye Medici-palasset en sentral rolle for etableringen av familiedynastiet i Firenze.

²⁵⁹ Jamfør: Kapittel 3. 31. Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*: VII.

Kapitel 7: Cosimo de' Medici som sponsor

”(...) despite popular myths it was the patron not the artist who made the impression.”²⁶⁰

Utgangspunktet for dette kapittelet er hvordan Medici-familien brukte sine økonomiske ressurser for å fremme sin politiske og sosiale posisjon. Jeg vil her vise hvordan moderne historikere har fremstilt Cosimo de' Medicis sponsor som en av årsakene til etableringen av Medici-dynastiet.

I den moderne historikerdebatten har Medici-familiens sponsing blitt knyttet til nesten alt som skjedde i Firenze og Italia i løpet av store deler av 1400-tallet.²⁶¹ Ulike oppfatninger av familiens tilknytning til ulik sponsing har strukket seg fra humanister til religiøse bygninger. Noen av de mest kjente kunstnerne familien har blitt knyttet til har vært skulptøren Donatello og arkitekten Brunelleschi. Ettersom Medici-familien har blitt sett som sponsor av mange prosjekter har jeg valgt å fremstille to eksempler som har vært sentrale i historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet. Jeg har valgt å fremstille historikeres tolkninger av betydningen konsilet i Firenze og humanismen hadde for etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.

Medici-familiens tilknytning til humanismen har blitt knyttet til flere områder. For denne oppgaven har den sentrale del av historikerdebatten vært hvilke bidrag humanister og humanismen gjorde for etableringen av Medici-dynastiet i Firenze. Sentrale perspektiver i fremstillingen av denne debatten er relasjonene mellom humanister og Medici-familien, samt hvordan humanismen kunne brukes for å underbygge Medici-styret. Innenfor den moderne historikerdebatten har det blitt trukket inn en del perspektiver fra fagfelt som idéhistorie og filosofi. Disse elementene har også blitt en sentral del av den moderne historikerdebatten om humanismens betydning for etableringen av Medici-dynastiet. Jeg har derfor sett det som nødvendig å ta med noen av disse perspektivene inn i denne oppgaven. Selv om det har blitt trukket inn en rekke filosofer og statsleder fra antikken som inspirasjon for Cosimo de' Medici og humanismen i Firenze har jeg valgt å begrense meg til omtale av Platon og Cicero. Ettersom denne oppgaven er realhistorisk rettet, har jeg valgt å se disse bidragene på denne samme måten, som også har vært fokuseringsområdet til en rekke historikere. For å belyse

²⁶⁰ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," 991.

²⁶¹ Avsnitt basert på: Brucker, *Renaissance Florence*; Hibbert, *Florence*; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*; Allie Terry, "Donatello's Decapitations and the Rhetoric of Beheading in Medicean Florence," *Renaissance studies* 23, no. 5 (2009); Hale, *Florence and the Medici*.

hvordan Cosimo de' Medicis sponning av humanismen bidro til etableringen av Medici-dynastiet har jeg valgt å dele opp fremstillingen i tre deler.

Den første delen av historikerdebatten jeg skal presentere er relasjonene mellom Medici-familien og humanister, hvor det sentrale er hvilken betydning disse relasjonene hadde for deres etablering av Medici-dynastiet. Et sentralt fokuseringsområde i denne debatten har vært om Cosimo de' Medici brukte humanismen som et aktivt politisk redskap. Alternativt om humanismen hadde en passiv funksjon for etableringen av dynastiet. Jeg vil overføre denne delen av debatten for å se på den direkte forankringen ulike historikere har tillagt humanismen for etableringen av Medici-dynastiet. Jeg vil da vise hvordan ulike historikere har ment at humanismens tanker og ideer dannet, og bidro til å danne legitimitet for Medici-styret. Denne delen av historikerdebatten har vært en forlengelse av diskusjonen om Cosimo de' Medici brukte humanismen som et passivt eller aktivt redskap. Avslutningsvis vil jeg vise hvordan historikere har argumentert for at humanister bidro til å forandre samfunnsoppfatningen om at sponning kunne gi økt politisk anseelse og innflytelse. Det sentrale med dette argumentet har vært at dannelsen av en aksept for sponning som et politisk middel har lagt hele grunnlaget for historikerdebatten om Medici-familien som sponsor. Om det var slik en rekke historikere har hevdet, at humanister bidro til aksept for en slik bruk av penger, var også humanistene helt vesentlige for grunnleggelsen av Medici-dynastiet.

Det andre eksempelet jeg har trukket inn i denne sammenheng er Medici-familiens tilknytning til konsilet i Firenze. Først vil jeg vise hvordan Christopher Hibbert har argumentert for at konsilet i Firenze var viktig for etableringen av Medici-dynastiet. Sentralt i Hibberts argumentasjon har vært rollen Cosimo de' Medici hadde for at konsilet ble flyttet fra Ferrara til Firenze. Hibbert har knyttet dette til familiens sterke økonomiske posisjon. Henry Chadwick har vært uenig i at Medici-familien finansierte konsilet. Han mente det var bystaten som finansierte konsilet, noe han mente også ga byen ære og dermed ikke Medici-familien. Den andre delen av analysen av konsilets betydning for etableringen av Medici-dynastiet, vil bli knyttet til intensjonene bak konsilet. Dette vil jeg gjøre ved å trekke inn tre potensielle motiv for Cosimo de' Medicis intensjoner å knytte seg selv til konsilet. De tre potensielle motivene jeg vil bruke er: Et økonomisk, religiøst og politisk motiv. Til slutt vil jeg se på historikerdebatten knyttet til *Procession of the Magi* som kilde for Medici-familiens tilknytning til konsilet i Firenze.

Humanismen som aktivt eller passivt politisk redskap

Som tidligere nevnt har det vært faglig uenigheter om Cosimo de' Medici var humanist,²⁶² ifølge Hibbert var det liten tvil: Cosimo de' Medici var humanist.²⁶³ Cosimo de' Medici finansierte en rekke oversettelser av Platon, de fleste av disse ble oversatt av Marsilio Ficino, som blant annet bidro til etableringen av Platon akademiet i Firenze. Han samlet en rekke andre humanistiske verk som bidro til etableringen av det første moderne biblioteket i Europa. Hans omgangskrets besto av kjente humanister som Poggio, Braccioloni og Niccoli. Disse tilknytningene har i Hibberts fremstilling vært årsak og effekt av Cosimo de' Medicis sponning av humanismen. Han sponset humanismen grunnet egen interesse, sponningen av humanismen økte hans interesse for humanismen. Om det var av personlige interesse at Cosimo de' Medici bidro til humanismen, slik Hibbert har hevdet, var det ikke politiske intensjoner bak bidragene. Selv om sponningen av humanisme var basert på egen interesse og ikke som et politisk verktøy, kan resultatet av sponningen ha bidratt politisk, som en uintent konsekvens.

Dale Kent har for så vidt, i likhet med Hibbert, ment at Cosimo de' Medici var humanist. Samtidig har hun fremstilt noen av de politiske betydningene dette hadde for etableringen av Medici-dynastiet.²⁶⁴ Grunnlaget for den politiske betydningen har hun knyttet til vennskapet Cosimo de' Medici hadde til humanister, deriblant Poggio, Braccioloni og Niccoli. Vennskap ble, ifølge Kent, vurdert ut ifra en forventning om et felles utbytte.²⁶⁵ Humanistenes utbytte av vennskapet var Medici-familiens sponning av humanistisk arbeid. Utbytte Kent mente Medici-familien hadde relasjonen var politisk støtte. Til forskjell fra Hibbert mente Kent at intensjonen bak sponningen av humanismen kan ha vært politisk motivert.

Den politiske støtten humanistene ga Medici-familien, har ifølge Kent, skilt seg fra andre grupperes politiske støtte.²⁶⁶ Kent har ment at humanistene var den intellektuelle eliten i det florentinske samfunnet, derfor var deres innflytelse i samfunnet basert på deres kunnskap og visdom. De var en slags elite som ble vurdert etter deres egenskaper fremfor politiske allianser. Dette bekrefter Kents syn på det florentinske samfunnet som preget av stor sosial

²⁶² Jamfør: Kapittel 2. 21.

²⁶³ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 37-38.

²⁶⁴ Ibid.; Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 155-218; Kent, *The Rise of the Medici*: 71-150 og 211-52.

²⁶⁵ Jamfør: Kapittel 4. 42.

²⁶⁶ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 37-38; Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 155-218; Kent, *The Rise of the Medici*: 71-150 og 211-52.

mobilitet, og et samfunn basert på personlige kvalifikasjoner fremfor arv.²⁶⁷ Videre bekrefter dette også hvordan hun på enkelte områder ser ut til å sympatisere med Burckhardt-tesen.²⁶⁸

Kent har ment at en del av humanistenes visdom var deres egenskaper som gode debattanter.²⁶⁹ Lauro Martines har gitt dette argumentet støtte ved at han har hevdet at humanistenes utdannelse hadde et sentralt element av retorikk.²⁷⁰ Som et direkte eksempel på hvordan humanistene, som gode debattanter, bidro til å styrke Medici-familiens politiske posisjon, har Kent vist til deres rolle i de politiske stridighetene i 1433/4.²⁷¹ Da Medici-familien var i eksil, har Kent ment at humanistene bidro til å overbevise florentinere om å invitere Medici-familien tilbake fra eksil. Ved deres retur har Alison Brown hevdet at humanistene lovpriste Medici-familien for å ha reddet byens frihet og demokrati fra Albizzi-familiens diktatur.²⁷² Dette viser hvordan humanistene, ifølge Kent og Brown, bidro til etableringen av Medici-dynastiet

Mark Jurdjevic, som for så vidt støttet Kents syn på humanisters tilknytning til Cosimo de' Medici gjennom blant annet vennskap, men han har sett på humanistenes støtte til Medici-familien på en litt annen måte.²⁷³ Jurdjevic har hevdet at humanistene som en intellektuell elite var den eneste gruppen, i det florentinske samfunnet, som på et tidlig stadium kunne ha oppfattet Medici-familiens potensielle makt og som da kunne ha hindret etableringen av Medici-dynastiet. Demokratiske prinsipper var en sentral del av humanistisk filosofi, derfor virker det trolig at humanistene ville arbeidet mot en trussel mot demokratiet, en trussel som, ifølge Jurdjevic, Medici-familien representerte. Derfor kan Cosimo de' Medicis sponning av humanismen ha bidratt til at humanistene prioriterte hans bidrag fremfor deres syn på demokratiske idealer. Dette har gjort at Jurdjevic har tillagt humanistene en mer passiv rolle i deres støtte for etableringen av Medici-dynastiet. Selv om Jurdjevic har beskrevet dette som en passiv rolle, har han ment at det var en sentral rolle. Som vi husker fikk Medici-familien sendt sine politiske motstandere i eksil etter de politiske stridighetene i både 1433/4 og etter 1458.²⁷⁴ Humanistene var, ifølge Jurdjevic, tilbake som familiens største potensielle og eneste

²⁶⁷ Jamfør: kapittel 4. 45

²⁶⁸ Jamfør: Kapittel 1. 6.

²⁶⁹ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 155-218; Kent, *The Rise of the Medici*: 71-150 og 211-52.

²⁷⁰ Martines, *April Blood*.

²⁷¹ Jamfør: Kapittel 2. 27.

²⁷² Alison M. Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae," *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 24, no. 3/4 (1961): 196.

²⁷³ Mark Jurdjevic, "Civic Humanism and the Rise of the Medici," *Renaissance quarterly* 52, no. 4 (1999).

²⁷⁴ Jamfør: Kapittel 2. 27.

reelle politiske motstander. At Medici-familien tilsidesatte denne gruppen ved å sponse deres arbeid, gjorde at de i praksis ikke hadde politiske motstandere i direkte etterkant av 1433/4 og 1458. På tross av Jurdjevics oppfatning av humanistenes passive bidrag, bidro de likevel til at familien i perioder ikke hadde politisk motstand og derfor var deres manglende motstand sentrale for etableringen av Medici-dynastiet.

Kent og Martines argumentasjon for at humanismen hadde en posisjon som en intellektuell elite i Firenze, var basert på at de hadde et rykte som kloke og vise.²⁷⁵ For øvrig et rykte J.R. Hale har ment Cosimo de' Medici selv hadde på bakgrunn av sin humanistiske utdannelse.²⁷⁶ Et rykte som klok og vis var blant humanismens idealer for en god demokratisk leder, idealer som var basert på deres tolkninger av Platon.

Humanistisk filosofi som legitimitet for Medici-dynastiet

Brown har ment at det var en direkte sammenheng mellom Cosimo de' Medici og humanistenes forståelse av Platon.²⁷⁷ Medici-styret kunne ikke legitimeres som herskere av Guds nåde gjennom kristen liturgi. Dette ettersom Medici-familien ikke hadde noen form for formell posisjon i bystaten. Derfor har Brown ment at Platon ble brukt for å legitimere Medici-styret i Firenze. Tolkningen Brown baserte seg på var hvordan Platons filosofi forsvarte ledere som hadde sin posisjon på bakgrunn av personlige egenskaper, som rettferdig og klok, fremfor en arvet posisjon. Dette synet baserte seg på to grunnpremisser. For det første, et syn på at dette var egenskaper Cosimo de' Medici hadde, eller at det var egenskaper humanistene var villige til å argumentere for at han hadde. For det andre baserte Browns syn seg på det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze.²⁷⁸ Det tradisjonelle synet på Medici-makten i Firenze kan sies å danne mer legitimitet for Cosimo de' Medicis personlige egenskaper. Brown har vært en historiker som har sett Medici-makten på en tradisjonell måte, noe som trolig har vært utgangspunktet for at hun har sett denne sammenheng.

Legitimiteten humanistene dannet for Medici-styret har Brown knyttet direkte til økt aksept for bruk av *balia*, som vi vet var sentralt for Medici-familiens manipulasjon av det demokratiske systemet i Firenze.²⁷⁹ At grunnlaget for Medici-styret, ifølge Brown, var basert på personlige egenskaper, basert på Platons filosofi, dannet legitimitet for en økt

²⁷⁵ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 155-218; Kent, *The Rise of the Medici*: 71-150 og 211-52; Martines, *April Blood*.

²⁷⁶ Hale, *Florence and the Medici*.

²⁷⁷ Ibid., 11-15 og 24-42; Alison Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought," *Journal of modern history* 58(1986 (1981)).

²⁷⁸ Jamfør: Kapittel 3. 31.

²⁷⁹ Beskrivelse av *balia*: Kapittel 2. 15. Bruk av *balia*: Kapittel 3. 35.

profesjonalisering av statsstyret.²⁸⁰ Ut ifra denne filosofien skulle ledere være tilbaketrukket, noe som samsvarer med det tradisjonelle synet på Medici-makten. Bruk av *balìa* reduserte antallet mennesker som var involvert i statsstyret, derav en økt profesjonalisering. Som en følge av Medici-familiens sponning av humanismen, har Brown ment at humanistene bidro til å danne legitimitet for Medici-styret, dermed også legitimitet for etableringen av Medici-dynastiet. Om humanismen bidro til å danne legitimitet for familiens styre og dens dynasti, hadde Medici-familiens sponning av humanisme en svært sentral rolle i dannelsen av familiedynastiet.

Brown har vurdert Cosimo de' Medicis sponning av oversettelser av Platons verk som hans mest sentrale tilknytning til filosofen. Oversettelser som bidro til grunnleggelsen av det platonske akademiet i Firenze.²⁸¹ Browns syn på sammenhengen mellom Cosimo de' Medici og Platons filosofi har blitt motargumentert av Arthur Field.²⁸² Det første argumentet Field har trukket frem, med støtte av blant andre James Hankins, har vært en skepsis til Cosimo de' Medicis rolle for etableringen av det platonske akademiet i Firenze.²⁸³ Dette ledet til at Field på et generelt grunnlag har stilt seg tvilene til oppfattelsen av Cosimo de' Medicis sterke tilknytning til humanismen. Han har likevel nevnt at Cosimo de' Medici var én av flere prominente florentinske borgere som sluttet opp om humanismens ideer etter freden i Lordi. Dette kan tilsynelatende virke selvmotsigende. Videre har han skrevet at Cosimo de' Medicis rolle for humanismen i Firenze i beste fall var sterkt overdrevet. Jeg tolker derfor Field til å ha hatt et ønske om å nyansere synet på Cosimo de' Medicis totale omfavnelse av humanismen, fremfor å tilbakevise all sammenheng mellom humanismen og Cosimo de' Medici. Gene Brucker har, tidligere enn Field, også hatt en skepsis til Cosimo de' Medicis totale oppslutning av humanismen.²⁸⁴ Et av argumentene Brucker begrunnet sin skepsis med var at Medici-familien trolig ikke ønsket å bli assosiert med Platon akademiet, dette siden det opprinnelig var knyttet til Uzzano-partiet. Siden Uzzano-partiet var deres politiske

²⁸⁰ Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

²⁸¹ Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."

²⁸² Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence*.

²⁸³ Ibid.; James Hankins, "The Myth of the Platonic Academy of Florence," *Renaissance quarterly* 44, no. 3 (1991); James Hankins, "Cosimo de' Medici and the 'Platonic Academy'," *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 53(1990).

²⁸⁴ Gene Brucker, "A Civic Debate on Florentine Higher Education (1460)," *Renaissance quarterly* 34, no. 4 (1981).

motstandere i 1433/4 var det, ifølge Brucker, ikke ønskelig for Medici-familien å bli assosiert med akademiet.²⁸⁵ Et argument som for øvrig ikke Field har støttet seg til.

Det andre av Fields argumenter mot Browns tolkning av sammenhengen mellom Platons filosofi og Medici-styret, var basert på at Platons tanker hadde liten oppslutning i Firenze.²⁸⁶ Ifølge Field var det Cicero som hadde størst oppslutning hos Cosimo de' Medici, og i det florentinske samfunnet. Ciceros større oppslutning var, ifølge Field, begrunnet av at han var en representant for demokratiet i den romerske republikken. Den romerske republikken hadde generelt større oppslutning i Italia, derav også Firenze. Brown var for så vidt ikke uenig i Cicero brede oppslutning i Firenze. Hun har faktisk sammenlignet Cosimo de' Medici direkte med Cicero, noe Field ikke har gjort.²⁸⁷ I likhet med Cicero fikk Cosimo de' Medici tittelen som *pater patriae*, landsfaderen, ved sin død. En tittel Brown har ment at Cosimo de' Medici ble tildelt som en følge av hans støtte til humanister. Dette ettersom det var humanister som argumentert for å tildele han tittelen. Tittelen som *pater patriae* kan sies å ha vært et av de mest synlige symbolene på den posisjonen Cosimo de' Medici oppnådde i Firenze. På mange måter kan tittelen ses som selve symbolet på at Cosimo de' Medici grunnla et familiedynasti. Selv om Brown har trukket sammenligningene mellom Cicero og Cosimo de' Medici lenger enn Field, har det største skillet mellom deres tolkninger av humanismens rolle for etableringen av Medici-dynastiet i deres syn vært på tilknytningen til Platons filosofi.

Brown har åpnet for at Fields tolkning om Platons filosofi som mindre sentral for etableringen av Medici-dynastiet ved at hun mente at det ikke har vært kjent hva som var Cosimo de' Medicis intensjoner bak oversettelsene av Platon.²⁸⁸ Men som vi har sett, har hun tolket oversettelsen og filosofien til å ha hatt sammenheng med Medici-makten. Brown har trukket frem at Cosimo de' Medicis første sponning av Marsilio Ficinos oversettelser av Platon, var teksten om loven. På bakgrunn av dette har hun presentert to mulige intensjoner for Cosimo de' Medicis sponning av oversettelsene. Den første av Browns forklaringer har vært at det var kjent at Cosimo de' Medici var interessert i lover og regler. Denne forklaringen har basert seg på personlige intensjoner for oversettelsen, noe som ikke direkte kan knyttes til sponning som grunnlag for etableringen av Medici-dynastiet.

²⁸⁵ Jamfør: Kapittel 2. 27.

²⁸⁶ Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence*; Fremstilling av Ciceros rolle i den florentinske humanismen er også basert på: Edmund Fryde, "The Beginnings of Italian Humanist Historiography: The 'New Cicero' of Leonardo Bruni," *The English Historical Review* 95, no. 376 (1980).

²⁸⁷ Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

²⁸⁸ Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."

Den andre mulige årsaken Brown har trukket frem, kan ha vært mer sentral for etableringen av familiedynastiet.²⁸⁹ Hun har hevdet at det var kjent at Medici-familien forandret lovverket i Firenze for å sikre dominans over bystaten. Hun har med dette ment at en av Cosimo de' Medicis intensjoner for å få oversatt Platons dialog om loven, var for å etablere familiens styre Firenze. Denne mulige intensjon har et klart politisk aspekt, noe som da kan knyttes til dannelsen av Medici-dynastiet. Om dette var intensjon bak Cosimo de' Medicis sponning av oversettelser av Platon, kan det tenkes at han selv også har hatt et ønske om å bruke Platons filosofi for å legitimere familiens dominans over byen. Brown har trukket frem de mulige intensjonene bak oversettelsen, men oversettelsen ble ikke ferdig før Cosimo de' Medicis død. Derfor ble den ikke anvendt som en måte å forandre lovene på. Intensjonen bak handlingen kan likevel belyse hvordan Cosimo de' Medici ønsket å bruke humanismen for å underbygge sin legitimitet for å styre bystaten. Et ønske om legitimitet som Brown har ment var Cosimo de' Medicis intensjon for sponsingen av oversettelser av Platon. Ved at Brown på denne måten har ment at Cosimo de' Medici brukte moral-filosofi for å fremme egen politisk legitimitet har hun tillagt humanistene, som oversatte, tolket og argumenterte for Platons filosofi, en aktiv rolle for etableringen av Medici-dynastiet.²⁹⁰ Samtidig har hun sett humanismen som et redskap som Cosimo de' Medici aktivt brukte for å danne et familiedynasti. Hun tillegger dermed Cosimo de' Medicis sponning av oversettelser av Platon en sentral rolle for etableringen av Medici-dynastiet i Firenze.

Jurdjevic har, i likhet med Brown, ment at humanismen var et politisk redskap som var med på å danne Medici-dynastiet i Firenze.²⁹¹ Men Jurdjevic har skilt seg fra Browns syn, dette ettersom han har ment at humanismen var et passivt redskap. Humanismen selv var, ut ifra Jurdjevics syn, ikke benyttet av Cosimo de' Medici for å fremme eller legitimere sin posisjon. Humanismen som politisk redskap var, ifølge Jurdjevic, en utilsiktet konsekvens som en følge av en økning av humanismen. En humanisme som Cosimo de' Medici var identifisert med. Dette har vært et av hans argumenter for at humanistene hadde en mer indirekte rolle i etableringen av Medici-dynastiet. I begrunnelsen av dette synet har Jurdjevic lagt til grunn at humanistenes beskrivelse av samfunnet var normativt. Jurdjevics syn på humanismen som normativ har blant annet vært basert på hvordan han mente at humanismen var med på å fremme bruk av penger på sponning, på tross av at dette brøt med blant annet deres fattigdomsideal. Browns har hatt en mer deskriptiv oppfattelse av humanismen enn

²⁸⁹ Ibid.

²⁹⁰ Ibid.; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

²⁹¹ Jurdjevic, "Civic Humanism and the Rise of the Medici."

Jurdjevic.²⁹² Oppfattelsen av humanistiske kilder kan derfor muligens forklare Brown og Jurdjevics ulike tolkninger av humanismen som et aktivt eller passivt politisk redskap for etableringen av Medici-dynastiet.

Medici-familiens bidrag viktigere enn humanismens idealer

”(...) the *Church* and the *Imperium* [Romerriket], both ’established by the poor, and spoilt and destroyed by the rich.”²⁹³

Ifølge Hans Baron var fattigdomsidealet blant antikkens idealer.²⁹⁴ Antikken var inspirasjon for humanismen i renessansen, derav også fattigdomsidealet. Derfor har Baron konkludert med at dette også var idealene til humanistene på 1400-tallet. Dette fordi han ment at sponning ikke var forenlig med humanismens idealer. Barons syn har på mange måter vært utgangspunktet for den moderne historikerdebatten om Cosimo de’ Medicis tilknytning til humanismen.

Jurdjevic stilte seg til dels kritisk til mange av Barons uttalelser, men at rikdom ikke var en av humanistenes idealer har han støttet, selv om hans enighet har vært basert på et annet grunnlag.²⁹⁵ Samtidig har de begge anerkjent at humanistene i Firenze utover 1400-tallet i sterkere grad argumenterte for at rikdom var et gode for samfunnet. Som bakgrunn og forklaring på dette skiftet har Jurdjevic trukket frem argumentasjonene til noen humanister, deriblant en uttalelse fra Leon Battista Alberti:

(...) Leon Battista Alberi praised wealth as crucial for helping the needy and for assisting men to ”great and noble deeds.” Most importantly, he praised it because during state emergencies the republic could only defend itself by relying on the extreme wealth of private citizens.”²⁹⁶

Her har Jurdjevic vist hvordan han har ment det var et skille mellom hvordan humanistene skulle leve, og hvordan de faktisk levde, noe som han har knytter opp til hans beskrivelse av humanistenes passive rolle i etableringen av Medici-dynastiet.²⁹⁷ Jurdjevic har trukket frem at humanistene åpnet for rett bruk av penger, men ikke all bruk av penger. Hvorav en av de riktige måtene å bruke penger var gjennom å finansiere humanistisk arbeid. Dette har vært et

²⁹² Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."

²⁹³ Baron, "Franciscan Poverty and Civic Wealth as Factors in the Rise of Humanistic Thought," 16.

²⁹⁴ Ibid.

²⁹⁵ Jurdjevic, "Civic Humanism and the Rise of the Medici."

²⁹⁶ Ibid., 1005.

²⁹⁷ Ibid.

perspektiv som også har vært trukket frem av Martines og Brown.²⁹⁸ Kristendommen hadde også et fattigdomsideal. A.D. Fraser Jenkins har trukket frem hvordan også pavekirken hadde åpnet for forbruk så lenge det var til kirker eller klostre.²⁹⁹ Dette gjør at det kan antas at det var en viss egeninteresse bak både kirkens og humanistenes skifte i synet på aksept av sponning. Dette styrker Jurdjevic argument for en normativ oppfattelse av humanismen. At humanister ønsket støtte til sitt arbeid, altså et utbytte av sine relasjoner, kan både tolkes ut ifra en relasjonsforklaring som venner, gjort av Kent, eller som relasjon som patron-klient forhold som blant annet Martines har argumentert for.³⁰⁰ Det viser også at historikere har ment at humanister prioriterte å få og gi støtte til Medici-familien fremfor å holde seg til sine idealer.

Jenkins har argumentert for at Cosimo de' Medici var den første som brukte sponning for å fremme sin egen politiske posisjon.³⁰¹ Jenkins mente at Cosimo de' Medici begynte en slik virksomhet fra 1436. Siden han også har trukket frem eksempler forut for 1436, tolker jeg han til å ha ment at det var i 1436 at Cosimo de' Medicis sponning ble utbredt og omfattende. Jenkins har likevel sett bruken av sponning som mer sentral for hvordan Medici-familien konsoliderte makten, fremfor hvordan de kom til makten. Ut ifra Jenkins syn skiller Cosimo de' Medici seg fra den øvrige eliten i Firenze ved bruk av sponning tidligere enn andre. Samtidig baserer dette synet seg på en aktiv bruk av sponning, som da ligger nært til Browns syn på Cosimo de' Medicis bruk av sponning som et aktivt politisk redskap.³⁰² Det Jenkins har ment viste at Medici-familien sponset ulikt arbeid innenfor blant annet humanismen var at familien fikk en rekke slike forespørsler. At de fikk et stort antall forespørsler har Jenkins ment at betydde at de var kjent for å sponse ulike humanister, kunstnere og religiøse formål. Utfordringen med Jenkins argumentasjon er at det ikke nødvendigvis var samsvar mellom antall forespørsler og hvilke prosjekter familien faktisk sponset. Ved at Jenkins hevder at Cosimo de' Medici var den første som aktivt brukte sponning for å fremme sin politiske posisjon, gir han samtidig sponning en sentral betydning for etablering av Medici-dynastiet.

Det har vært ulike oppfatninger om hvorvidt Cosimo de' Medicis sponning var et redskap han brukte aktivt, eller om det var et mer passivt redskap. Men det har vært enighet om at aksept

²⁹⁸ Martines, *Power and Imagination*: 295; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

²⁹⁹ A. D. Fraser Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence," *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 33(1970).

³⁰⁰ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 155-218; Kent, *The Rise of the Medici*: 71-150 og 211-52; Martines, *Power and Imagination*. Jmfør kapittel: 4. 39.

³⁰¹ Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."

³⁰² Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

for sponning var sentralt for at det kunne bidra til å gi økt politisk anseelse og innflytelse i det florentinske samfunnet. Ved at humanistene var med på å tilrettelegge for en slik aksept, har humanister hatt en sentral rolle for at sponning kunne bidra til etableringen av Medici-dynastiet.³⁰³

Sponning for å fremme familien og bystaten

Humanismen kan ha bidratt til å danne en aksept for bruk av sponning for å fremme politiske posisjoner, noe som muligens var en sentral årsak for etableringen av Medici-dynastiet. En slik bruk av kapital kan ses som et ønske om å distingvere seg fra den allmenne borger. Om Cosimo de' Medici hadde et ønske om å distingvere seg fra den allmenne borger, bryter det med den tradisjonelle oppfattelsen av Cosimo de' Medicis politiske tilnærming, samt med den platoniske filosofien om en god politisk leder.³⁰⁴ Brown har blant annet argumentert for at Platons filosofi var sentral for legitimering av Medici-dynastiet.³⁰⁵ Hun har sammen med en rekke andre historikere basert seg på det tradisjonelle synet på Cosimo de' Medicis politiske tilnærming, samtidig som disse historikerne har vektlagt hans sponning som en av årsakene til etableringen av Medici-dynastiet. Måten de har forklart dette sammenfallet på, har vært at Cosimo de' Medici investerte i prosjekter som fremmet hans egen og familiens anseelse, samtidig som den fremmet Firenzes anseelse. På denne måten har historikerne ment at om Cosimo de' Medici ble møtt med kritikk for sin sponning, kunne han hevde at dette var for å fremme Firenzes posisjon og anseelse, ikke sin families.

Likevel fikk Cosimo de' Medici rettet direkte kritikk mot sin sponning, deriblant av religiøse miljøer for sin tilknytning til humanismen. En fra det religiøse miljøet som kom med kritikk av Cosimo de' Medici sponning av humanisme, var Ambrogio Traversari.³⁰⁶ Kritikken fra Traversari løste Cosimo de' Medici ved å sponse restaurering av Santa Maria degli Angeli, som munken var tilknyttet. Ambrogio Traversari hadde en humanistisk utdannelse, noe som gjør at hans kritikk bør oppfattes som et ønske om støtte, fremfor en direkte kritikk av Cosimo

³⁰³ Et syn blant annet har blitt støttet av: Goldthwaite, *The building of renaissance Florence*: 80; Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*; Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."; Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence*.

³⁰⁴ Jamfør Kapittel 3. 31.

³⁰⁵ Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

³⁰⁶ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 28.

de' Medicis tilknytning til humanismen. Dette kan ses som et av Cosimo de' Medicis politiske redskaper, en direkte bestikkelse, for å hevde at slik sponsning var for byens ære.³⁰⁷

Cosimo de' Medici sponset mer enn hva historikere har knyttet til hans maktposisjon og etablering av Medici-dynastiet. Ved at historikere har åpnet for at Cosimo de' Medicis sponsing fremmet Firenze og familiens anseelse, har spekulasjon om hvilke slike investeringer som var knyttet til familien vært stor. Dette har vært en av grunnene til at Medici-familien har blitt knyttet til det meste av kunstnere, intellektuelle, restaureringer og konstruksjoner som skjedde i Firenze i løpet av hele 1400-tallet. Den sponsingen som ikke har blitt knyttet til Medici-familiens politiske fremvekst, har hatt en mer tilbaketrukket rolle, som for eksempel Medici-familiens sponsing av Donatello's *David* og *Judith*. Siden slike investeringer ikke ble brukt offentlig hadde de heller ingen offentlig effekt, eller i hvert fall en begrenset effekt.

Selv om ikke all sponsing har blitt knyttet til fremveksten av Medici-dynastiet, har sponsingen av humanismen blitt knyttet til dynastiets fremvekst. Om da Medici-familiens sponsing av humanister bidro, i form av humanistenes intellektuelle posisjon, til å legitimere aksept for at sponsingen ga sosial og politisk anseelse blir humanistene viktige støttespillere for etableringen av Medici-dynastiet. Denne argumentasjonen blir da sirkulær. Medici-familiens sponsing av humanister bidro til at humanistene ga sponsing mer legitimitet, noe som gjorde at familiens sponsing av humanister ga mer anseelse. Selv med en aksept for at sponsing ga økt sosial og politisk anseelse, var det Medici-familiens sterke økonomiske posisjon som gjorde at sponsingen kunne gjøres og dermed bidra til etableringen av Medici-dynastiet. Derfor blir argumentet om sponsing av humanisme på mange måter en forlengelse av familiens sterke økonomiske posisjon som grunnlag for deres familiedynasti.³⁰⁸ Likevel skiller argumentene for sponsing og et rent økonomisk perspektiv seg fra hverandre som grunnlag for etableringen av dynastiet. Dette ved at det fokuseres på hvordan økonomien kunne anvendes for å øke Medici-familiens sosiale og politiske anseelse som grunnlag for dynastiet.

Spredningen av humanismen har, av blant annet Field, blitt knyttet til konsilet i Firenze.³⁰⁹ Samtaler og selve møtet med det greske oppbudet skal ha inspirert humanister og Cosimo de' Medici til å utforske greske klassiske tekster og filosofer, deriblant Platons tekster.

³⁰⁷ Jamfør: kapittel 3. 35.

³⁰⁸ Jamfør: Kapittel 5. 57.

³⁰⁹ Field, *The Origins of the Platonic Academy of Florence*.

Oversettelsen av disse tekstene, samt tekster skrevet av Firenzes humanister, samlet Cosimo de' Medici i hva som har blitt sett som det første moderne biblioteket.³¹⁰ Konsilet i Firenze bidro derfor til å fremme humanisme, noe som igjen fremmet Medici-dynastiet i Firenze.

Konsilet i Firenze

”Cosimo was host to both the German emperor Frederick III and the Byzantine emperor John Paleologue, as well as other, less distinguished princes of church and state who dined and lodged in the palace on the Via Larga, or in the villas at Careggi and Cafaggiuolo.”³¹¹

Konteksten som gjorde Cosimo de' Medici til vertskap for dette eminente selskapet var konsilet i Firenze.³¹² Brucker, som sitatet over er hentet fra, har med dette hevdet at det var Cosimo de' Medici og ikke bystaten som var vertskap for konsilet.³¹³ Men Brucker har ikke begrunnet dette synet. To historikere som har argumentert sterkt for Cosimo de' Medicis tilknytning til konsilet har vært Hibbert og Robert Crum.³¹⁴ Debatten om Cosimo de' Medicis tilknytning til konsilet, både som vert og som årsaken til at konsilet ble flyttet, har ikke vært en ordinær debatt. Det har ikke vært historikere som har presentert motstridende tolkninger og argumenter. Den moderne historikerdebatten om Cosimo de' Medicis tilknytning til konsilet har hatt to klare sider. Det første synet har vært de som har gitt konsilet en svært sentral rolle i etableringen av Medici-dynastiet, et syn som blant annet Hibbert og Crum har representert. Det andre synet har vært fravær av omtale, noe som jeg har tolket som et klart tegn på at disse historikerne ikke har ment at konsilet hadde en sentral betydning for etableringen av Medici-dynastiet, eller at Cosimo de' Medici ikke hadde en sentral rolle for å få flyttet konsilet til Firenze.

Konsilet i Firenze som et resultat av Cosimo de' Medicis arbeid

”Nothing contributed more lustre to Cosimo's prestige in the early years of his power than the General Council of the of the Greek Ortodox and Roman Catholic Churches which he helped to persuade his friend, Pope Eugenius IV, to transfer to Florence in 1439.”³¹⁵

³¹⁰ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 67-69.

³¹¹ Brucker, *Renaissance Florence*: 121.

³¹² For beskrivelse av konsilet se: Kapittel 2. 20.

³¹³ Brucker, *Renaissance Florence*: 89-127.

³¹⁴ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79; Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel."

³¹⁵ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64.

Vi ser her hvordan Hibbert har gitt Cosimo de' Medici en helt sentral rolle for å bringe konsilet fra Ferrara til Firenze samtidig som Hibbert har fremhevet at det brakte stor ære over familien.³¹⁶ Konsilet i Firenze brakte likefullt ære over byen. Derfor må dette eksemplet ses i lys av Cosimo de' Medicis tilnærming til sponning som ærbart for familien og byen. Ettersom Hibbert har ment at det var Cosimo de' Medici som finansierte konsilet, trolig har han hatt samme syn som Richard A. Goldthwaite på resultatet av sponning.³¹⁷ Goldthwaite har vært av den oppfatning at det var patronen som fikk ære for sin sponning, ikke klienten som ble sponset. Hibbert har ment at det var Medici-familien som betalte for konsilet og derfor fikk æren for konsilet da det var i Firenze. Cosimo de' Medici skal så fort han hørte om et pestutbrudd i Ferrara ha sendt sin bror, Lorenzo de' Medici, for å overtale paven til å flytte konsilet til deres hjemby. Lorenzo de' Medici skal, ifølge Hibbert, ha tilbudt paven et direkte lån på 1 500 floriner, samt et løft om å betale alle løpende kostnader, om konsilet ble flyttet til Firenze. Kostnadene for å underholde konsilet skal ha vært på ca 5 000 floriner pr måned.³¹⁸ Ettersom paven hadde tatt opp lån i Medici-banken for å underholde konsilet, skyldte han Medici-familien i hvert fall 10 000 floriner ved pestutbruddet i Ferrara.³¹⁹ At Medici-familien tok over kostnadene som ikke lenger paven maktet å betale skal, ifølge Hibbert, ha vært hovedårsaken til at konsilet ble flyttet til Firenze.³²⁰ Hibbert har ment at det var Medici-familien som sponset konsilet, et syn John M. Najemy har støttet, og ikke bystaten, slik Henry Chadwick har hevdet.³²¹ Ut ifra Najemy og Hibberts syn var konsilet i Firenze et eksempel på Cosimo de' Medicis bruk av sponning for å fremme familiens politiske og sosiale anseelse, derfor var også konsilet sentralt for etableringen av Medici-dynastiet.

Chadwick anerkjenner at økonomi var en del av pavens vurdering for å flytte konsilet fra Ferrara.³²² Pavens gjeld var stor og et problem, men det var Firenze som bystat som ble den økonomiske redningen for konsilet, ut ifra Chadwick syn. Joseph Gill har ment at bystaten ga paven et lån på 4 000 floriner, i tillegg til et nytt lån fra Medici-familien på 1 500 floriner, et lån han mente familien senere tok tilbake fra statskassen.³²³ Bystaten som den største, og etter hvert den eneste, pengeutlåneren gjør at Gill har støttet Chadwicks syn på bystaten som sponsor av konsilet. Hibbert og Chadwicks ulike syn på om det var bystaten eller Medici-

³¹⁶ Ibid., 64-79.

³¹⁷ Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture," 991.

³¹⁸ Jamfør: Kapittel 2. 19.

³¹⁹ Tall basert på: Gill, *The Council of Florence*: 175.

³²⁰ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79.

³²¹ Chadwick, "The Concils of Basel and Ferrara/Florence: Pope Eugenius IV."; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

³²² Chadwick, "The Concils of Basel and Ferrara/Florence: Pope Eugenius IV."

³²³ Gill, *The Council of Florence*: 178.

familien som underholt konsilet behøver ikke å ha noe å si, i hvert fall tatt at ut av sin kontekst. Satt i sin kontekst gir Chadwicks fremstilling en helt annen oppfattelse av Cosimo de' Medicis personlige rolle for at konsilet ble flyttet til Firenze. I hans fremstilling har Cosimo de' Medici hatt en fraværende rolle, både for flyttingen og finansieringen av konsilet. Chadwicks hovedargument for at konsilet ble flyttet var utbruddet av pest i Ferrara, noe som Hibbert mer har ment var et premiss og ikke en direkte årsak til at konsilet ble flyttet til Firenze. I Chadwicks fremstilling var ikke Cosimo de' Medici sponsor av konsilet, derfor bidro heller ikke konsilet til etableringen Medici-dynastiet.

Utgangspunktet til Chadwick og Hibbert har vært helt forskjellig. Chadwicks hadde en teologisk-, mens Hibbert hadde en historisk fagbakgrunn.³²⁴ Deres utgangspunkt har derfor også preget deres fremstillinger, noe som kan være med på å forklare Chadwicks manglende fokusering på Cosimo de' Medicis rolle i konsilet. Samtidig kan det også muligens forklare Hibberts sterke fokusering på Cosimo de' Medicis rolle.

Da konsilet ble flyttet fra Basel skal Cosimo de' Medici, ifølge Hibbert, ha blitt svært oppbrakt over at Ferrara ble foretrukket som vertskapsby fremfor Firenze. Hibbert har ment at dette har vist at Cosimo de' Medici hadde klare intensjoner om å bringe konsilet til Firenze, samtidig som det viser hans personlige involvering i konsilet. Daværende pave, Eugenius IV, og vertskap for konsilet i Ferrara var en av Cosimo de' Medicis næreste allierte og inntektskilder, dette ettersom Medici-banken var pavens bank.³²⁵ Som vi har sett, har en rekke historikere vektlagt Medici-familiens sosiale nettverk som den viktigste årsaken til etableringen av Medici-dynastiet.³²⁶ Derfor synes jeg Hibbert ikke har forklart relasjonene mellom Eugenius IV og Cosimo de' Medici som en mulig årsak for at konsilet ble flyttet til Firenze. Siden så mange historikere har fokusert på Medici-familiens sosiale relasjoner og nettverk som grunnlag for deres familiedynasti, virker dette for meg som en relevant tematikk å utforske.

Da Albizzi-familien tok opp våpen for å ta makten over *signoria*, etter de fikk vite at Cosimo de' Medici var invitert tilbake til byen skal, ifølge Najemy, Eugenius IV ha overtalt Albizzi-familien til å legge ned sine våpen.³²⁷ Najemy har ment at det var økonomiske årsaker som

³²⁴ Chadwick, "The Concils of Basel and Ferrara/Florence: Pope Eugenius IV."; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79.

³²⁵ Om bankens tilknytning til til pavekriken: Roover, *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*; Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79.

³²⁶ Jamfør: Kapittel 4. 39.

³²⁷ Jamfør: Kapittel 2. 27.

gjorde at Eugenius IV ga sin støtte til Medici-familien.³²⁸ Videre har Najemy fremhevet at vennskapet mellom Cosimo de' Medici og Eugenius IV var nært frem til 1446. I 1446 valgte Eugenius IV en ny erkebiskop i Firenze som var utenfor Medici-familiens omgangskrets. Til forskjell fra Najemy har Kent ment at forholdet mellom Cosimo de' Medici og Eugenius IV alt var kjølig fra 1434.³²⁹ Kent har samtidig ment at konsilet i Firenze bidro til etableringen av Medici-dynastiet. Men ettersom hun ikke har ment det var en nær relasjon mellom Eugenius IV og Cosimo de' Medici, har hun ikke utforsket om deres relasjon som årsak til at konsilet ble flyttet til Firenze. Hibbert kan tolkes til å ha sett forholdet mellom Cosimo de' Medici og paven som kjølig, og har derfor ikke sett behovet for å utforske dette ytterligere.³³⁰ Men som vi ser av hans tidligere sitat,³³¹ oppfattet han Eugenius IV som en venn av Cosimo de' Medici. Najemy har vært enig i at konsilet i Firenze hadde en betydning for etableringen av Medici-dynastiet. Samtidig som han i likhet med Hibbert har ment at det var en relasjon mellom dem frem til og etter konsilet i Firenze. Men ingen av dem har utforsket relasjonen som bakgrunn for flyttingen av konsilet til Firenze. Det kan virke som om de har sett relasjonen som et premiss, og har derfor ikke har følt at det har vært et behov for å legitimere den. Selv om vennskapet mellom Cosimo de' Medici og Eugenius IV kan ha bidratt til at konsilet ble flyttet, var det deres økonomi som sponset konsilet. Men vennskapet kunne på denne måten ha bidratt til at sponsingen av konsilet var mulig. At det lykkes Cosimo de' Medici å flytte konsilet til Firenze kan derfor, muligens, ses som et resultat av hans sosiale nettverk.

Religiøse, politiske eller økonomiske motiver for sponsingen av konsilet

Sponsing av religiøse bygg var som kjent verdsatt og godkjent av paven, noe som var en av måtene Cosimo de Medici kunne bruke sponsing for å styrke relasjoner til kirken.³³²

Goldthwaite har trukket frem at en av Cosimo de' Medicis venner mente at han sponset restaurering og bygging av kirker og klostre på grunn av hans dårlige samvittighet overfor Gud, blant annet grunnet hans bankvirksomhet.³³³ Dette har vært et syn som både Kent og Hibbert har støttet.³³⁴ Hibbert har på tross av dette ikke trukket inn at Cosimo de' Medicis rolle til konsilet i Firenze var av teologiske årsaker. Om Cosimo de' Medici ønsket å få flyttet

³²⁸ Najemy, *A History of Florence 1200-1575*: 250-306.

³²⁹ Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*: 166-67.

³³⁰ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79.

³³¹ Helt i starten av dette underkapittelet.

³³² Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."

³³³ Goldthwaite, *The building of renaissance Florence*: 79.

³³⁴ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64 og 74; Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 45.

konsilet til Firenze på bakgrunn av personlige religiøse motiver, blir konsilet mindre viktig for etableringen av Medici-dynastiet.

Hibbert har ment at Cosimo de' Medici valgte å bli *gonfalone di giustizia* da konsilet skulle mottas i Firenze.³³⁵ Ved at Hibbert her har ment at Cosimo de' Medici valgte å bli det nærmeste Firenze hadde som et statsoverhode for anledningen, viser til en klar politisk ambisjon bak hans ønske om å bli assosiert med konsilet.³³⁶ Som vi har sett har Hibbert ment at Medici-familiens sponning av konsilet i Firenze brakte familien stor ære. At konsilet brakte ære over familien kan også ha vært et resultat uavhengig om det var familien som var sponsor av konsilet. Et annet resultat av konsilet var, ifølge Hibbert, økt handel med Østen. Møtet med så mange representanter fra Bysants åpnet for nye handelsforbindelser, en handel som tradisjonelt hadde vært dominert av Venezia. Hibbert har også spekulert i om dette også var en av motivasjonene til Cosimo de' Medici for å få flyttet konsilet til Firenze. Om det var økonomiske motiver for at Cosimo de' Medici ønsket konsilet til Firenze blir det, i likhet med hans mulige religiøse motiver, mindre sentralt for etableringen av Medici-dynastiet. Jeg tolker likevel Hibbert til å ha ment at dette var av sekundær betydning. Jeg tolker derfor Hibbert til å ha ment at Cosimo de' Medicis hovedintensjon for å få konsilet til Firenze var for å fremme sin egen families sosiale og politiske posisjon. Noe som har gjort at Hibbert har ment at konsilet var svært sentralt for etableringen av Medici-dynastiet.

³³⁵ Jamfør: Kapittel 2. 15.

³³⁶ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64 og 74.

Kildegrunnlag for Medici-familiens tilknytning til konsilet

Bilde 2: *Procession of the Magi*: Øst-veggen av Medici-kapellet

Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 316.

Ifølge Crum var det en allmenn oppfattelse blant historikere før 1960 at Medici-familien var nært tilknyttet konsilet i Firenze.³³⁷ Men at Ernst Gombrich da tilbakeviste denne sammenheng. Tidligere hadde historikere brukt maleriet *Procession of the Magi* av Benozzo Gozzoli som kilde for å hevde at familien var knyttet til konsilet. Maleriet var plassert i kapellet i det nye Medici-palasset. I maleriet kan blant annet den bysantinske keiseren John VIII Paleologus og patriarken Joseph II bli identifisert, sammen med en rekke medlemmer av Medici-familien og deres støttespillere.³³⁸ Historikerne før 1960 hevdet derfor at maleriet var et ønske fra Medici-familien om å fremheve sin posisjon ved konsilet. Gombrich avviste denne tolkningen av to grunner. Ettersom konsilet var mislykket ville ikke

³³⁷ Avsnitt basert på: Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel."

³³⁸ For identifisering av medlemmer i konsilet se: Vedlegg 6: *Procession of the Magi*. Bilde 9. 108.

Medici-familien hedre deres posisjon i konsilet, og for det andre at historikerne før 1960 hadde undervurdert den religiøse betydningen av maleriet.

Hibbert, som har lest Gombrichs artikkel, går imot Gombrichs tese uten å gi noen begrunnelse for dette eller forsøk på å tilbakevise hans tese.³³⁹ Men han har hevdet at *Procession of the Magi* var en hedring av Medici-familiens tilknytning til konsilet. Trolig har derfor Hibbert brukt maleriet som kilde, uten at han har spesifisert dette. Crum har, i likhet med Hibbert, ment at Cosimo de' Medici hadde en sentral rolle i konsilet i Firenze.³⁴⁰ Men til forskjell fra Hibbert har han forsøkt å tilbakevise Gombrichs tese. Bak Crums forsøk på å tilbakevise er to av hans argumenter sentrale for denne oppgaven. Det første av hans argumenter var at selv om konsilet i Firenze har blitt sett på som mislykket i moderne tid, var det ikke sett som mislykket da bildet ble malt på 1450-tallet. Det andre har vært at historikere har undervurdert de indre stridighetene Medici-partiet i 1450-årene, og at *Procession of the Magi* var et forsøk på å samle partiet om et symbol på hva partiet kunne få til om de var samlet.³⁴¹

”The Council was unquestionably a significant moment in the early history of the Medici regime: at once it provided testimony to its political and economic strength at home and its influence abroad. Clearly Cosimo de' Medici had every reason to be proud of his role in effecting a union of the churches (...)”³⁴²

Her ser vi hvordan Crum har ment at Medici-familien hadde all grunn til å være stolte av sin egen tilknytning til konsilet.³⁴³ På dette bakgrunn har derfor Crum konkludert med at *Procession of the Magi* kan brukes som kilde for å vise Medici-familiens tilknytning til konsilet i Firenze. Ut ifra dette synet ble sponsingen av *Procession of the Magi* brukt for å vise Medici-familien hadde sponset konsilet i Firenze. Dette kan i det lengste trekkes til at Medici-familien ønsket å fremme sin politiske og sosiale posisjon ved å bruke sponsing for å vise sponsing. Om *Procession of the Magi* var et bevis på Medici-familien som sponsor av konsilet i Firenze, har det blitt stående som et synlig bevis på deres tilknytning til konsilet. Derfor kan også sponsingen av Benozzo Gozzoli, for å male *Procession of the Magi*, ses som en sponsing som bidro til å etablere Medici-dynastiet, dette ved å fremheve deres posisjon til konsilet. Som da gjør familiens tilknytning til konsilet sentralt for etableringen av Medici-dynastiet.

³³⁹ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79 og 110-11.

³⁴⁰ Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel."

³⁴¹ Jamfør: Kapittel 2 og 3. 29 og 34.

³⁴² Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel," 412.

³⁴³ Ibid.

Cosimo de' Medici sponning som grunnlag for Medici-dynastiet

En aksept i samfunnet for bruken av sponning som middel for å fremme egen politiske og sosiale status var en forutsetning for at Cosimo de' Medici kunne bruke penger på en slik måte. Et syn som de fleste moderne historikere har akseptert. Dette gjør at de fleste moderne historikere, i ulik grad, ser etableringen av Medici-dynastiet som et resultat av Cosimo de' Medicis sponning. Blant annet har Jenkins, Goldthwaite og Jurjevic argumentert for at humanistene var en sentral aktør for å danne aksept for sponning som middel for å fremme politisk og sosial anseelse i det florentinske samfunnet.³⁴⁴ Ut ifra dette synet blir humanistene helt sentrale for at Cosimo de' Medici kunne bruke investeringer i kultur som et verktøy for å øke sin sosiale og politiske oppslutning i Firenze.

Som vi har sett har Brown og Jurdjevic vært uenige om humanismen var et aktivt eller passivt politisk verktøy i etableringen av Medici-dynastiet.³⁴⁵ Ut ifra Browns syn på humanismen som et aktivt politisk redskap var humanismen viktig for etableringen av Medici-dynastiet. Jurdjevic har argumentert for at humanismen var et bidrag til etableringen av dynastiet, men at Cosimo de' Medici ikke brukte humanismen som et aktivt politisk redskap. Humanismens bidrag var, ifølge Jurdjevic, uintendert, men fortsatt et resultat av Cosimo de' Medicis sponning av humanismen. Etter den resterende eliten var blitt sendt i eksil i både 1434 og 1458, fremsto humanistene som Medici-familiens eneste potensielle politiske motstanderne. Jurdjevic har ment at humanistene valgte å støtte Medici-familien fremfor å være deres politiske motstandere. Dette fordi Cosimo de' Medici sponset deres arbeid. Om humanistene hadde en passiv rolle, slik Jurdjevic har ment, bidro de til at Medici-familien sto uten opposisjon i enkelte perioder. Denne passive rollen ville derfor ha vært sentral for etableringen av Medici-dynastiet.

Blant annet Field har knyttet fremveksten av humanismen i bystaten til konsilet i Firenze, spesielt til veksten av humanisters interesse for gresk filosofi. Indirekte kan derfor Cosimo de' Medicis sponning av konsilet i Firenze ha bidratt til at Platons filosofi kunne legitimere Medici-styret.³⁴⁶ Crum og Hibbert har gitt konsilet en direkte og særdeles sentral rolle for

³⁴⁴ Goldthwaite, *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence*; Goldthwaite, "The Florentine Palace as Domestic Architecture."; Jurdjevic, "Civic Humanism and the Rise of the Medici."; Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."

³⁴⁵ Jurdjevic, "Civic Humanism and the Rise of the Medici."; Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

³⁴⁶ Brown, "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought."; Brown, "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae."

etableringen av Medici-dynastiet.³⁴⁷ Deres syn har også fått oppslutning av Najemy og Kent.³⁴⁸ Etter Crum forsøkte å tilbakevise Gombrichs tese har, Kent og Najemy tillagt konsilet en mer sentral rolle, dette etter en lang periode hvor familiens tilknytning til konsilet var fraværende i den moderne historikerdebatten. Hibbert var et av få unntak. Selv om hverken Kent eller Najemy har oppgitt Crums artikkel som kilde, kan Crum ha bidratt til at den moderne historikerdebatten om Medici-familien har tatt en ny vending. Dette ettersom historikere igjen har ment at det var en sammenheng mellom etableringen av Medici-dynastiet i Firenze og konsilet i Firenze. Konsilet har da vært et ytterligere eksempel på hvordan Medici-familien kunne bruke sponning for å fremme dens politiske og sosiale anseelse.

Som vi har ikke politiske intensjoner vært eneste forklaringen bak Cosimo de' Medicis sponning, som blant annet religiøs og økonomiske grunner. Om dette var årsakene til at Cosimo de' Medici ønsket å få flyttet konsilet til Firenze var det av mindre direkte betydning for etableringen av Medici-dynastiet. Blant annet har Kent vektlagt hvordan sponning brakte ære over familien, og hvordan æren ga økt politisk og sosial anseelse, noe som var med på å etablere Medici-dynastiet.³⁴⁹ For meg virker det derfor som den moderne historikerdebatten har basert seg på at familiens sponning var en av årsakene til dannelsen av Medici-dynastiet i Firenze.

En slik sponning av ulike typer kultur, kan ses som et ønske om å distingvere seg fra øvrige borgere. Ut ifra det dynamiske synet på makt i Firenze var det mulig at familien også ønsket å skille seg fra den resterende eliten.³⁵⁰ Å distingvere seg fra borgere var et ønske som den øvrige eliten også hadde, og de sponset restaureringer og bygging av både kirker og klostre, og de sponset humanister og kunstnere. Det kan derfor virke som at slik sponning var en forutsetning for å være en del av eliten, derfor mer et premiss for, enn et bidrag for etableringen av Medici-dynastiet. Om Medici-familien var sterkt knyttet til konsilet i Firenze skiller det seg ut fra annen form for sponning, dette siden konsilet var en unik begivenhet som ikke andre i eliten hadde muligheten til å gjenskape. En annen måte moderne historikere har ment at skilte Medici-familien fra andre elitefamiliene, har vært ved selve omfanget av deres sponning. Historikerne har derfor sett på Medici-familiens sponning som noe utover det vanlige. Samtidig som blant annet Jenkins har trukket frem at Medici-familien var den første

³⁴⁷ Hibbert, *The Rise and Fall of the House of Medici*: 64-79; Crum, "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici palace Chapel."

³⁴⁸ Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*; Najemy, *A History of Florence 1200-1575*.

³⁴⁹ Kent, *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*: 45; Kent, *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance*.

³⁵⁰ Jamfør Kapittel 3. 33.

familien som brukte sponning som et aktivt politisk redskap for å øke sin politiske innflytelse, og derfor et redskap for å danne Medici-dynastiet.³⁵¹

³⁵¹ Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."

Kapittel 8: Moderne historikers syn på etableringen av Medici-dynastiet

De moderne historikere jeg har basert denne oppgaven på har kommet fra vestlige utdanningsinstitusjoner. Selv om litteraturen på fagfeltet er omfattende, har det vært et relativt lite fagmiljø. Noe som har ført til at de fleste historikere som har skrevet om Medici-familien, og etableringen av deres dynasti, har vært i dialog med hverandre. Dette har trolig ført til at deres oppfattelser har preget hverandre. I analysen av den moderne historikerdebatten har det derfor vært enklere å identifisere ulike oppfatninger gjennom den indre dialogen i deres fremstillinger, fremfor ytre forhold. Det har derfor også vært vanskelig å identifisere om ulike syn har vært knyttet til forskjellige historiske fagtradisjoner.

Den moderne historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet

Økonomiske og politiske motiver kan være vanskelige å skille,³⁵² samtidig som disse motivene tidvis kan ha vært sammenfallende, som for eksempel ved konsilet i Firenze.³⁵³ Raymond de Roover har skilt seg fra de fleste moderne historikere ettersom han har ment at den økonomiske fremveksten til familien var den direkte årsaken til etableringen av Medici-dynastiet. De fleste moderne historikere ser ut til å ha ment at familiens økonomiske ressurser kun var et middel for å realisere politiske mål. Likevel har de ment at det var et sentralt middel, ettersom det var en forutsetning for å danne ekteskap, patron-klient forhold og for å skaffe seg venner, som de har ment var de viktigste grunnene for at Medici-dynastiet ble dannet. De moderne historikere jeg har basert denne oppgaven på, har ikke vært enige om hvilke relasjoner eller hvor sentrale relasjonene var, men de har vært enige om at relasjoner var en viktig årsak til etableringen av dynastiet.³⁵⁴ Selv om relasjonene har vært definert forskjellig, og det har vært forskjellige relasjoner som har blitt vektlagt som de mest sentrale, har relasjonene hatt et fellestrekk: Relasjonene har basert seg på en forventning om et felles utbytte fra begge parter. Siden alle relasjoner var vurdert etter utbytte var de også lette å bryte, noe som gjorde dem svake.

At moderne historikere har understreket betydningen av familiens støttespillere, på tross av relasjonenes begrensninger, har de basert på hvordan Medici-familien styrte Firenze på en indirekte måte. Denne formen for styre gjorde familien avhengig av lojale støttespillere i

³⁵² Jamfør: Kapittel 5. 57.

³⁵³ Jamfør: Kapittel 7. 83.

³⁵⁴ Jamfør: Kapittel 4. 39.

bystatens styringsorganer. Denne formen for et indirekte styre, gjennom manipulasjon av det demokratiske systemet, har vært utgangspunktet for både det tradisjonelle og det dynamiske synet på Medici-familiens politiske tilnærming og hvordan familien utøvet makt.³⁵⁵ Ut ifra det tradisjonelle synet på familiens makt, har etableringen av Medici-dynastiet blitt noe annet enn etableringen av andre dynastier i perioden. Dette ettersom det demokratiske systemet ble bevart samtidig som Medici-familien ikke fikk noen en formell posisjon i bystaten. Det som har skilt det dynamiske synet fra det tradisjonelle, har primært vært at Medici-familien brukte trusler om vold for å komme tilbake til makten i 1458. Da familien igjen tok kontrollen over bystaten forandret familien valgsystemet til sin fordel. Ut ifra det dynamiske synet skiller etableringen av familiedynastiet seg mindre fra etableringen av andre dynastier. Dette basert på hvordan familien etablerte kontrollen over bystatens styre, og ikke hvordan de styrte bystaten.

Det dynamiske synet på Medici-familiens makt kan også ses i lys av hvordan det har blitt argumentert for at det nye Medici-palasset ble den viktigste politiske arenaen for florentinsk politikk. At Medici-familien konstruerte et palass som utfordret formelle politiske møteplasser, kan ses som en mer diktatorisk tendens og er derfor mer forenlig med det dynamiske synet. Men som vi har sett har ikke alle moderne historikere sluttet opp om at det nye Medici-palasset hadde en slik funksjon. Derfor kan debatten om det nye Medici-palassets funksjon ses som en debatt som har vært preget av forskjellen på det tradisjonelle og dynamiske synet.

Det dynamiske synet på familiens makt har vektlagt Medici-familiens allianse med Sforza-familien som sentrale for etableringen av Medici-dynastiet.³⁵⁶ Alliansen mellom de to familiene har også vist hvordan moderne historikere har ment at Medici-familien knyttet til seg støttespillere. Cosimo de' Medici ga økonomisk støtte til Francesco Sforza som ga militær støtte tilbake. Dette viser hvordan deres relasjon var vurdert etter utbytte. Samtidig viser det hvordan Cosimo de' Medici ga økonomisk støtte for å knytte til seg støttespillere, noe som må sies å ha vært en tendens for familiens relasjoner. Hvordan Sforza-familien bidro til å sikre at Medici-familien tok tilbake kontrollen over Firenze i 1458 er også et eksempel på hvordan familiens støttespillere kunne gi støtte tilbake til Medici-familien. Det kan for meg virke som dette eksemplet viser hvordan moderne historikeres fremstillinger av etableringen av Medici-

³⁵⁵ Jamfør: Kapittel 3. 31.

³⁵⁶ Jamfør: Kapittel 2. 25.

dynastiet har hatt et perspektiv til felles: Hvor sentralt familiens formue var for fremveksten av Medici-dynastiet.

Medici-familien som en del av renessansen

En rekke moderne historikere har ment at det i perioden var en aksept for å bruke penger som en måte å øke sin sosiale og politiske anseelse.³⁵⁷ Denne formen for sponning av kultur, har blant andre A.D. Fraser Jenkins ment var noe Medici-familien var først ut til å bruke som et middel for oppnå politiske mål.³⁵⁸ Det har også vært hevdet at familien sponset humanister for å påvirke denne formen for bruk av penger, samtidig som sponsingen av humanister kan ha bidratt til å legitimere etableringen av Medici-dynastiet gjennom bruk av Platon. Medici-familiens tilknytning til humanismen har vært et av argumentene som har vært gitt for at Medici-dynastiet var etablert på andre premisser enn tidligere og samtidige dynastier. Medici-dynastiet ble ut ifra dette synet etablert som et følge av nye verdier i samfunnet. Nye verdier som også har vært en debatt om individets posisjon i samfunnet, som da har gjort etableringen av Medici-dynastiet til noe unikt.

Det spesielle med etableringen av Medici-dynastiet har også kommet frem gjennom historikerdebatten om hvorvidt Medici-familien var en del av aristokratiet eller av en gruppe med nyrike menn.³⁵⁹ Historikerdebatten om Medici-familien og deres støttespilleres klassetilhørighet blir i en større kontekst et spørsmål om Medici-dynastiet var etablert på en arvet posisjon eller egne kvalifikasjoner. Som jeg har vist kan dette knyttes opp til Burckhardt-tesen om individets posisjon i samfunnet, en tese som har preget hvordan ulike moderne historikere har oppfattet etableringen av Medici-dynastiet.³⁶⁰ Om det var slik som Burckhardt har hevdet, at Firenze var den første moderne staten, blir også Medici-familiens dominans over den første moderne staten noe helt spesielt. Dette ettersom fremveksten av Medici-dynastiet var basert på Cosimo de' Medicis egenskaper.

Synet på Medici-styret som en ny form for styre bør ses i lys av det tradisjonelle synet på familiens makt i Firenze.³⁶¹ Det tradisjonelle synet ble utformet av 1960-tallets historikere, hvor Nicolai Rubinstein var en av de mest sentrale historikerne. Og synet hadde spesiell stor oppslutning i den første delen av den moderne historikerdebatten.³⁶² Ifølge Rubinstein hadde

³⁵⁷ Jamfør: Kapittel 7. 71.

³⁵⁸ Jenkins, "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence."

³⁵⁹ Jamfør: Kapittel 4. 45.

³⁶⁰ Jamfør: Kapittel 1. 6.

³⁶¹ Jamfør: Kapittel 3. 31.

³⁶² Den moderne historikerdebatten som er avgrenset fra 1968 og fremover.

hans forgjengere vært preget av etterkrigstiden og i for stor grad fokusert på tyranner og diktatur.³⁶³ Rubinstein og Christopher Hibbert har begge sluttet opp om det tradisjonelle synet på Medici-familiens makt i Firenze. Rubinstein flyktet fra diktaturet under Hitler og Mussolini, mens Hibbert ble såret to ganger under andre verdenskrig.³⁶⁴ Det er mulig at disse erfaringene gjorde at de lettere kunne vende seg mot rådende oppfatninger om at Cosimo de' Medici var en diktator over Firenze, ettersom de lettere kunne identifisere et diktatur. 60-tallets historikeres oppgjør med sine forgjengeres, kan likevel ha påvirket deres syn i motsatt retning. 60-tallets historikere kan ha oversett tendenser til dannelse av et diktatur under Cosimo de' Medici, som en del av deres oppgjør med sine forgjengere. Det dynamiske synet kan på denne måten være med å nyansere forståelsen av etableringen av Medici-dynastiet.

Historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet har vært preget av en debatt om verdier som: Stor sosial mobilitet, aksept for bruk av sponning for å fremme egen politisk posisjon, fremveksten av nye verdier og idealer, og individets posisjon i samfunnet. I historikerdebatten om renessansen som periode, har også dette vært sentrale verdier som har vært debattert. Historikerdebatten om hvordan Medici-dynastiet ble etablert har derfor hatt mange likhetstrekk med den generelle historikerdebatten om renessansen. Moderne historikeres oppfattelse av renessansen kan derfor sies å ha preget deres oppfattelse av etableringen av Medici-dynastiet. Derfor kan historikerdebatten om etableringen av Medici-dynastiet ses som et mikro-studium av historikerdebatten om renessansen.

³⁶³ Rubinstein, *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*.

³⁶⁴ Jamfør: Kapittel 1. 1.

Litteraturliste:

- Baron, Hans. "Franciscan Poverty and Civic Wealth as Factors in the Rise of Humanistic Thought." *Speculum* 13, no. 1 (Januar 1938): 1-37.
- . "Leonardo Bruni: "Professional Rhetorician" or "Civic Humanist"?". *Past & present* 36 (1967): 21-37.
- Becker, Marvin B. "The Florentine Territorial State and Civic Humanism in the Early Renaissance." Kap. 5 I *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, edited by Nicolai Rubinstein. 140-92. London: Faber and Faber, 1968.
- . "Individualism in the Early Italian Renaissance: Burden and Blessing." *Studies in the renaissance* 19 (1972): 273-97.
- Brotton, Jerry. *The Renaissance: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Brown, Alison. "Pierfrancesco de' Medici, 1430-1476: A Radical Alternative to Elder Medicean Supremacy?". *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 42 (1979): 81-103.
- . "Platonism in Fifteenth-Century Florence and Its Contribution to Early Modern Political Thought." *Journal of modern history* 58 (Juni 1986 (1981)): 383-413.
- Brown, Alison M. "The Humanist Portrait of Cosimo de' Medici, Pater Patriae." *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 24, no. 3/4 (Desember 1961): 186-221.
- Brucker, Gene. "Bureaucracy and Social Welfare in the Renaissance: A Florentine Case Study." *Journal of modern history* 55, no. 1 (Mars 1983): 21.
- . "A Civic Debate on Florentine Higher Education (1460)." *Renaissance quarterly* 34, no. 4 (Vinter 1981): 517-33.
- . *The Civic World of Early Renaissance Florence*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1977. 472-507.
- . "Florentine Voices from the "Catasto", 1427-1480." *I Tatti Studies: Essay in the Renaissance* 5 (1993): 11-32.
- . "The Regime's Climacteric, 1426-1430." Kap. 8 I *The Civic World of Early Renaissance Florence*. 472-507. New Jersey: Princeton University Press, 1977.
- , ed. *The Society of Renaissance Florence: A Documentary Study*. New York: Harper Torchbooks, 1971.
- Brucker, Gene A. "The Medici in the Fourteenth Century." *Speculum* 32, no. 1 (Januar 1957): 1-26.
- . "The Pattern of Social Change." I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 132-40. New York: Wiley, 1969 (1962).
- . *Renaissance Florence*. Berkeley: University of California Press, 1969.
- Bullard, Melissa Merian. "Adumbrations of Power and the Politics of Appearances in Medicean Florence." *Renaissance studies* 12, no. 3 (September 1998): 341-56.
- Burckhardt, Jacob. "The Equalization of Classes." Kap. 19 I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 145-52. New York: Wiley, 1969 (1860).
- Bøe, Jan Bjarne. *Å lese fortiden: Historiebruk og historiedidaktikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2006.
- Chadwick, Henry. "The Concils of Basel and Ferrara/Florence: Pope Eugenius IV." Kap. 41 I *East and West: The Making of a Rift in the Church*, edited by Henry Chadwick and Owen Chadwick. 258-73. Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Cipolla, Carlo M. *Money, Prices, and Civilization in the Mediterranean World: Fifth to Seventeenth Century*. New York: Gordian Press INC., 1967.
- Clarke, Paula C. *The Soderini and the Medici: Power and Patronage in Fifteenth-Century Florence*. Oxford: Clarendon Press, 1991.

- Crum, Roger J. "Robert Martelli, the Council of Florence, and the Medici Palace Chapel." *Zeitschrift für Kunstgeschichte* 59, no. 3 (1996): 403-17.
- Eikeland, Halvdan. "Historieundervisning og interkulturell læring: En analyse av norske og tyske læreplaner, norske lærebøker og av erfaringer fra norsk skole." Høyskolen i Vestfold, 2004.
- Eriksen, Trond Berg. *Machiavelli: Reven i hønsegården*. Oslo: Universitetsforlaget, 2006.
- Fantacci, Luca. "The Dual Currency System of Renaissance Europe." *Financial history review* 15, no. 1 (April 2008): 55-.
- Ferguson, Niall. *The Ascent of Money: A Financial History of the World*. London: Penguin Books, 2009.
- Ferguson, Wallace K. "Renaissance Economic Historiography." Kap. 14 I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 116-23. New York: Wiley, 1969 (1960).
- Field, Arthur. *The Origins of the Platonic Academy of Florence*. New Jersey: Princeton University Press, 1988.
- Fryde, Edmund. "The Beginnings of Italian Humanist Historiography: The 'New Cicero' of Leonardo Bruni." *The English Historical Review* 95, no. 376 (Juli 1980): 533-52.
- Gill, Joseph. *The Council of Florence*. London: Cambridge University Press, 1961.
- Goldthwaite, Richard A. *Banks, Palaces, and Entrepreneurs in Renaissance Florence*. Aldershot: Variorum, 1995.
- . *The Building of Renaissance Florence: An Economic and Social History*. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1980.
- . "The Building of the Strozzi Palace: The Construction Industry in Renaissance Florence." Kap. 9 I *Bank, Palaces and Entrepreneurs in Renaissance Florence*. 99-194. Aldershot: Variorum, 1992.
- . "The Economic Value of a Renaissance Palace: Investment, Production, Consumption." Kap. 7 I *Bank, Palaces and Entrepreneurs in Renaissance Florence*. 1-10. Aldershot: Variorum, 1992.
- . "The Economy of Renaissance Italy: The Precondition for Luxury Consumption." *I Tatti studies* 2 (1987): 15-39.
- . "The Florentine Palace as Domestic Architecture." Kap. 8 I *Bank, Palaces and Entrepreneurs in Renaissance Florence*. 977-1012. Aldershot: Variorum, 1992.
- . "The Medici Bank and the World of Florentine Capitalism." *Past & present*, no. 114 (Februar 1987): 29.
- Grimen, Harald. *Samfunnsvitenskapelig tenkemåter*. 3 utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- Gutkind, Curt S. *Cosimo de' Medici*. Oxford: Clarendon Press, 1938.
- Hale, J. R. *Florence and the Medici: The Pattern of Control*. London: Thames and Hudson, 1977.
- Hankins, James. "Cosimo de' Medici and the 'Platonic Academy'." *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 53 (1990): 144-62.
- . "The Myth of the Platonic Academy of Florence." *Renaissance quarterly* 44, no. 3 (Høst 1991): 429-75.
- Hibbert, Christopher. *Florence: The Biography of a City*. London: Viking, 1993.
- . *The Rise and Fall of the House of Medici*. Harmondsworth: Penguin Books, 1974.
- . *Rome: The Biography of a City*. London: Penguin Books, 1985.
- Holmes, George. "Anglo-Florentine Trade in 1451." *The English Historical Review* 108, no. 427 (April 1993): 371-86.
- . "How the Medici Became the Pope's Bankers." Kap. 10 I *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, edited by Nicolai Rubinstein. 357-80. London: Faber and Faber, 1968.

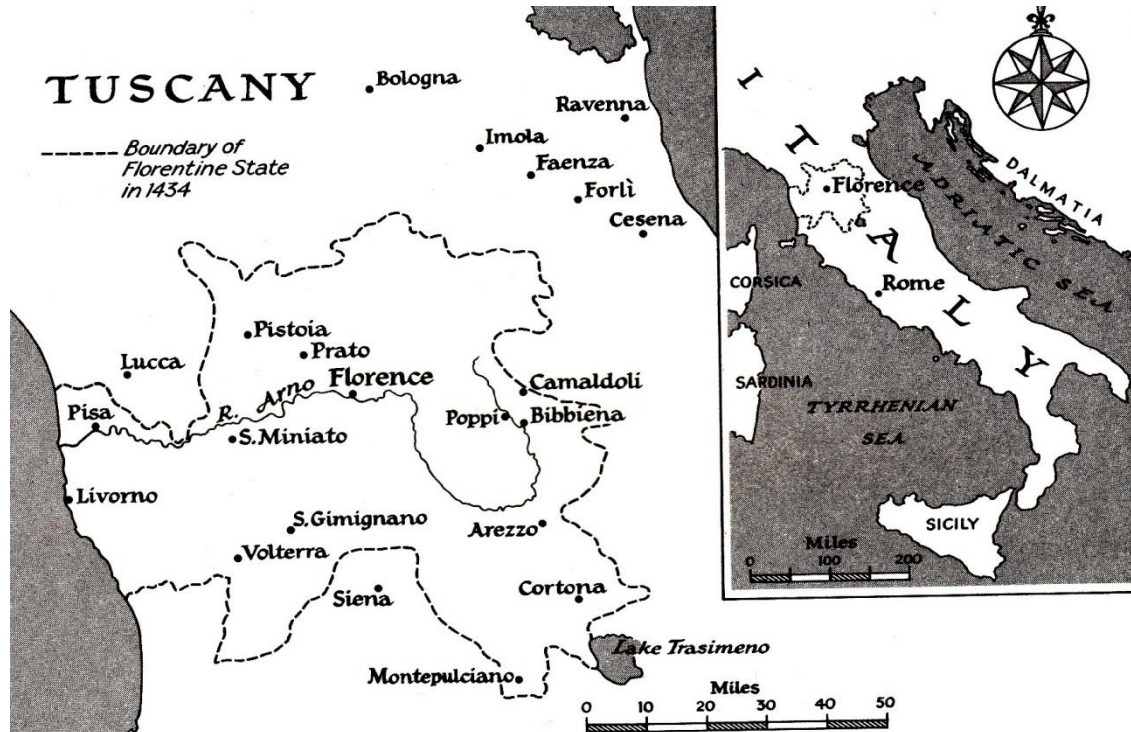
- Iggers, Georg G., Q. Edward Wang, and Supriya Mukherjee. *A Global History of Modern Historiography*. Harlow: Pearson Longman, 2008.
- Jenkins, A. D. Fraser. "Cosimo de' Medici's Patronage of Architecture and the Theory of Magnificence." *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 33 (1970): 162-70.
- Jones, P.J. "Communes and Despotes: The City State in Late-Medieval Italy." *Transactions of the Royal Historical Society* 15 (1965): 71-96.
- Jurdjevic, Mark. "Civic Humanism and the Rise of the Medici." *Renaissance quarterly* 52, no. 4 (Vinter 1999): 994-1020.
- Kent, D. V., and F. W. Kent. "Two Comments of March 1445 on the Medici Palace." *The Burlington Magazine* 121, no. 921 (Desember 1979): 795-96.
- Kent, Dale. *Cosimo de' Medici and the Florentine Renaissance: The Patron's Oeuvre*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2000. IX-XIII, 22-38 og 216-328.
- . *Friendship, Love, and Trust in Renaissance Florence*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2009.
- . *The Rise of the Medici: Faction in Florence 1426-1434*. Oxford: Oxford University Press, 1978.
- Kent, F. W. "Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence." *I Tatti Studies: Essay in the Renaissance* 2 (1987): 41-70.
- Kent, F.W. "Nicolai Rubinstein (1911-2002); Ruth Olitsky Rubinstein (1924-2002)." *Renaissance studies* 20, no. 3 (2006): 383-98.
- Kirshner, Julius, and Anthony Molho. "The Dowry Fund and the Marriage Market in Early Quattrocento Florence." *The Journal of Modern History* 50, no. 3 (1978): 35.
- Kohl, Benjamin G. "The Myth of the Renaissance Despot." I *Communes and Despotes in Medieval and Renaissance Italy*, edited by E. Law and Bernadette Paton. 61-73. Farnham: Asgate, 2010.
- Kuehn, Thomas. *Heirs, Kin, and Creditors in Renaissance Florence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Law, John E., and Bernadette Paton. *Communes and Despotes in Medieval and Renaissance Italy*. Farnham: Asgate, 2010.
- Lippi, Donatella, Marco Matucci Cerinic, W.R. Albury, and George M. Weisz. "Longevity and Causes of Death of Adult Males in the Medici Di Bicci Family." *Journal of family history* 34, no. 3 (Juli 2009): 8.
- Lopez, Robert S. "Hard Times and Investment in Culture." Kap. 13 I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 95-116. New York: Wiley, 1969 (1953).
- Lukes, Steven. *Power: A Radical View*. 2 utg. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005.
- Martines, Lauro. *April Blood: Florence and the Plot against the Medici*. London: Pimlico, 2003.
- . "The Family: The Significance of a Tradition." Kap. 8 I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 152-59. New York: Wiley, 1969.
- . "Forced Loans: Political and Social Strain in Quattrocento Florence." *Journal of early modern history* 60, no. 2 (Juni 1988): 300-11.
- . *Power and Imagination: City-State in Renaissance Italy*. Harmondsworth: Penguin Books, 1979.
- . "Violence and Civil Disorder in Italian Cities, 1200-1500." *Medieval Academy of America* 48, no. 1 (Januar 1973): 186-87.
- Meek, Christine. "'What's Best Administered Is Best': Paolo Guinigi Signore Og Lucca, 1400-1430." Kap. 10 I *Communes and Despots in Medieval and Renaissance Italy*, edited by John E. Law and Bernadette Paton. 131-43. Farnham: Asgate, 2010.

- Molho, Anthony. "Ception and Marriage Strategy in Renaissance Florence: The Case of Women's Ages." *Renaissance quarterly* 41, no. 2 (Sommer 1988): 193-217.
- . *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*. New York: Wiley, 1969.
- Mulgan, Geoff. *Good and Bad Power: The Ideals and Betrayals of Government*. London: Penguin Books, 2007.
- Najemy, John M. *A History of Florence 1200-1575*. Malden: Blackwell Publishing, 2006. 161-166, 225-231 og 250-306.
- Padgett, John F. "Open Elite? Social Mobility, Marriage, and Family in Florence, 1282-1494." *Renaissance quarterly* 63, no. 2 (Sommer 2010): 357-411.
- Padgett, John F., and Christopher K. Ansell. "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434." *The American Journal of Sociology* 98, no. 6 (Mai 1993): 1259-319.
- Padgett, John F., and Paul D. McLean. "Economic Credit in Renaissance Florence." *Journal of modern history* 83, no. 1 (Mars 2011): 1-47.
- Partner, Peter. "Florence and the Papacy in Florence in the Earlier Fifteenth Century." Kap. 11 I *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, edited by Nicolai Rubinstein. 381-402. London: Faber and Faber, 1968.
- Preyer, Brenda. "Planning for Visitors at Florentine Palaces." *Renaissance studies* 12, no. 3 (September 1998): 357-74.
- Roover, Raymond de. "A Forentine Firm of Cloth Manufacturers." *Speculum* 16, no. 1 (Januar 1941): 3-33.
- . *The Rise and Decline of the Medici Bank 1397-1494*. New York: The Norton Library, 1966.
- . "The Tree Golden Balls of the Pawnbrokers." *Bulletine of the Business Historical Society* 20, no. 4 (Oktober 1946): 117-24.
- Rubinstein, Nicolai. "Editor's Preface." I *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, edited by Nicolai Rubinstein. 9-12. London: Faber and Faber, 1968.
- . "Florentine Constitutionalism and Medici Ascendancy in the Fifteenth Century." Kap. 13 I *Florentine Studies: Politics and Society in Renaissance Florence*, edited by Nicolai Rubinstein. 442-62. London: Faber and Faber, 1968.
- . *The Government of Florence under the Medici (1434 to 1494)*. Oxford: Oxford University Press, 1966.
- Rucellai, Giovanni. "A Quattrocento Father Advises His Sons." I *Social and Economic Foundations of the Italian Renaissance*, edited by Anthony Molho. 194-201. New York: Wiley, 1969.
- Saalman, Howard, and Philip Mattox. "The First Medici Palace." *Journal of the society of architectural historians* 44, no. 4 (Desember 1985): 329-41.
- Samuel K. Cohn, JR. *Creating the Florentine Stat: Peasants and Rebellion, 1348-1434*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- . "Households and Plague in Early Modern Italy." *Journal of interdisciplinary history* 38, no. 2 (Høst 2008): 177-205.
- Schevill, Ferdinand. "The Controversial Medici." *The Journal of Modern History* 20, no. 1 (Mars 1948): 42-46.
- Spufford, Peter. *Money and Use in Medieval Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
- Terry, Allie. "Donatello`S Decapitations and the Rhetoric of Beheading in Medicean Florence." *Renaissance studies* 23, no. 5 (November 2009): 609-38.

Vedlegg

Vedlegg 1: Kart over Toscana

Bilde 3: Kart over Toscana

Kilde: Brucker. *Renaissance Florence*. XIV

Vedlegg 2: Demografi i Italia i perioden 1300 til 1520

Tabell 3: Innbyggere i italienske byer fra ca 1300 til 1562						
By	År	Befolkning	År	Befolkning	År	Befolkning
Milan	1300	150 000	1463	Under 90 000	1510	Under 100 000
Venice	1338	120 000	1422	84 000	1509	102 000
Florence	1338	95 000	1427	40 000	1526	50 000
Genoa	1290	60 000	1400	36 000 – 38 000	1535	50 000
Bologna	1320	54 000	1371	35 000	1495	50 000
Siena	1328	52 000	1460	15 000	1520	21 000
Pisa	1293	38 000	1427	7 500 – 10 000	1562	10 000
Padua	1320	38 000	1411	18 000	1500	27 000
Verona	1325	38 000	1425	14 225	1502	42 000
Pavia	1320	28 000	1475	16 000		
Mantua	1320	28 000	1463	26 000	1527	32 000
Lucca	1300	23 000	-	-	1540	18 821
Vicenza	1320	22 000	-	-	1548	21 000
Modena	1306	18 000	-	-	1539	15 675
Ferrara	1320	17 000	-	-	1520	41 000

Kilde: Martines. *Power and Imagination*. 230.

Vedlegg 3: *Palazzo della Signoria*

Bilde 4: *Palazzo della Signoria*

Kilde: Brucker. *Renaissance Florence*. 14.

Vedlegg 4: Firenzes laug

Originaltittelen på de forskjellige laugene er bevart, istedenfor å oversette dem har jeg heller valgt å skrive hvilke arbeidsgrupper som var medlem av de ulike laugene. I møte med uoversettelige arbeidstitler har jeg valgt å beskrive yrket fremfor en udefinerbar oversettelse. Innen for samtlige laug er det mennesker som hadde eierskap, ikke de som innleid arbeidskraft.

De syv store laugene

1. *Arte del cambio*, besto av penge utlånere og bankmenn, valte *prior*.
2. *Arte della seta*, besto av silkehandlere og silkeprodusenter, valgt *prior*.
3. *Arte della lana*, besto av ullhandlere og ullprodusenter, laugene valgte *prior*.
4. *Arte di calimala*, handelsmenn og tøyfargere, valgte *prior*.
5. *Arte dei medici e speziali*, besto av leger og farmasauter. Valgte *prior*.
6. *Arte dei vaiai e pellicciai*, laugene besto av de som arbeidet med lær, valgte *prior*.
7. *Arte dei giudici e notai* judges, var laugene til dommere og protokollførere, valgte *prior*.

De fjorten mindre laugene

1. *Arte dei beccai*, lauget var knyttet til kjøttprodusenter og slaktere
2. *Arte dei maestri di pietra e legname*, besto av treskjærere og steinarbeidere (inkludert skulptører).
3. *Arti dei vinattieri*, tilknyttet produksjon og salg av vin.
4. *Arti dei oliandoli e pizzicagnoli*, lauget sterkt knyttet til produksjon og salg av oliven relaterte produkter.
5. *Arti dei cuoiai e galigai*, tilknyttet transporttjenester
6. *Arti dei corazzai e spadai*, tilknyttet sverd og rustnings produksjon
7. *Arte dei linaioi e rigattieri*, tilknyttet produksjon av tekstiler av lin, mellom selgere av tekstiler og skreddere
8. *Arti dei legnaioli*, snekkerlaug.
9. *Arte dei fabbri*, smedlauget.
10. *Arte dei calzolari*, skomakerlauget
11. *Arti dei fornai*, tilknyttet møllere og bakere
12. *Arti dei correggiai*, tilknyttet sal og lærtøy produksjon
13. *Arti dei chiavaiuoli*, tilknytning til produksjon av låser, beslag og verktøy.
14. *Arti degli albergatori*, tilknyttet drifting av vertshus

Vedlegg 5: Palasser

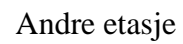
Medici-palassene

Bilde 5: Medici-palasset

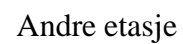
Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 216; Brucker. *Renaissance Florence*. 37.

Første etasje

Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 243.

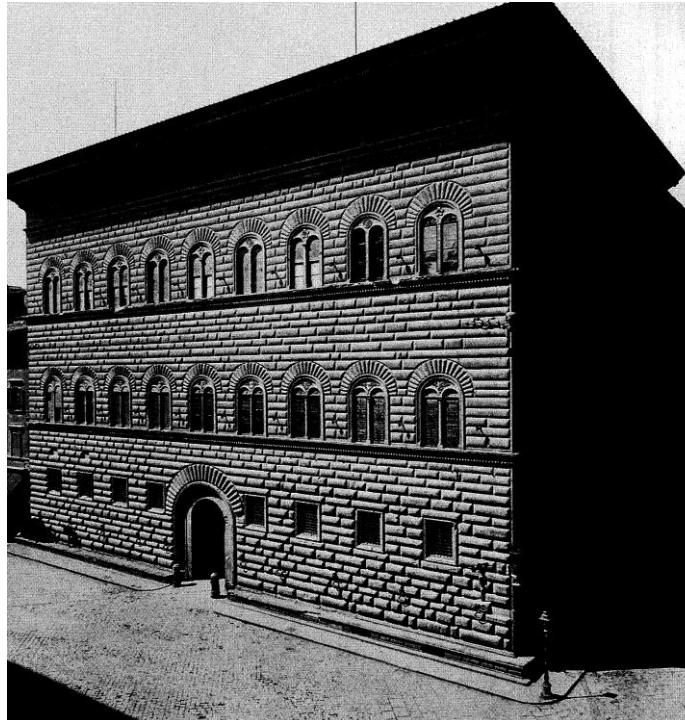
Første etasje

Kilde: Saalman og Mattox. "The First Medici Palace." 336.

Strozzi-palasset

Bilde 8: Strozzi-palasset

Kilde: Kent, Dale *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 237

Vedlegg 6: *Procession of the Magi*

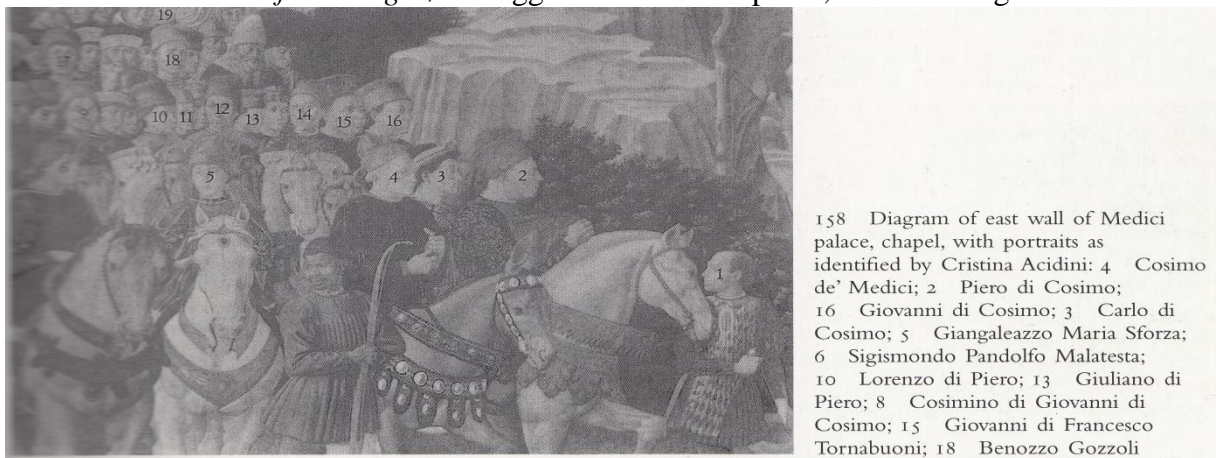
Maleriet *Procession of the Magi* ble malt Benozzo Gozzoli i det nye Medici-palassets kapell. Hele maleriet ble malt på til sammen tre vegger, hvor av bildet på Øst-veggen er venstre bilde kant.

Bilde 2: *Procession of the Magi*: Øst-veggen av Medici-kapellet

Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 316.

Bilde 9: *Procession of the Magi*: Øst-veggen av Medici-kapellet, identifisering av medlemmer

Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 317.

Bilde 10: *Procession of the Magi*: Sør-veggen av Medici-kapellet

Bilde 11: *Procession of the Magi*: Vest-veggen av Medici-kapellet

Kilde: Kent. *Cosimo De' Medici and the Florentine Renaissance*. 320 og 321.

